

Hyvinvointi- ja EPT-
suunnitelmat
2021 - 2025

KUHMO

Kuule kuinka puut puhuvat

Raportti
2023
&
Suunnitelma
2024

Kaupunginvaltuusto
19.12.2023 § 79

Sisällysluettelo

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	7
2 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö	10
3 Strategian painopisteet ja linjaukset	11
4 Hyvinvoinnin toimenpideraportti 2023 ja -suunnitelma 2024	14
4.1 THL:n ehdotus vähimmäistietosisällöstä:.....	17
4.2 TEAviisarin TOP 10 kehityskohdetta Kuhmon kaupunki 18.10.2023	17
4.3 Täyttä elämää Kuhmossa - hyvinvoivat kuhmolaiset	18
4.3.1 Metsä ja kulttuuri on vahva osa kuhmolaisien hyvinvointia.....	18
4.3.2 Yhteisölliset tapahtumat hyvinvoinnin ja osallisuuden luoja.....	20
4.3.3 Vanhemmuuden tukeminen	24
4.3.4 Syrjäytymisen ehkäiseminen –.....	28
Jokaisella on vähintään yksi ystävä	28
4.3.5 Palvelujen saavutettavuus	37
4.3.6 42	
Ravitsemus hyvinvoinnin tukena	42
4.4 Kuhmo – turvallinen kaupunki asua ja elää	43
4.4.1 Digiosaaminen luo turvallisuutta	43
4.4.2 Tekniikka lisää luotettavuutta	44
4.4.3 Kohtelemme toisia hyvin ja osaamme kanssakäymisen taidon.	44
Noudatamme lakia ja hyviä tapoja.	44
4.4.4 Liikenneturvallisuuden kehittyminen	47
4.4.5 Esteettömät palvelut.....	49
4.4.6 Varautuminen.....	50
4.4.7	
Ympäristöterveys	51
4.5 Kuhmolaiset - aktiiviset kansalaiset.....	52
4.5.1 Aktiivinen kansalainen –.....	52
Jokaisella on vähintään yksi harrastus	52
4.5.2 Osallistuminen kannattaa aina	55
4.5.3 Kotiseutu- ja paikallistietouden kasvu sekä omien juurien arvostaminen	58
4.5.4 Pitkäaikaistyöttömyys vähenee	58
4.5.5 Osallistamisen osaamisen lisääminen kuntaorganisaatiossa.....	59
4.6 Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma 2021–2025.....	60
Yleinen ehkäisevä päihdetyö esim. ammattilaisten osaamisen lisääminen, koulutukset	60
Neuvolatoiminta ja varhaiskasvatus	61

Kouluikäiset	61
Nuoret	62
Työelämän ulkopuolella olevat.....	65
Pakkatoiminta.....	66
Yhteisöjen toiminta	67
EPT-viikko vko 45.....	67
Haittojen ehkäisy lähiyhteisöissä esim. perheet, asuinalueet, kylät.....	68
5 Suunnitelman laatijat	71
6 Suunnitelman hyväksyminen toimitelmissä	71
7 Liitteet	72
7.1 Liite otsikkoon 1	72
7.1.1 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA	72
7.1.2 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET	86
7.1.3 NUORET JA NUORET AIKUISET	94
7.1.4 TYÖIKÄISET	97
7.1.5 IKÄIHMISET	98
7.1.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT	100
7.2 Liite otsikkoon 4	104

TIIVISTELMÄ

Laaja hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2021–2025 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa § 103 20.12.2021. Osana [Laajaa Hyvinvointikertomusta ja hyvinvointisuunnitelmaa](#) on myös Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma.

Hyvinvointisuunnitelma työstettiin rinnakkain kaupungin strategiasuunnittelun kanssa. Molemmissa otettiin huomioon päättäjien ja kuntalaisten näkökulmia. Hyvinvointijohtoryhmän jäsenet työstivät yhdessä suunnitelman valtuustokäsittelyyn, kuullen myös Elinvoima-, Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnan sekä Tulevaisuusjaoston näkemykset hyvinvoinnin painopisteistä tulevaisuudessa.

Suunnitelman tavoitteiden lähtökohtana on kuntalaisen hyvinvointi.

Hyvinvointisuunnitelman vuosiraportissa arvioidaan laajan hyvinvointisuunnitelman linjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä asetetaan tarvittaessa uusia tavoitteita ja toimenpiteitä. Vuoden 2024 suunnitelmaa on työstetty rinnakkain talousarviovalmistelun kanssa monialaisena yhteistyönä. Vuosittainen raportointi valtuustolle kuntalaisten hyvinvoinnista sekä terveyden ja hyvinvoinnin tilasta on kunnille laissa määrätty (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6§).

Kunnan vähimmäistiedon indikaattoreilla mitattuna sekä hyvinvoinnin tulokset että hyvinvointiprosessit ovat kehittyneet Kuhmossa suotuisasti viimeisen kolmen vuoden aikana. Vuonna 2019 alkanut hyvinvointiin panostaminen ja resurssointi ovat osoittaneet, että hyvinvointityön tavoitteita on mahdollisuus saavuttaa suunnitelmallisella ja päämäärätietoisella työskentelytavalla. Hyvinvointitiedon ja monialaisen kokemustiedon yhteensovittaminen luo mahdollisuuksia etsiä ja toteuttaa Kuhmon näköisiä ja kuhmolaisille tarpeellisia toimintalinjauksia.

Kuhmon kaupunki hyväksyttiin THL:n koordinoiman Terve Kunta -verkoston jäseneksi 30.3.2023. Verkosto toimii kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tukena.

Laajaan hyvinvointisuunnitelmaan valtuustokauden ajalle on valittu kolme painopistettä

Laajan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet

Vuoden 2023 toimenpiteet ovat konkreettisia ja ne on kuvattu erillisessä taulukossa, samoin kuin vuodelle 2024 asetetut tavoitteet. Lisäksi erillisenä suunnitelmana on esitetty Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmataulukko.

Yleisesti voidaan todeta, että kuluneena vuonna on toteutettu monipuolisesti ja laajasti vuosikohtaisia tavoitteita. Osa tavoitteista on käynnistynyt ja niitä tullaan jatkamaan vuonna 2024. Vain aniharva tavoitteista on jäänyt toteutumatta.

Hyvinvointityötä tehdään verkostoissa päivittäin. Monialainen ja -toimijainen yhteistyö pyrkii tuottamaan edellytyksiä ja mahdollisuuksia kuntalaisille sekä tukea yksilöiden omia hyvinvointitekoja.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

Kuhmolaisten hyvinvoinnissa on havaittavissa edelleen kahtiajakoisuutta, polarisoitumista. Osa kuhmolaisista voi erittäin hyvin ja pyrkii huolehtimaan hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tasostansa. Osalla kuntalaisista on havaittavissa haasteita terveytensä, hyvinvointinsa ja sosiaalisten suhteidensa osalta.

Koronan tuomat muutokset kuntalaisten arkeen ja hyvinvointikäyttäytymiseen ovat pikkuhiljaa palaamassa koronaa edeltävälle tasolle. Harrastajamäärät ovat kasvussa, sekä osallistuminen erilaisiin toimintoihin ja aktiviteetteihin ovat nousussa. Edelleen etenkin nuorten mielen hyvinvoinnin osalta on havaittavissa haasteita. On vaikea arvioida minkä verran koronan poikkeusolot ovat jättäneet jälkeensä nuorten hyvinvointikokemukseen. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden tukemiselle on selvästi monitoimijaista tarvetta.

Työikäisten toimintakyvyssä on noussut esille haasteita, joihin pyritään vastaamaan erilaisilla palveluvaihtoehtoilla. Väestön ikääntyminen, toimintakyvyn heikkeneminen ja niihin liittyvät haasteet vaikuttavat niin yksilön kuin yhteiskunnankin hyvinvoinnin tilaan.

Merkittävimmät käynnistyneet uudet palvelutoiminnat ovat

- Lasten ja nuorten Ankkuritoiminta
- Koulutsempari alakoululle
- Harrastesetelikokeilu lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemiseksi 29-vuotiaisiin saakka
- Kestävän kehityksen budjetointi 7-29-vuotiaat osallistaen
- Kulttuuriolohuone nuorille aikuisille
- Kaveripalvelutoimintaa sekä siihen kouluttautumista useiden toimijoiden tuottamana
- Ikääntyneiden ennakoivan ajon kurssit ja ajosyynti
- Kaikille avoin matalan kynnyksen Liikuntaneuvonta
- Green Care -toiminta palkkatuetussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa
- Asumisneuvontapalvelujen kehittäminen

Osallisuuden edistäminen on ollut hyvinvointityön fokuksessa koko valtuustokauden ajan. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman työstäminen on käynnistynyt nykytilan kuvauksilla ja muutostarpeiden arvioimisella.

Turvallisuuden kokemus on yleisesti Kuhmossa vahva, mutta varautuminen erilaisiin häiriötilanteisiin on ollut ajankohtaista energiariisin ja maailman poliittisen tilanteen vuoksi. Turvallisuuden ja ennaltaestävän toiminnan keinoja on lisätty turvallisuuden kokemuksen parantamiseksi.

Luontoliikunta ja kotieläinten merkitys liikunta-aktiivisuuteen sekä mielen hyvinvointiin ovat osa kuhmolaisuutta, ja näin ollen vahvoja terveyden ja hyvinvoinnin tukipilareita. Luonto- ja vesiliikuntaolosuhteita on kehitetty edelleen aktiivisesti kuluvan vuoden aikana. Liikuntasuunnitelman työstäminen on käynnistynyt liikuntapaikkojen nykykuvauksella ja

osallistamalla kuntalaiset, urheiluseurat ja liikunnan ammattilaiset vastaamaan liikuntapaikkakyselyyn. Työ jatkuu tulevana vuonna ja liikuntasuunnitelma tulee osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Yhteenvetona indikaattoritiedoista voi todeta, että hyvinvointirakenteet ovat Kuhmossa hyvällä tasolla.

Hytetutyön kehitys		2018	2021	2023	2024	2025
 Hyte-kerroin/asukas		9,20	18,40	21,40		
 Prosessi-indikaattori ka		58	83	100		
 Tulosindikaattori ka		57	47	51		
						

Varhaiskasvatukseen osallistutaan hyvin Kuhmossa.

Huolestuttavaa on, että kuhmolaisten lasten ja nuorten

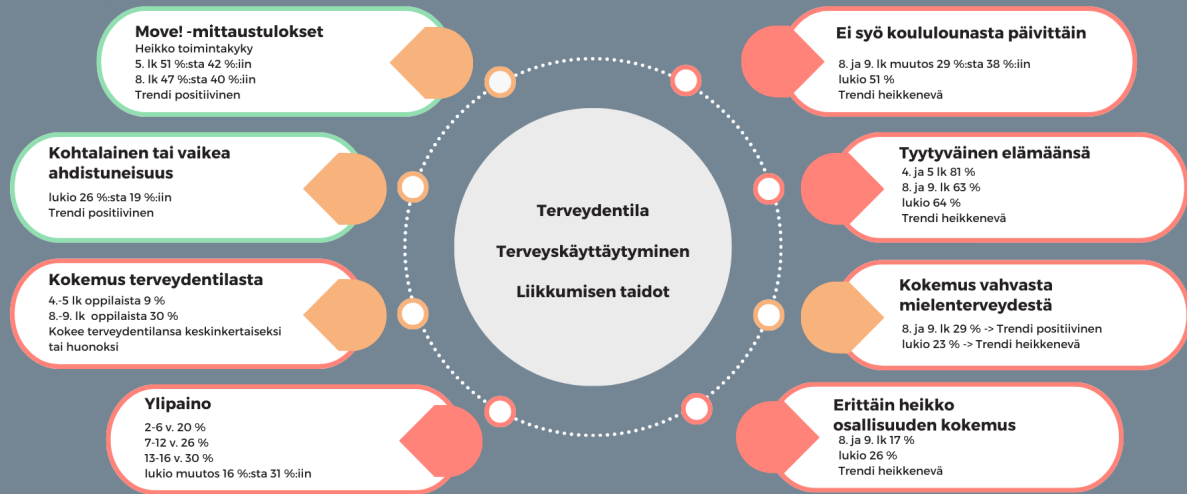
- kokemus omasta terveydentilastaan on heikentynyt
- ylipainon kanssa on haasteita
- perusliikkumisen taidoissa on puutteita
- riippuvuuskäyttäytymisestä päihteiden, tupakkatuotteiden ja rahapelaamisen osalta on tapahtunut negatiivinen muutos
- osallisuuden ja turvallisuuden kokemukset ovat heikentyneet

Syrjäytymisriski on olemassa kuhmolaisten nuorten aikuisten ja työkäisten osalta, koska mm. koulutuksen ulkopuolelle ja työeläkkeelle jäävien osuudet ovat kasvaneet. Lisäksi työkäisten mielen hyvinvointihaasteita on havaittavissa sairausrahaperusteita arvioitaessa.

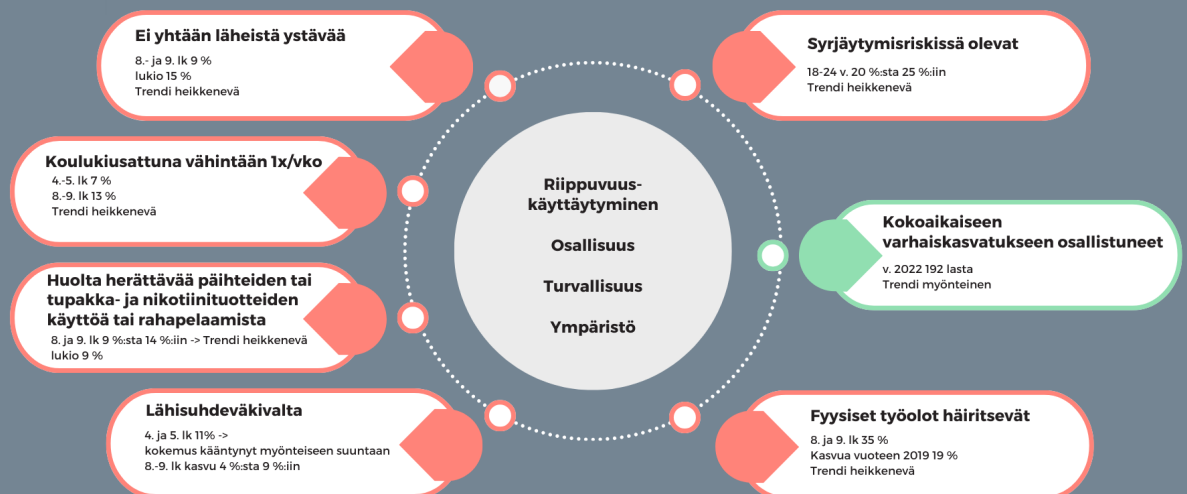
Ikääntyneiden indikaattoritiedoista ei nouse Kuhmon osalta poikkeamia esille.

LAPSET JA NUORET

LAPSET JA NUORET

TYÖIKÄISET JA IKÄÄNTYNEET

Mielenterveysperusteista sairauspäivärahaa saavat 25-64 v.

Kasvua 26 -> 33 / 1000 vastaavan ikäistä
Trendi heikkenevä 2020 -luvulla

Liikennevahingot

Koronavuoden jälkeen määrät palautuneet tavanomaiselle tasolle. Aiheuttajat pääsääntöisesti yli 45 vuotiaita.

Työikäisistä ei nouse esille vuosivaihteluja muilta osin

Elintavat
Elämänlaatu
Osallisuus
Turvallisuus
Ympäristö

Ikääntyneistä ei nouse esille vuosivaihteluja muilta osin

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa

50 %
Trendi heikkenevä

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit

1797:stä 1332:een / 1000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen liittyvät rikokset

Kasvua 4:stä 8:aan / 1000 asukasta

Vapana sivistystyönä annetut opetustunnit: kulttuuri

Kasvua 10 731:stä 12 179:ään tuntiin

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset

Kasvua 22:sta 27:een / 1000 asukasta

Liikuntainvestoinnit ja nettokustannukset

Investointeja niukasti 2020-luvulla
Nettokustannukset pysyneet tasaisena

Elintavat
Elämänlaatu
Osallisuus
Turvallisuus
Ympäristö

2 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

[Kainuun hyvinvointialueen Laaja hyvinvointikertomus 2020–2022 ja Hyvinvointisuunnitelma vv. 2023–2025](#) valmistui kuluneen vuoden aikana.

Sekä kertomustyön, että suunnitelmaosion työstämiseen osallistui kuntien hyvinvointiaktivaattorit ja -koordinaattorit. Lisäksi kunnilla oli mahdollisuus esittää kannanottonsa asiakirjaan ennen hyvinvointialueen päätöksentekoprosessia. Kuhmon kaupunginhallitus antoi lausuntonsa hyvinvointikertomukseen 28.3.2023 § 97. Kuhmon kaupungin hyvinvointijohtoryhmä osallistui hyvinvointisuunnitelman työstämiseen 29.8.2023 ja toi esille lisäys-/muutosesityksiä.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat:

- 1 Edistetään lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 2 Edistetään nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 3 Edistetään työikäisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 4 Edistetään ikäntyneiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 5 Edistetään vaikuttavaa hyte-työtä

Hyvinvointisuunnitelma sisältää useita yhtymäkohtia Kuhmon kaupungin laajaan hyvinvointisuunnitelmaan.

Lisäksi Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 tukee vahvasti Kuhmon kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa ja hyvinvointitoimenpiteitä.

Kuva: Kainuun Liiton kuvapankki

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2024

3 Strategian painopisteet ja linjaukset

Kuhmon kaupungin vuoden 2024 strategisen linjaukset säilyvät ennallaan.
Kuhmon kaupungin strategiset tavoitteet ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet

- Kestävä kaupunki
 - Luotettava tekniikka
 - Liikenneturvallisuus
 - Esteettömyys
 - Varautuminen
- Täyttä elämää keskustassa ja kylissä - hyvinvoinvat kuhmolaiset
 - Metsä ja kulttuuri
 - Yhteisöllisyys
 - Ravitsemus
 - Ystävyys
 - Vanhemmuus
 - Lakien ja järjestyksen kunnioitus
 - Kanssakäymisen taidot
 - Harrastukset
 - Osallistuminen
 - Kotiseutu- ja paikallistietous
 - Työttömyys
- Inhimillinen kehitys on mahdollista kaikille
 - Digiosaaminen
- Monipuolinen kannattava ja kansainvälinen elinkeinorakenne
- Tunnettu ja verkostoitunut kaupunki
- Ihmislähtöinen organisaatio ja vetovoimainen työyhteisö
 - Palvelut
 - Osallistaminen

Täyttä elämää Kuhmossa - hyvinvoivat kuhmolaiset

Kuhmo - turvallinen kaupunki asua ja elää

Kuhmolaiset - aktiiviset kansalaiset

Ehkäisevä päihdetyö

Jokaiselle hyvinvointisuunnitelman painopisteelle on asetettu alatavoitteita sekä vuosikohtaisia toimenpidesuunnitelmia, joille on määritelty vastuutahot ja resurssit sekä mittarit ja indikaattorit.

4 Hyvinvoinnin toimenpideraportti 2023 ja -suunnitelma 2024

Hyvinvointisuunnitelman vuosiraportissa arvioidaan linjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä asetetaan uusia tavoitteita ja toimenpiteitä. Vuoden 2024 suunnitelmaa on työstetty rinnakkain talousarviovalmistelun kanssa.

Vuoden 2023 hyvinvointitekoja mm.

- Terve Kunta -verkostojäsenyys 3/2023
- Hyvinvointityön työntekijäresurssin lisäys 1.9. alkaen
- Ankkuritoiminnan käynnistäminen 1.10.
- Varhaiskasvatus: Huomaa hyvä -menetelmän käyttöönotto, liikunnanohjauksen tuki
- Perusopetus: Hyvinvoiva koulu yhteisö -koulutukset, maksuton välipalakoikeilu, koulunuorisotyö, koulutsemppari, liikunnanohjauksen tuki, nuorisotyön kahvit miekkarin ja kuraattorin yhteistyöllä
- Lukio: nuorisotyön kahvit miekkarin ja kuraattorin yhteistyöllä, yhteisölliset tapahtumat, maksuton välipalakoikeilu
- Liikuntaneuvonnan käynnistäminen
- Nuorisopalvelut: kestävän kehityksen budjetointi 7-29 v. osallistaen, harrastesetelikokeilu
- Kulttuuripalvelut: kulttuuriolohuonetoiminta nuorille aikuisille, lääketoimitukset kirjastoauton mukana apteekin yhteistyöllä, liikunta- ja kulttuurikaveritoiminta, digineuvonta
- Työllisyydenhoidon palvelualue: GreenCare -toiminta, ystäväpalvelu, digineuvonta
- Turvallisuus: esteettömyyskävelyt, ennakoivan ajon kurssi, ajosyynti ikääntyneille, ikäihmisten viisaan asiointiliikenteen ohjelma -hanke, varautumisharjoitukset ja -suunnitelmien päivitykset, toimiva viranomaisyhteistyö
- Asumisneuvontapalvelujen kehittäminen hankkeen myötä
- Kaveripalvelutoiminnan koulutukset yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

Harrastemessut järjestettiin koulupäivän aikana useiden eri toimijoiden yhteistyöllä

Esimerkkejä vuoden 2024 hyvinvointi- ja turvallisuus- sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitelman toimenpiteistä

- Suunnitelmatyö: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma, Liikuntasuunnitelma, Liikenneturvallisuussuunnitelman päivittäminen
- Osallisuus- ja aktivointityö: verkkosivu-uudistus saavutettavuuden edistämiseksi, harrastesetelituen jatkaminen alle 29 v., nuorten aikuisten kulttuuriolohuonetoiminnan jatkaminen, lasten ja nuorten harrastepassin käytön laajentaminen koko vuodeksi, Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönoton selvitystyö, nuorten osallistaminen/kuuleminen kouluterveyskyselyyn liittyen
- Ympäristötoimenpiteiden kehittäminen
- Ilmiökahvilatoiminnan järjestäminen paikallisille ehkäisevän päihdetyön toimijoille
- Tiivis viranomaisyhteistyö varautumisasioissa
- Hyvinvointia edistävät hankkeet: yhdistysten kehittämishanke, KATE Kainuun mielenterveysohjelma -hanke, OSKU -hanke (opinnollistamisella osaamista Kainuuseen), Asumisneuvonnan kehittämishankkeen jatkaminen, Liikuntadata -hanke
- Hyvinvointia edistävät investoinnit: Kuusenkuiskeen piha-alueen luonnonmukaistaminen ja liikunnallistaminen, kirjaston höntsätila iWall-liikuntapelillä, virtuaalivesijumppa uimahallille, sisäilmakorjaukset Louhela ja Satumetsä, uudisrakennus kotitalous- ja taideaineiden luokille, uimahallin suunnittelutyön jatkaminen, kevyenliikenteen väylien saneeraukset ja uudisrakentaminen, ulkoilmatrampoliinipuisto ja minigolfrata suunnittelutyön käynnistäminen, pyöräilyreitti Hepokankaalle, ulkoliikuntavälineiden ja -laitteiden hankinta, polkupyöräkatosten rakentaminen Tuupalan koululle ja Kuusenkuiskeeseen, ulkojärjestysohje ja latukoneen

Hyvinvointi- ja EPT-
suunnitelmat
2021 - 2025

RAPORTTI VUODELTA 2023 JA SUUNNITELMA VUODELLE 2024

KUHMO

Kuule kuinka puut puhuvat

4.1 THL:n ehdotus vähimmäistietosisällöstä:

Kunnille on koottu vähimmäistietosisältö, joka ei ole vielä velvoittava eikä niiden käyttöä seurata tai valvota. Järjestämislain 29 § mukainen asetus hyvinvointikertomusten vähimmäistiedoista on sosiaali- ja terveysministeriön käsittelyssä. Esitys hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi on annettu 14.6.2023 sosiaali- ja terveysministeriölle, mutta se saattaa muuttua ministeriön asetusprosessin myötä. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin.

Ehdotus auttaa kuntia ja alueita valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Sopivat indikaattorit auttavat ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.

Indikaattoritiedot, joita voidaan hyödyntää kuntien toimenpiteiden arvioinnin mittareina löytyvät osoitteesta [Ehdotus kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi](#).

Kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön indikaattorit on lisätty Hytetu- ja Ept-suunnitelmien taulukoihin sarakkeeseen arviointimittarit niiden toimenpiteiden kohdalle, joiden oletetaan vaikuttavan kyseiseen indikaattoriin. Kunnan vähimmäistietoindikaattoreita on yhteensä 56 (aiemmin 62). Vuoden 2023 vähimmäistietosisällön indikaattorit näkyvät taulukossa mustalla fontilla, **uudet indikaattorit violetilla fontilla** ja kaupungin omat arviointimittarit harmaalla.

4.2 TEAviisarin TOP 10 kehityskohdetta Kuhmon kaupunki 18.10.2023

- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen -> toteutus käynnistynyt 2023
- Ikäryhmittäiset tavoitteet ja toimenpiteet terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi
- Lapsiparlamentti
- Kuntalaisten osallistaminen hankintatyöhön
- Opiskeluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus
- Vanhempainyhdistys
- Kulttuuritoimijoiden asiantuntijaelin
- Pyöräliikenteen määrien seuraaminen
- Ympäristöjohtaminen liikuntapaikoilla
- Painonhallinnan liikkumisryhmien järjestäminen -> toteutuu syksystä 2023 alkaen osana liikuntaneuvonnan starttiryhmä

Taulukkoon on kuvattu vuoden 2022 toteumat väreittäin: vihreällä toteutunut, keltaisella käynnistynyt, punaisella aloittamatta.

4.3 Täyttä elämää Kuhmossa - hyvinvoivat kuhmolaiset

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutahot	Arviointimittarit/ Indikaattorit	TOT 2022	TOT 2023	Suunnitelma 2024
4.3.1 Metsä ja kulttuuri on vahva osa kuhmolaisten hyvinvointia	Kulttuurikasvatus-suunnitelman toteuttaminen	Työryhmä, jossa edustettuina varhaiskasvatus, koulut, musiikkiopisto, kulttuuritoimijat	- Päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v. - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Hyväksytty HyvSivva 9.6.2022 § 75	Suunnitelman tavoitteiden käytäntöön vieminen vuonna 2023. Musiikkiopisto on toteuttanut suunnitelman mukaisia toimenpiteitä.	Suunnitelman juurruttaminen käytäntöön.
	Reitistöjen rakentaminen ja kunnostaminen	kunnallistekniikka, Metsähallitus luontopalvelut ylläpito käyttötaloudesta, kehittäminen hankerahoituksella Edunvalvonta suhteessa	- Esteettömien ja laadukkaiden reittien määrä - Lähireittien käyttöaste - Enintään 1 km päässä lähivirkistysalueesta asuvat	Unskin Uran peruskorjaus Mammankaivon Frisbeegolfradan valaistus Siirrettävät kävijäseurantamittarit 5 kpl käytössä Maastopyöräilyreitistön kehittäminen	Esteettömyys-kartoitus Pajakkajoen reitille Hietaperän venesataman kunnostus Kämärän lintutornin kunnostus Pyöräreittihankkeen myötä uusi	Pyöräreittihanke jatkuu Mahdollinen Leader-rahoitusten hakeminen maasto- ja vesireittien sekä vene- ja välinevuokrauspalvelujen kehittämiseksi

		metsähallituksen resursseihin			<p>monitoimireitti välille Unskin ura – Kalevalan kangas</p> <p>Esteettömän reitin edelleen kehittäminen Honkalinnan läheisyydessä</p> <p>Suvannon laavun esteettömyyttä kehitetty edelleen</p> <p>Vesistömatkailuhanke valmistunut</p>	
	<p>Musiikkiopiston vapaana oleville oppilaspaikoille ilmoitaudutaan. Kuhmolaiset vauvat saavat lahjakortin muskariin. Instrumenttiopintojen yksilöllistäminen on mahdollista.</p> <p>Maksuton varhaisiän musiikkikasvatus päiväkodeissa (mahdollistaa myös varhaiskasvatushenkilöstön osaamisen kehittämisen) Musiikkiopiston tuottamat kerhot-> musiikkiopiston ja perusopetuksen yhteistyön vahvistaminen,</p>	<p>Musiikkiopisto on valtionosuutta saava oppilaitos. Toiminnan mahdollistaa kaupungin tuki, lukukausimaksujen tuotot sekä palvelun myynnistä saatavat korvaukset. Hankkeet mahdollistavat kokeilut ja kehittämisen.</p>	<p>- Musiikkiopiston oppilaspaikat ovat täynnä</p> <p>- Ryhmäopetukseen tulee paljon oppilaita</p> <p>- Oppilaskonserttien yleisömäärä on runsas. Yleisömäärää seurataan</p> <p>- Musiikkiopiston opintopolulla edetään päättötodistuksiin asti</p> <p>- Kuhmolaiset ja sotkamolaiset nuoret hakeutuvat Kuhmon kesämuusikoiksi</p> <p>- Tuntee itsensä yksinäiseksi 4., 5., 8. ja 9. lk. oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk. oppilaista</p>	<p>Varhaisiän musiikkikasvatus on toteutunut ja jatkuu edelleen</p> <p>Ryhmäopetukseen osallistuvien määrä vaihtelee, osa ryhmistä on täynnä mutta osaan ryhmistä on tilaa.</p> <p>Kuhmon kesämuusikot on toteutettu</p>	<p>Päättötodistuksen saavien oppilaiden määrää on tärkeää kasvattaa</p> <p>Sotkamolaiset kesämuusikot osallistuivat Kuhmon toimintoihin, keikkoja toteutettiin myös Sotkamossa</p> <p>Kuhmon musiikkiopisto 30 v.</p> <p>- dokumentti</p> <p>- Ääneni äärelle - sävellysprojekti</p> <p>- Pikkukesämuusikot</p> <p>- Nuorisosinfoniaorkesteri Itämyrskyn konserttikiertue</p> <p>Vauvamuskarin lahjakorttia ei ole</p>	<p>Musiikkiopiston opintopolku suoritetaan loppuun saakka</p> <p>Kesämuusikot ovat Kuhmon ja Sotkamon yhteistä kulttuuritoimintaa</p> <p>Päiväkotimuskari on vakiintunutta toimintaa</p> <p>Tanssi on juurtunut osa musiikkiopiston opetustarjontaa</p> <p>Kansainvälistymistä jatketaan esim. Erasmus -hankkeessa yhteistyössä muiden musiikkiopistojen kanssa</p>

	Suomen harrastamisen malli (hanke) Elämänkaari-muskari-idea		Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v.		lahjoitettu kaupungin puolesta, mutta sen on voinut ostaa lahjaksi Päiväkotimuskari toteutunut ja toiminta on laajentunut Elämänkaarimuskari ollut kokeiluna Harrastamisen Suomen mallissa kerhotoiminta toteutuu Sotkamossa Musiikkiopiston vanhempainyhdistykset toimivat sekä Kuhmossa että Sotkamossa	Elämänkaarimuskarin kokeilua jatketaan mahdollisuuksien mukaan
	Lasten luontoyhteyden säilyttäminen ja edistäminen	Varhaiskasvatus, Kunnallistekniikka, Tilapalvelut, Hyvinvointityö, Liikuntapalvelut	- Move! -tulokset		Kuusenkuiskeen piha-alueen suunnittelu ja valtion avustuksen haku	Kuusenkuiskeen piha-alueen luonnonmukaistaminen ja liikunnan edistäminen investoinneilla
4.3.2 Yhteisölliset tapahtumat hyvinvoinnin ja osallisuuden luojana	Harrastemessut	jokaiselta palvelualueelta nimetty vastuuhenkilö, toteutus yhteistyönä, kansalaisopisto, yhdistykset, seurakunta	- Tuntee itsensä yksinäiseksi 4., 5., 8. ja 9. lk. oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. luokan oppilaista - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit	Harrastemessut Taiteiden taikayön yhteydessä	Harrastemessut koulupäivän aikana, n. 780 osallistujaa	Harrastemessut toteutetaan

			<ul style="list-style-type: none"> - Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v. - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut 			
	Rekrymessut	yhteistyössä kaupungin eri yksöiden, Kuhmon Yrittäjät ry:n ja oppilaitosten kanssa	<ul style="list-style-type: none"> - Messut toteutetaan vuosittain, palautekyselyt sekä kohderyhmille että esittäjätahoille - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk. oppilaista 	Toteutui	Toteutui Taitotehtaan ja perusopetuksen tiloissa KAMK ja KAO oppilaitosten tapahtumiin osallistuttiin	Rekrymessut toteutuu
	Terveys- ja liikuntatapahtumat eri ikäryhmät huomioiden: - liikuntapalvelut - Kainuun Liikunta - Vanhustenviikko	kaupungin tilat, henkilöstö: Kainuun Liikunta, KAMK-opiskelijat, liikuntapalvelut, sivistyspalvelut, yhdistykset, kuntalaiset	<ul style="list-style-type: none"> - Mittarit tulokortissa - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk. oppilaista - Liikuntatoimen palvelut 	Toteutui	<p>Kaikki ikäryhmät huomioitiin tapahtumatarjonnassa</p> <p>Tapahtumat yhteistyössä Kainuun Liikunnan kanssa yht. 6 kpl, joista suurimmat Kainuun rastiviikko ja Lost in Kainuu</p> <p>Yhdistysten yhteistyötapahtumat 10 kpl</p> <p>Uimahallin tapahtumat eri ikäryhmille 7 kpl</p> <p>Kesän perukkaliikuntakierros 6 kylää</p>	Valtakunnallisiin teemaviikkoihin pohjautuvan vuosikellon luominen

					<p>Muut liikuntatapahtumat 3 kpl</p> <p>Vanhusten ja vammaisten viikon tapahtumat</p>	
	Oppilaitosten juhlat ja yhteiset tapahtumat	Oppilaitosten henkilöstö ja lapset ja nuoret, yhteistyössä yksikkörajat ylittäen	<p>- Tuntee itsensä yksinäiseksi 4., 5., 8. ja 9. lk. oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- 8. ja 9 lk oppilaista</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <p>- Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v.</p> <p>- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä</p>	<p>Wanhoiden tanssien päivänäytöksen yleisönä lapsia ja nuoria sekä aikuisia eri yksiköistä, penkkariajelu koskettaa myös useita yksiköitä.</p> <p>Lukion juhlissa esiintyi nuoria ja aikuisia myös muista yksiköistä.</p> <p>MUP-oppilaiden vuosittainen kevätkonsertti Perusopetuksen ja lukion joulukantaatti Itsenäisyyspäivän juhlallisuuDET oppilaitosten yhteistyönä</p> <p>Koulujen joulu- ja kevätjuhlat</p>	<p>Wanhoiden tanssien päivänäytöksen yleisönä lapsia ja nuoria sekä aikuisia eri yksiköistä, penkkariajelu koskettaa myös useita yksiköitä.</p> <p>Lukion juhlissa esiintyi nuoria ja aikuisia myös muista yksiköistä.</p> <p>MUP-oppilaiden vuosittainen kevätkonsertti Perusopetuksen ja lukion joulukantaatti Itsenäisyyspäivän juhlallisuuDET oppilaitosten yhteistyönä</p> <p>Koulujen joulu- ja kevätjuhlat</p> <p>Suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden avajaistilaisuus</p> <p>Perusopetuksen 50 v. juhla</p> <p>7.–9. lk olympialaiset</p>	Wanhoiden tanssit toteutetaan yhteistyössä musiikkiopiston liveorkesterin kanssa

	Kirjaston ja kulttuuritoimen järjestämät matalan kynnyksen tapahtumat vuosikellon mukaan	Kirjaston, kulttuurin ja nuorisotoimen työntekijät, kolmas sektori	<ul style="list-style-type: none"> - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - 8. ja 9. lk oppilaista - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä 	<p>Kirjastokäyntejä n. 50 000 (kävijälaskurissa myös lukiolaiset, jotka opiskelevat kirjaston luokissa)</p> <p>Kirjastolla järjestettyjä tapahtumia 29 kpl, osallistujia yht. 364: 7 lukupiiriä, 3 kirjanjulkistamista, runoilta, Ilona-lauluryhmän esiintyminen, 8 lautapeli-iltaa, 8 satutuokiota (osa kaverikoiran kanssa)</p> <p>Oulu 2026-tilaisuus. Vuoden kokonaislainaus 10/22: 100158.</p>	<p>Kirjaston säännölliset tapahtumat toteutuivat. Novellikoukku ja lukupiiri kuukausittain, satutuokioita kirjastolla ja päiväkodeissa, uutena syksyllä vauvalorutuokiot.</p> <p>Tiloja annettiin käyttöön muille toimijoille, esim. Yhdistyksille.</p> <p>Kirjastokäyntejä n. 49600 (10/23). Mukana kirjaston tiloissa opiskelevat lukiolaiset.</p> <p>Kokonaislainaus9/23: n. 88000</p> <p>Ystävänpäivä-tapahtuma kirjastolla</p> <p>Livepeli-tapahtuma kirjastolla</p>	Vuosikellon suunnitelmia toteutetaan
	Kuhmon Talvi -ja Römppäviikko, Kainuun kirjamesut, Taiteiden yö, Suomi Soi tapahtumat, uudenvuoden vastaanotto	Kirjaston ja kulttuurin työntekijät, kulttuuritoimijat, Kainuun liitto	<ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumat toteutuneet, kävijämäärät, kävijäpalaute - 8. ja 9. lk oppilaista - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana 	<p>Tapahtumien kävijämäärät: Viri Viri Tik Tak –esitys 30, Kuhmon Talvi (6 tapahtumaa) 521 Spoon River Antologia –esitys 320 Suomi Soi –konsertit (6 kpl) 439 Taiteiden yö n. 1700 käyntikertaa Lisäksi useita</p>	<p>Kulttuuritapahtumat järjestettiin vuosikellon mukaan.</p> <p>Kainuun kirjamesut (tulossa marraskuussa)</p> <p>Taiken Hama-rahoituksella toteutettiin Kuusamon kylällä neljä luonnonmateriaali-taidekurssia, vetäjinä</p>	Musiikkiopisto on mukana toteuttamassa mm. Taiteiden yön ja Römppäviikon sisältöä

			- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	kulttuuritapahtumia, joissa kaupunki mukana yhteistyötahona tarjoamalla tiloja, työpanosta ym.	kainuulaisia eri alojen taiteilijoita. Kylätapahtumia tuettu avustuksin ja tapahtumatuottajan työpanoksella. Tapahtumien sisällöntuotanto tapahtunut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	
4.3.3 Vanhemmuuden tukeminen	Perhekoulu, vanhempien koulu	Sovittava Kainuun hyvinvointialueen	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Keskustelu- vaikeuksia vanhempien kanssa - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Tyytyväinen elämäänsä - 8.-9 lk. oppilaista - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025	Kuhmossa ei ole toteutunut omana ryhmänä	

	<p>Matalan kynnyksen kohtaamispaikat</p> <p>Kulttuuriolohuone - toiminnan käynnistäminen nuorille aikuisille yhteistyökumppanin kanssa</p>	<p>Yhteistyö Kuhmon seurakunnan ja järjestöjen kanssa</p> <p>Kainuun kulttuuriohjelman mukainen rahoitus</p>	<p>- Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä</p> <p>- 8. ja 9. lk oppilaista</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielen terveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <p>- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä</p>	<p>Nuorten aikuisten kahvitilaisuus kaupunginjohtajan ja kirkkoherran kutsumana</p> <p>MLL-perhekerhot</p> <p>Kirjastolla järjestettyjä tapahtumia 29 kpl, osallistujia yht. 364</p>	<p>Kulttuuriolohuone käynnistyi hanketoimintana ja jatkuu yhdistysvetoisesti kestävän kehityksen sopimuksella</p> <p>Kirjastolla järjestetään säännöllisesti tapahtumia (mm. Novellikoukku, lukupiiri, kirjallisuusillat) ja tarjotaan tiloja muiden toimijoiden järjestämille tapahtumille (mm. peli-illat)</p>	<p>Kulttuuriolohuonetoiminta jatkuu</p>
	<p>Lasten- ja nuorten hyvinvointi otetaan valtuustokauden teemaksi vanhempainilloissa ja valitaan yhdessä eri tahojen kanssa toimenpiteet lasten- ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi.</p> <p>Asiantuntijaluennot vanhemmille mm.</p> <p>- päihitteet</p> <p>- digikasvatus</p> <p>- syrjäytymisen ehkäisy</p> <p>- aikuissosiaalityön palveluiden esittely</p> <p>- mistä apua kriisin kohdatessa</p>	<p>sivistyspalvelut, hyvinvointiaktivaattori, ateriapalvelut, sote, nuorisovaltuusto, oppilaskunnat, valtakunnalliset asiantuntijatahot, vanhemmat, kriisityö, poliisi, yhdistykset, hankkeet: esim. Mieli-hanke ja Mukana elämässä -hanke, Kainuun hyvinvointialue</p>	<p>- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla</p> <p>- Ei syö koululounasta päivittäin 8. ja 9. luokan oppilaista</p> <p>- 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielen terveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <p>- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p>	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025</p> <p>Laajat terveystarkastukset 5. ja 8. lk</p> <p>5. lk vanhempainilloissa terveydenhoitaja, liikunnanohjaaja, fysioterapeutti (Move-tulosten läpikäynti)</p> <p>8. lk vanhempainilloissa terveydenhoitaja, liikunnanohjaaja, fysioterapeutti (Move-tulosten läpikäynti)</p> <p>8. lk vanhempainilloissa asiantuntija (kouluterveyskyselyt)</p> <p>9. lk vanhempainilloissa oppilashuollollinen tuki</p> <p>Poliisi osallistui vanhempainiltoihin</p>	<p>Laajat terveystarkastukset 5. ja 8. lk</p> <p>5. lk vanhempainilloissa terveydenhoitaja, liikunnanohjaaja, fysioterapeutti (Move-tulosten läpikäynti)</p> <p>8. lk vanhempainilloissa asiantuntija (kouluterveyskyselyt)</p> <p>9. lk vanhempainilloissa oppilashuollollinen tuki</p> <p>Poliisi osallistui vanhempainiltoihin</p>	<p>Vanhempainilloissa jatketaan teemainfoja/-luentoja</p>

	<p>- ravitseminen ja suun terveydenhuolto</p> <p>- vanhempien tuen merkitys lasten ja nuorten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle</p> <p>Kodinhoitajapalvelut (Hyvinvointialueelle ehdotuksena)</p>		<p>- Oppilaistoksen fyysiset työt</p> <p>häiriinneet opiskelua</p> <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Tyytyväinen elämäänsä</p> <p>- Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa</p> <p>- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</p> <p>- Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <p>- Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista</p> <p>- Nuorisotoimen palvelut</p> <p>- Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>9. lk. vanhempainilloissa oppilashuollollinen tuki</p>	<p>Kodinhoitajapalvelun tarve tuotu esille mm. kyselytutkimuksissa ja hyvinvointialueen kuntayhteistyötapaamisissa</p>	
	<p>Neuvokas perhemenetelmän aktiivinen käyttöönotto varhaiskasvatuksessa yhteistyössä. Menetelmä tukee varhaiskasvatuksen työtä perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi.</p>	<p>Hellä-hanke tukee toimijoita menetelmän käyttöönotossa.</p>	<p>- Asiakaskyselyt perheille sekä menetelmän vaikuttavuuden arviointi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen vuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä.</p> <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja</p>	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025</p>	<p>Perusopetus ja esiopetus Kainuun yhteisessä TOKI-hankkeessa, joka on päättynyt, TOKI= tuki, oppiminen, kehittäminen, inklusio (Liitteessä kuva mallista)</p> <p>Hellä-hanke päättyy</p>	

			<p>2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskustelu- vaikeuksia vanhempien kanssa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista - Nuorisotoimen palvelut 		<p>Lapsen tuen malli Kainuussa- hanke varhaiskasvatuksessa, päättyy 12/23. Neuvokas perhemateriaalia käytetään varhaiskasvatuksessa lasten elintapaohjauksessa.</p>	
	<p>Varhaisen tuen tiimi lapsen ja/tai perheen tuen tarpeen kartoittamiseen ja toteuttamiseen.</p>		<p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskustelu- vaikeuksia vanhempien kanssa - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien 	<p>Moniammatillinen Varhaisen tuen tiimi - toimintamalli otettiin käyttöön</p>	<p>Varhaisen tuen tiimimallia käytetään pohjana varhaiskasvatuksen verkostotyössä. Tiimimallin käytänteet kuvattu Lapsen tuen käsikirjassa.</p>	<p>Lapset puheeksi - menetelmän käyttöönoton selvittäminen sivistystoimessa kevään 2024 aikana</p>

			<p>aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - 8.-9. lk oppilaista - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista - Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Ahtaasti asuvat lasiasuntokunnat - Syrjäytymisriskissä olevat 18-24 -vuotiaat - Nuorisotoimen palvelut 			
<p>4.3.4 Syrjäytymisen ehkäiseminen – Jokaisella on vähintään yksi ystävä</p>	<p>Tunne ja vuorovaikutustaidot - kokeilun jatkaminen</p>	<p>Perusopetus, nuorisopalvelut, oppilashuoltoryhmä</p>	<p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi 	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025</p>	<p>Perusopetus ja esiopetus osallistui Kainuun yhteisessä TOKI-hankkeessa, TOKI= tuki, oppiminen, kehittäminen, inklusio</p> <p>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen koulutukset koulun henkilöstölle ja taitojen harjoittelu koulun arjessa</p>	

			<ul style="list-style-type: none"> - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Nuorisotoimen palvelut 			
	Kielivähemmistöjen huomioiminen	Kaupungin info ja koko henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> - Palveluissa huomioitu, viestinnässä huomioitu. Peruspalvelut netissä vähintään kolmella kielellä vuoden 2022 loppuun mennessä. - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Vaikeasti työllistyvät 15-64-vuotiaista 		<p>Ei ole toteutunut viestinnässä</p> <p>Perusopetuksessa lapsen oman kielen tuki osalle ulkomaalaistaustaisista oppilaista</p> <p>Työllisyyspalveluissa toteutuu tulkkipalvelut</p>	

	Omaishoitajille tarjottavat ennaltaehkäisevät palvelut	kansalaisopisto, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> - Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit 		<p>Maksuttomia uintikertoja uimahallissa läpi vuoden</p> <p>Omaishoitajien ja läheishoivaajien vertaiskahvila yhdistystoimintana</p> <p>Ohjattu saliliikunta ei toteutunut</p>	
	Miekkarin ja kuraattorin kahvit nuorille	sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue	<ul style="list-style-type: none"> - Palautekyselyt, keskustelut oppilaskuntien ja lukion opiskelijakunnan hallituksessa - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista <ul style="list-style-type: none"> - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana <ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	Toteutunut lukiolaisille	Toteutunut perusopetuksessa ja lukiossa nuorisotyövetoisesti miekkarin ja kuraattorin yhteistyöllä.	Toiminta jatkuu vakiintuneena käytäntönä

			8. ja 9. luokan oppilaista - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Ahtaasti asuvat lasiasuntokunnat Syrjäytymisriskissä olevat 18-24 -vuotiaat			
	Moniammatillinen yhteistyö ja asiantuntijakuulemiset - hyvinvointijohtoryhmä - ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työryhmä - yhdyspintatyö Kainuun hyvinvointialueella - aikuissosiaalityön sisällöt mm. paikalliset toimintatilastot ja palvelut	työryhmien jäsenet, asiantuntijat mm. kouluterveyshoitajat, miekkari, kuraattori, Kainuun hyvinvointialueen ammattilaiset, oppilashuoltoryhmä	- 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Kokenut vahvaa positiivista mielenparantusta viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Oppilaitoksen fyysiset työolot häiritsevät opiskelua - THL:n sairastavuusindeksi - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Keskustelu- vaikeuksia vanhempien kanssa	Toteutunut - Hytejory ja EPT ryhmien jäsenet päivitetty ja moniammatillisuus laajentunut	Hytejory ja EPT-ryhmä kokoontuivat säännöllisesti Laajennettu oppilashuoltoryhmä kokoontui Hyvän mielen kunta - hankkeen pilottikuntatoiminta päättyi KAMK:n hallinnoima KATE – Kainuun mielenparantohjelma sai rahoituksen Poliisin ennaltaestävä työ tiiviiksi osaksi hyvinvointityötä - oppilaitoskäynnit toteutuivat Hyvinvoiva koulu yhteisö-käsikirja. Aiheeseen koulutettu henkilöstöä.	Nuorten kuuleminen kouluterveyskyselyn tuloksiin liittyen

			<ul style="list-style-type: none"> - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat 7–12-vuotiaista - Syrjäytymisriskissä olevat 18–24-vuotiaat - Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaista - Työkyvyttömyysindeksi - Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa - Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein 			
--	--	--	---	--	--	--

			- Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut			
Kirjasto tarjoaa maksuttomia kokoontumis- ja harrastetiloja kuntalaisille.	Ei vaadi erillisiä resursseja	- Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - 8. ja 9. lk oppilaista - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Kirjastokäyntejä n. 50 000 (kävijälaskurissa myös lukiolaiset, jotka opiskelevat kirjaston luokissa) Kirjastolla järjestettyjä tapahtumia 29 kpl, osallistujia yht. 364 Vuoden kokonaislainaus 10/22: 100158	Kirjastokäyntejä n. 49600 (10/23), mukana kirjaston tiloissa opiskelevat lukiolaiset. Kokonaislainaus9/23: n. 88000. Kirjastolla järjestettiin säännöllisesti tapahtumia (mm. Novellikoukku, lukupiiri, kirjallisuusillat) ja tarjottiin tiloja muiden toimijoiden järjestämille tapahtumille (mm. peli-illat) - Kirjastolla toteutettu työttömille työnhakijoille kohdistettu lukemisen edistämishanke. Heitä osallistettiin myös palvelujen suunnitteluun. Hanke jatkuu vuoden loppuun.	Nuorten höntsätilat kirjastossa ja digitalisaation hyödyntäminen liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi (iWall-peli investointina)	
Kirjastonkäytönopetus ja lukemisen edistäminen kaikilla luokka-asteilla ja esiopetuksessa.	Kirjaston työntekijät, koulujen opettajat	- Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä		Kirjastokäyntejä n. 49600 (10/23), mukana kirjaston tiloissa opiskelevat lukiolaiset. Kokonaislainaus9/23: n. 88000. Lukiolaiset opiskelevat kirjastolla päivittäin	Aikuisten lukemisen edistämistyön kehittäminen	

					<p>Kirjavinkkausta ja kirjastonkäytönopetusta järjestettiin eri luokka-asteille säännöllisesti.</p> <p>Perusopetuksen kirjastovierailut kaikilla luokka-asteilla</p>	
	<p>Tunne- ja kaveritaitojen opettaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.</p>	<p>Varhaiskasvatukseen työntekijät, koulutukset henkilöstölle.</p>	<p>- Hyvinvoinnin vuosikello, vaikuttavuuden arviointi toimintasuunnitelmien arvioinnin yhteydessä.</p> <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Tyytyväinen elämäänsä</p> <p>- Keskustelu- vaikeuksia vanhempien kanssa</p> <p>- Tuntee itsensä yksinäiseksi</p> <p>- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p> <p>- Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista</p>	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025</p>	<p>Hyvinvoiva koulu yhteisö-käsikirja. Aiheeseen koulutettu henkilöstöä</p>	

	Huomaa hyvä - vahvuusperustaisen menetelmän käyttö kasvatuksen ja opetuksen tukena.	Varhaiskasvatukseen työntekijät, koulutukset henkilöstölle.	<ul style="list-style-type: none"> - Työyhteisö arviointi, asiakaskyselyt perheille, toimintasuunnitelmien arviointi vuosittain. - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista 	Huomaa hyvä - menetelmän koulutukset alkaneet varhaiskasvatuksessa	<p>Huomaa hyvä - menetelmä otettiin käyttöön</p> <p>Perusopetuksessa Huomaa hyvä - koulutukset alkaneet 1.-2. lk sekä erityisopetus</p>	Perusopetuksen Huomaa hyvä - koulutukset jatkuvat 3.-6. lk
	Kotouttamisen vastuutahot määriteltä ja kotouttamisen työkalut käytössä	Kunta, työllisyyden kuntakokeilu, Taitotehdas, sote, järjestöt, seurakunta	<ul style="list-style-type: none"> - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	Kainuun yhteinen kotouttamisohjelma päivitetty ja hyväksytty Kvalt 20.12.2021 § 105	Kotouttamistiimi on käynnistänyt toimintansa.	Kotouttamispalvelut kuntoon

			<ul style="list-style-type: none"> - Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat 7–12-vuotiaista - Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen 			
	Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen	Kaikki	<ul style="list-style-type: none"> - 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi -Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana 		<p>Hyvän mielen kunta - tarkistuslistan käyttöönotto hyvinvointityön tarkastelussa</p> <p>KATE – Kainuun mielenterveysohjelman hyödyntäminen kaupungin toiminnoissa</p> <p>Kuhmon työvire ry käynnisti vanhusväestölle suunnatun kaveripalvelun</p> <p>Aiesopimus yhteistyöstä Kainuun kriisikeskuksen kanssa ennaltaehkäisevän kriisiavun ja tuen järjestämisestä Kuhmossa Hyvä Päivä -ryhmätoiminta</p> <p>Ystävätoiminnan kurssi yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston,</p>	<p>Mielen hyvinvoinnin tarkistuslistan monipuolinen hyödyntäminen</p> <p>KATE – Kainuun mielenterveysohjelman hyödyntäminen kaupungin toiminnoissa</p> <p>Kriisikeskustoiminta Kuhmossa jatkuu</p> <p>Tarkistuslistan laajempi käyttöönotto seuraavan laajan hyvinvointisuunnitelman yhteydessä</p> <p>Ystävätoimintaan koulutetut vapaaehtoiset toimivat yksinäisten tukena</p>

			- Mielenterveysperusteisesti sairauspäiväraha saaneet 25-64 vuotiaat - Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut		srk/diakonian ja eläkeliiton kanssa Sotaveteraanijärjestön säännöllinen kerhotoiminta	
	Yhdenvertaisuus ja tasa-arvotyö	Kaikki	- Itsearviointi kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämisestä		Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen käynnistyi	Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen
4.3.5 Palvelujen saavutettavuus	Yhdyspintayhteistyö hyvinvointialueen kanssa - liikuntaneuvonnan palveluketjut - kouluterveydenhuolto - koulupsykologi - miekkari - neuvola - terapiapalvelut - lastensuojelu, vammaispalvelu, kehitysvammahuolto, aikuissosiaalityö, mielenterveys- ja päihdetyö	Kainuun hyvinvointialue, sivistyspalvelut, työllisyydenhoitopalvelut, nuorisopalvelut	- 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 Erityisryhmienliikunnan ohjaus kehitysvammahuolto ja mielenterveyspalvelut	Kainuun hyvinvointialueen yhdyspintatyön teema-alatyöryhmät työskentelivät tiiviisti sote-uudistuksen tiimoilta - Kaikissa alatyöryhmissä kaupungin edustus Palvelut tukenasi - hanke etsi ratkaisuja kotona asumista tukevien palvelujen kehittämiseksi ikäihmisille Kainuussa - Kuhmossa toimi oma pilottiryhmä, jonka kokoamisessa Vanhus- ja vammaisneuvosto aktiivisena toimijana	Yhdyspintatyöskentely ja palveluketjut ovat toimivia kuntalaisten näkökulmasta Liikuntaneuvonnan palveluketju toimii ja asiakaskirjaamiskäytännöt ratkaistaan Kainuun HVA liikuntaneuvonta ja Kestävän kehityksen hanke II yhteistyössä Palvelut tukenasi - hankkeen vaikutusten arviointi

			<ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat 7–12-vuotiaista - Enintään 500 m etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvat 75 v. täyttäneistä - Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat - Ulkona, yömajoissa, tilapäissuojissa ja laitoksissa asuvat yksinäiset asunnottomat - Sairastavuusindeksi - Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan 		<p>Kuhmon poikkisektorainen perhekeskustiimi kokoontui säännöllisesti</p> <p>Kainuun hyvinvointiryhmä kokoontui säännöllisesti. Ryhmässä mukana hyvinvointiaktivaattori</p> <p>Liikuntaneuvonnan käynnistämisestä Kuhmossa päätettiin valiokunnissa</p> <p>- toiminta käynnistynyt hiljalleen samalla palveluketjua kehittäen</p> <p>Erityisryhmienliikunnan ohjaus kehitysvammahuolto ja mielenterveyspalvelut</p> <p>Nuorisopalvelut mukana Kainuun alueen Kaenuun Discordissa nuorille</p>	
--	--	--	---	--	---	--

			kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa - Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut			
	Avoin ja laaja palveluista tiedottaminen - kaikki	viestintätiimi, palveluyksiköt	- Some-kanavien ja nettisivun seurantatilastot		Matkailu- ja viestintäkoordinaattori palkattiin	Viestintätiimin yhteistyö Viestintäsunnitelman valmistuminen ja käyttöönotto
	Työllisyyden kuntakokeilun työllisyysohjaajat jalkautuva asiakastyö; tarvittaessa kotikäynnit asiakkaan kotiin (sos..toimen ja päihdetyön edustajien kanssa)	Työllisyysohjaajien HTV-resurssi	- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Nuorisotyöttömät 18–24-vuotiaasta työvoimasta - Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaat		Palvelua saaneet asiakkaat ja heidän tilanteensa kehittyminen työllistymissuunnitelmiin on kirjattu työllisyyden kuntakokeilun käyttämään valtakunnalliseen URA-järjestelmään HTV-resurssia lisätty asiakasmäärien kasvaessa	TEPA 2024 valmistautuminen
	Kirjastoautosta monitoimiauto	Kirjaston ja kulttuurin työntekijät, Kuhmon kyläyhdistykset, Kuhmon apteekki, taitelijat Kirjastoautolle saatava valtion budjettiin määräraha	- Lääkkeiden toimittaminen kirjastoauton mukana jatkuu. Viedään kulttuuritoimintaa kirjastoauton asiakkaille perukkaan. - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus	Lääkkeiden toimittaminen kirjastoauton mukana käynnistyi	Lääkkeiden toimittaminen kirjastoauton mukana on jatkunut, kysyntä vähäistä Viedään kulttuuria kirjastoauton mukana perukoihin	

		<ul style="list-style-type: none"> - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Palvelua saaneiden asiakkaiden määrä. - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä 			
Kirjaston omatoimiaukiolo lisää kirjaston palvelujen saavutettavuutta arki-iltaisin ja viikonloppuisin.	Kirjaston henkilökunta	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä 	Omatoimiaikojen kävijämäärä on kasvanut tasaisesti. Omatoimesta tullut paljon hyvää palautetta. - Kirjautumisia huhtikuulta marraskuulle 2090	Omatoimen kirjautumisia tammi-syyskuulta 3720. Käyttöaste lisääntynyt selvästi edellisestä vuodesta. Hyvää asiakaspalautetta on tullut.	
Pohjoisen eKirjasto käynnistyy 1.1.2022	Kirjaston talousarviossa varattu määräraha	<ul style="list-style-type: none"> - E-kirjojen, E-äänikirjojen ja Vidlan vuosittainen lainausmäärä - Kirjojen kokonaislainaus 	E-palvelujen saatavuus on parantunut varsinkin äänikirjojen osalta	Valmistaudutaan kuntien yhteisen eKirjaston mahdolliseen pilotointiin	Kuntien eKirjaston mahdollinen käyttöönotto
Kuhmon liikuntapalvelusuunnitelman laatiminen - hyvinvointiaktivaattori - kunnossapitopäällikkö	liikuntapalvelujen henkilöstö, yhdistykset: liikuntaseurat, kansanterveys-, eläkeläis- ja nuorisojärjestöt, kyläyhdistykset, seurakunta, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto, liikuntapalveluyritykset, KAMK opinnäytetyö	<ul style="list-style-type: none"> - Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk 	Päätettiin vetovoimaisuuden johtoryhmässä yhdistää liikuntasuunnittelu hyvinvointi- ja taloussuunnitelmiin	Liikuntapalvelusuunnitelman laatiminen käynnistyi liikuntapaikka- ja leikkikenttäkartoituksella. Osallistaminen käynnistynyt. KAMK:n Liikuntadata hyvinvoinnin tueksi Kainuussa -hanke ei saanut rahoitusta	Liikuntapalvelusuunnitelma valmistuu. Liikuntatoimijat osallistetaan monipuolisesti suunnittelutyöhön. Osallistutaan Kainuun maakunnallisen liikkumisohjelman valmisteluun

			<ul style="list-style-type: none"> - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Liikuntapaikat ja liikuntapuistot Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat - Liikunnan edistäminen kunnassa TEA-pistemäärä - Liikuntatoimen palvelut - Kevyen liikenteen väyliä m/as. 			
	<p>Liikuntapaikkarakentaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - esteetön uimahalli - Saarikosken lähiliikuntapaikka <p>Investointisuunnitelman osalta on tehtävä karsintaa ja priorisointia.</p>	<p>Investointivaraukset, kuntarahoitus, AVI:n liikuntapaikkarahoitus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Liikuntapaikat ja liikuntapuistot Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat - Liikuntatoimen palvelut 	<p>Uimahalli-investointi ilmoitettu PSAV:n rahoitussuunnitelmaan, EVA sijainnista hyväksytty valtuustossa</p> <p>Kiinteistöstrategiatyöryhmän työskentely käynnistyi</p>	<p>Uimahalli-investoinnin suunnitelmatyö edennyt hitaasti</p> <p>Liikuntapaikkojen ja leikkikenttien tarvekartoitus käynnistynyt</p> <p>Kiinteistöstrategian päätöksentekokäsittely</p>	<p>Liikuntapaikkasuunnittelutyö jatkuu</p> <p>Kiinteistöstrategiapäätösten toimeenpano</p>

			- Enintään 1 km päässä lähivirkistysalueesta asuvat			
	Joukkoliikenteen saavuttaminen	Joukkoliikennepalvelut	- Enintään 1 km etäisyydellä säännöllisen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat		Ikäihmisten viisaan asiointiliikkumisen ohjelma -hanke yhteistyössä Traficomien kanssa - Liikkumiskysely kuntalaisille	Ikäihmisten viisaan asiointiliikkumisen ohjelma -hanke päättyy ja raportti toimenpide-ehdotuksineen julkaistaan
4.3.6 Ravitsemus hyvinvoinnin tukena	Ruokakasvatus → yläkoulu ja ikääntynyt väestö Maksuton välipala kaikille -kokeilu Asiakasyhteistyö ja -kuuleminen	Ateriapalvelut, Perusopetus, Lukio, Oppilaskunnat, Nuorisovaltuusto, Vanhus- ja vammaisneuvosto Kainuun hyvinvointialue	- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - Ei syö koululounasta päivittäin 8. ja 9. luokan oppilaista - Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelun kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä - Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi	Kouluruokakysely tehty Tuupalan ruokalassa nostettu enemmän esille kasvisruokavaihtoehtoja ja on tarjolla ensimmäisenä linjastossa Lämmin kasvis ollut tarjolla 1 x vko. Nostetaan 2 X vko / 2-3 / lista viikolle tarjolle. Kasvikset maistuvat varsinkin pienempien lasten keskuudessa. Ruokapalvelut tavannut oppilaskuntien hallitukset ja tarkoitus jatkaa tapaamisia vuosittain	Vanhempien kutsuminen kouluruokailuun Ruokakasvatusta on toteutettu yhtenäiskoulun kanssa. Oppilaskunnan ja ruokapalvelujen välinen yhteistyö jatkunut. Ruokapalveluvastaava osallistunut päivänavauksiin. Ateria- ja puhtauspalvelujen kilpailutus ulkoisille toimijoille ja kunnille -> HVA päätös palvelun tuottajasta SOL Maksuton välipalakokeilu perusopetuksessa marras-joulukuussa	Ikääntyneiden terveysneuvonta ravitsemustottumusten kehittämiseksi esim. tiedottamisella Maksuttoman välipalakokeilun tulosten johtopäätökset ja mahdolliset jatkotoimenpiteet Ateria- ja puhtauspalvelujen uusi toimintamalli käynnistyy Liikuntaneuvonta sisältää myös elintapaohjausta

4.4 Kuhmo – turvallinen kaupunki asua ja elää

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit/ Indikaattorit	TOT 2022	TOT 2023	Suunnitelma 2024
4.4.1 Digiosaaminen luo turvallisuutta	Digitaaliset palvelut kuntalaisten haltuun digitaitoja opettelemalla	kirjaston henkilökunnan opastus digipalveluiden käytössä, kansalaisopisto	- Kirjastokäynnit - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Kansalaisopiston digiopetus Tarinatuvalla ikäihmisille kohdennettuja digineuvonta-kursseja Kirjaston digipalveluopastus osana asiakaspalvelua Vapaaehtoistoimijoiden alkeis- ja jatko digineuvontakursseja ikääntyneille yhteistyössä ev.lut. seurakunnan ja kansalaisopiston kanssa Nuorten digineuvonta nuorisopalvelujen ja työllisyydenhoidon palvelujen toimesta Kuhmon digipolku suunnitelma -hanke varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puolella Digineuvonta- /neuvontapisteselvitys	Kuhmon digipolku suunnitelman käyttöönotto varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa

4.4.2 Tekniikka lisää luotettavuutta	Etäluettavat lämpö- ja vesimittarit	Kuhmon VesiEnergia oy	- Asennettujen mittareiden määrä	Vesimittarit 518/2049	Vesimittarit 900/2049	Vesimittarit 1500/2049
	Jäteveden puhdistamon saneeraus	Kuhmon lämpö		Lämpömittarit 133/700	Lämpömittarit 300/700	Lämpömittarit 450/700
4.4.3 Kohtelemme toisia hyvin ja osaamme kanssakäymisen taidon. Noudatamme lakia ja hyviä tapoja.	Kaupungin järjestämä vedenjakelupiste ja kemsan tyhjennys			Jätevedenpuhdistamon rakennuksen saneeraus käynnistetty	Jätevedenpuhdistamon rakennuksen saneeraus valmis	Jätevedenpuhdistamon koneistos aneeraukset
	Kuhmon lämpö Oy:n uusi lämpövoimala				Kaupungin järjestämä vedenjakelupiste toteutettu	Karavaanareille kemsan tyhjennyksen järjestäminen
	Verkkokauppa ja Chat-palvelu	asiakaspalvelutiimi	- Tuotepalvelu laajenee, asiakkaat oppivat käyttämään aktiivisesti palvelua		Verkkokaupan käyttönotosta on viestitty	
					Verkkokauppatuotevalikoimaa laajennetaan	
					Chat palvelun yhteydenotot: Aloitettuja 356 kpl Ohjautunut sähköpostiin 195 kpl Liittyneitä 161 kpl	
	Ankkuritoiminta	poliisi, koulukuraattori, sosiaalityöntekijä, erityisnuorisotyö	- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Ankkuritoiminnan käynnistämisestä päätettiin ja yhteistyösopimus poliisin kanssa allekirjoitettiin. Toiminta käynnistyi 1.10.2023.	Ankkuritoiminnan toimintaa hyödynnetään ja kehitetään

			<p>muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset - Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset 			
	Lähisuhdeväkivallan ehkäisy	sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue, Hellä-hanke	<ul style="list-style-type: none"> - Kainuulainen toimintamalli on syntynyt ja sitä käytetään - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Keskustelu-vaikkeitä vanhempien kanssa - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana 	<p>Kainuun hyvinvointialueen teemaryhmä perustettiin ja Kuhmon kaupungin edustaja nimettiin työryhmän jäseneksi</p> <p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p>	<p>Hellä hanke päättyi. Materiaaleja hyödynnetty käytännön työssä.</p>	<p>Lähisuhdeväkivaltatietouden lisääminen ammattilaisille ja kuntalaisille</p> <p>Väkivallan ehkäisevän työn menetelmien kartoittaminen ja hyödyntäminen - selvitys sivistystoimessa kevään 2024 aikana</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 			
	<p>Pidetään yhdessä ympäristö viihtyisenä ja turvallisena.</p> <p>Puututaan järjestelmällisesti ilkivaltaan, väkivaltaan ja rikoksiin</p>	<p>kuntalaiset, kaupungin työntekijät, Kainuun hyvinvointialueen työntekijät, turvallisuusammattilaiset, yrittäjät</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset - Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	<p>Ilkivaltaa kohdistunut kaupungin eri kiinteistöihin pitkin vuotta. Tarvitaan toimenpiteitä ja toimintamalleja ennaltaehkäisevään työhön.</p> <p>Ennalta estävä yhteistyö poliisin kanssa käynnistyi</p> <p>Kuntalaisia kuultiin ja osallistettiin mm. kaavoituksiin liittyen</p>	<p>Poliisin oppilaitoskäynnit</p> <p>Ankkuritoiminta käynnistyi</p> <p>Yläkoulun valvontakameroiden ansiosta ilkivaltatapauksiin on päästy puuttumaan aikaisempaa paremmin</p> <p>Vartijat aktiivisina puhuttajina valvontatyön aikana</p> <p>Osallistava budjetointi 7–29 -vuotiaalle. Esitysten johtopäätökset hyväksytyt elinvoimavaliokunnassa.</p>	<p>Kasvatukselliset herkkyyuskaudet ovat jo alle kouluikäisillä lapsilla -> Vanhempien/perheiden osallistaminen ja kannustaminen esimerkilliseen toimintaan</p> <p>Ankkuritoiminnan keinot mm. sovittelessa</p> <p>Osallisuustyön jatkuminen ja toimeenpano</p> <p>Vartijanäkyvyyden lisääminen koulupäivän aikana</p>

			<p>- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat</p> <p>- Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein</p> <p>- Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua 8. ja 9. lk oppilaat sekä lukio 1. ja 2. vuoden opiskelijat</p>			
4.4.4 Liikenneturvallisuuden kehittyminen	Ikääntyneiden ajotaidot - ajosyyni	Liikenneturvallisuusasiantuntijat, liikenneturvallisuusyöryhmä, kuljetussuunnittelija, eri toimialojen työntekijät, kaupungin tilat ja alueet	<p>- Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset</p> <p>- Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt</p>	<p>Ei ole toteutunut</p> <p>Tapahtuman alustavasta toteutustavasta keskusteltu</p>	<p>Ikääntyneiden ennakoivan ajon kurssi toteutui vanhus- ja vammaisneuvoston päätöksellä. Osallistujia 23. Ajosyyniin osallistui kurssin jälkeen reilu puolet osallistujista.</p>	Liikenneturvallisuuskurssit autoiluun ja pyöräilyyn liittyen
	Mopoilukulttuurin kehittyminen turvalliseksi	hanke, liikenneturvallisuusyöryhmä, kuljetussuunnittelija	<p>- Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja</p>	Hanke toteutunut	<p>Moporatsiat</p> <p>Mopo-oppitunnit yläkoulu</p>	300 km Roomaan Fiksun mopoilun ohjelmassa koulutus

			liikennerikkomukset - Liikennevahingossa vammautuneet ja kuolleet henkilöt			
	Katujen kunnostus ja liikenneturvallisuuden parantaminen	TA- ja investointimäärärahat, kunnallistekniikka, liikenneturvallisuustyöryhmä	- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakso 65 v. täyttäneillä - Liikennevahingossa vammautuneet ja kuolleet henkilöt - Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat - Kevyen liikenteen väyliä m/as.	Rajakadun remontin yhteydessä rakennettu uutta pyörätietä 500 m Tivontie peruskorjattu Kantolan alueelle turvallisuutta lisätty liikennemerkein	Kevyen liikenteen väylien uudisrakentaminen katujen kunnostusten yhteydessä. Uutta väylää 370 m. Alikulun rakentaminen Peuranpolulle Hyryntien kiertoliittymän parantaminen Hyryntien siirto Nopeusrajoitus ja liikennemerkkisiirrot Heijastinpuu Katujen saneeraukset toteutuivat investointisuunnitelman mukaisesti Hyryntien suojatie koulun kohdalla koetaan turvattomaksi Koululaisten saattoliikenteessä	Suojateiden tehovalaistuskohteet Kainuuntielle ja Peuranpolulle Suunnitelmallinen katusaneeraus jatkuu Tuupalan koulun oppilaiden saattoliikenteen ohjeistusta kehitetään ja toistetaan Liikenneturvallisuussuunnitelman uusiminen sisältäen mahdollisesti kävelyn ja pyöräliikenteen edistämistä kartoittavan osion

					<p>vielä parannettavaa - > koulukuljetusalueella ylimääräistä liikennettä</p> <p>Siirrettävien nopeusvalvontakame- roiden hankkiminen</p> <p>Opettajien ja nuorisotyön tiedotteet "Vinkkejä liikenneturvallisuusty- öhön" 1-6 lk suunnattu liikennekasvatuskirja lahjoituksena kaikille 1. lk oppilaille</p>	
4.4.5 Esteettömät palvelut	Saavutettavuus digitaalisessa viestinnässä - viestintätiimi	viestintätiimi, koulutukset	- Viestintätiimi koulutettu (saavutettavuus direktiivi, selkokieli) - Julkaisut ovat saavutettavia, asiakaspalaute	Julkaisujen saavutettavuuteen mm. somekuvissa ja laadittujen asiakirjojen saavutettavuuteen kiinnitetty huomiota	Viestintätiimiläisten koulutukset tarvelähtöisesti Eduhouse koulutuspalvelun kautta	Viestintätiimin koulutukset matkailu- ja viestintäkoordinaattorin johdolla
	Palvelut fyysisesti saavutettavissa ja tilat turvallisia käyttäjille	tilapalvelut, kunnallistekniikka	- Uudisrakentamise- ssa ennakkovaikutuste- n arviointi - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 v. täyttäneille - Kevyen liikenteen väyliä m/as.	Vanhus- ja vammaisneuvosto n esteettömyyskäv- ely	Vanhus- ja vammaisneuvoston esteettömyyskävel- y	Esteettömyys on haaste useissa eri palvelupisteissä

4.4.6 Varautuminen	Kuntaorganisaatiossa jatkuva varautuminen	turvallisuusasiakirjat, palvelualueiden vastuuhenkilöt, varautumisen johtoryhmä	<ul style="list-style-type: none"> - Primääristen pienhiukkasten päästöt - Melusta kärsivien ihmisten määrä - Turvallisuus-suunnitelman perusteella päätetyt toimenpiteet luottamushenkilöhdossa - Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat - Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein 	<p>Varautumisen johtoryhmä kokoontunut tarvittaessa ja linjannut kaupungin näkemyksiä</p> <p>Turvallisuusasiakirjoja päivitetty ajantasaisiksi</p> <p>Evakuointikeskusharjoitus toteutettu</p>	<p>Turvallisuusasiakirjoja päivitetty ajantasaisiksi mm. valmiussuunnitelma</p> <p>Pohjoisen23 valmiusharjoitus</p> <p>Talven energiakatkoksiin varauduttiin</p> <p>Väestösuojat tarkistettu käyttönoton varalta</p> <p>Viranomaisyhteistyö tiivistä esim. rajavartiolaitoksen kanssa</p>	<p>Valmiusasiakirjojen jatkuva ajan tasalla pitäminen</p> <p>Jatkuva yhteistyö varautumisen yhdyspinoilla myös normaalioloissa</p>
	Kyläyhdistysten verkoston saavutettavuus mahdollisissa kriisitilanteissa	varautumisen johtoryhmä	- Kyläyhdistysten turvallisuusasiakirjat varautumisen johtoryhmän käytettävissä	Kyläyhdistysten turvallisuussuunnitelmia päivitetty	Kyläyhdistysten turvallisuussuunnitelmien päivittäminen jatkuu	<p>Mahdollisuuksista tarvitaan enemmän lisätietoja -> tiedottamisen ja keskinäisen keskustelun lisääminen -> varautumisen kyläradiot osana hanketyötä</p> <p>Kylien turvallisuuskurssit</p>
	Ilmastomuutoksen vaikutusten huomioiminen mm. uudisrakentami	Kaavoitusprosessit, maankäyttöinsinööri, kestävän kehityksen hanke	- Huomioitu ja vaikutukset arvioitu	Toteutunut ennakkovaikutusten arvioinnin yhteydessä	Ennakkovaikutusten arviointia jatketaan laaja-alaisissa päätöksissä	<p>Johtavien viranhaltijoiden ja mahdollisesti päättäjien EVA-koulutus</p> <p>Ilmasto Kainuu -hanke</p>

	sessä ja kaavoituksessa .					
	Yhteistyö Kainuun pelastuslaitoksen kanssa	Oppilaitosten vuosittain pidettävät auditoivat palotarkastukset ja alkusammutusharjoitukset	- Tarkastusten ja harjoitusten toteutuminen		Alkusammutuskoulutukset ja turvallisuuskävelyt toteutuneet Pelastussuunnitelmien päivittäminen	Pelastussuunnitelmien päivittäminen jatkuu Oppilaitosten kouluttaminen mm. alkusammutukseen
	Energiakriisin vaikutusten huomiointi ja ratkaisuvaihtoehtot mm. energianeuvontaa kuntalaisille, uusiutuvan energian ratkaisuvaihtoehtot, hanketoiminta	Varautumisen johtoryhmä, kaupunkiympäristön palvelualue, Kuhmon Lämpöenergia, Kuhmon Lämpö	- Toiminta on käynnistynyt ja toteutunut - Kuntalaisten turvallisuus on taattu		Varautuminen talveen 2023 Vihreän siirtymän JTF-hanke tulevaisuuden energiaratkaisujen näkökulmasta	Biokaasulaitos -investoinnin selvittäminen
4.4.7 Ympäristöterveys	Pienhiukkaspäästöjen vaikutukset terveydelle: hengitysteihin sekä sydän- ja verisuonielimistöön	Ympäristötoimi, Energiatuotanto, teollisuus, liikenne, jätteet, maatalous	- Primääristen pienhiukkasten päästöt			Kainuun laajuinen hanke, miten uusiutuvalla energialla voidaan tuottaa energiapalveluja kuntalaisille - hybridiratkaisujen mahdollisuudet.
	Meluhaittojen ennaltaehkäisy	Ympäristötoimi	- Melusta kärsivien ihmisten määrä kunnittain			Tietoisuuden lisääminen Työsuojelu

4.5 Kuhmolaiset - aktiiviset kansalaiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit/ Indikaattorit	TOT 2022	TOT 2023	Suunnitelma 2024
4.5.1 Aktiivinen kansalainen – Jokaisella on vähintään yksi harrastus	Omatoimikirjasto lisää kirjaston aukioloaikoja iltaisin ja viikonloppuisin.	Kirjasto	- Kävijämäärät omatoimiaikoina.	Omatoimiaikojen kävijämäärä on kasvanut tasaisesti. Omatoimesta tullut paljon hyvää palautetta. Kirjautumisia huhtikuulta marraskuulle 2020	Omatoimeen kirjautumisia tammi-syyskuussa 3720. Käyttöaste kasvanut selvästi edellisestä vuodesta.	
	Kulttuuri kuuluu kaikille Kaikukortti	Kaikukorttitoiminnasta tietoa täältä: https://sote.kainuu.fi/kaikukortti Kaikukortin jakajat: https://sote.kainuu.fi/kaikukortin-jakajat-kainuussa	- Kaiku-kortin käyttäjämäärän ja kulttuurikohteiden käytön seuranta - Indikaattori-välikköön mahdollisesti hyödynnettäväksi Pirkanmaan mallia Kulttuuri-indikaattorista: https://asiakas.kotisivukone.com/files/stesotesti.kotisivukone.com/kuvat/Siltanen-Kulttuurihyvinvointi-indikaattorit-08.2018.pdf - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk oppilaista	Kaiku-kortin käytön jatkuvuuteen sitouduttu uudella sopimuksella Kulttuuri- ja liikuntakaveritoiminnassa yksi vapaaehtoinen toimija toiminut	Pajakka-kinon liittymisestä Kaiku-kortin käyttökohteeksi vuoden 2023 loppupuolella on alustavasti sovittu, sopimukset pyritään tekemään loppuvuoden aikana. Kansalaisopiston terapia- ja hoivamusiiikkikurssit	
	Säännölliset harrastetoiminnat	palvelualueiden ohjaus- ja opetushenkilöstö, yhdistykset, yhteisöt,	- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Yhdistysten yhteisen verkkopalvelutöminnan käyttöönotto valmistelussa ->	Kansalaisopiston lasten ja nuorten kurseja lisätty EU:n vammaiskortin	Yhdistysten ja yhteisöjen kannustaminen aktiiviseen Lähellä.fi -palvelun käyttöön toiminnan

		yritykset, kuntalaiset	<ul style="list-style-type: none"> - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit 	<p>lisää tietoa palvelutarjonnasta.</p> <p>Tuupalassa IP-toiminnassa aloitettu kolme kerhoa, joista yksi on liikuntakerho</p>	<p>käyttöönotto ja mainostaminen uimahalli ja Kuhmo-talo</p>	<p>tietoisuuden lisäämiseksi</p> <p>Vähän liikkuvien tukeminen ja kannustaminen -> maksuton Liikuntaneuvontapalvelu</p>
	<p>Harrastamisen mahdollisuuksien luominen lapsille ja nuorille</p> <p>Harrastekortti, Lasten ja nuorten harrasteseteli</p>	<p>nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, sosiaalityö, oppilashuolto</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk 	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p> <p>Harrastekortteja jaettiin syksyllä 2022 552 kpl</p>	<p>Harrastekortti mobiiliksi, mutta vaihtoehtona edelleen pahvikortti.</p> <p>Lasten ja nuorten harrastesetelituki Kuhmon kaupungin harrastepalveluiden</p> <p>Harrastamisen Suomen malli</p> <p>Kerhokalenteri seurakunnan, 4H:n, koulujen ja</p>	<p>Harrastevinkkaukset koulutsempparin ja liikuntaneuvojan tuella</p> <p>Lasten ja nuorten harrastesetelituen jatkaminen</p> <p>Harrastekortti käytettäväksi koko vuoden ajaksi</p>

					nuorisopalvelujen harrastuksista	
	Liikuntapassit senioreille ja nuorille	vuosisuunnittelu, liikuntapalvelut	- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk	Seniorit 128 kpl Juniorit 3 kpl		Tavoitteena passimäärien lisääminen
	Järjestetään kuntalaisille kohtaamismahdollisuuksia: - Kestävän kehityksen hankekokonaisuus - Kyläkahvitoiminta - Keskustelutilaisuudet yhdistyksille ja kyläyhteisöille - Avoimet ovet kaupungintalolla (hernekeittoa ja kakkukahvia) "tule sellaisena kuin olet" - Kuntalaiskyselyt - Yrittäjien aamukahvit - Uusien kuntalaisten tapaamiset - Ilmainen uimahallilippu	kaupunginjohtaja, kehitysjohdaja, hyvinvointiaktivointi, kestävän kehityksen hankkeen projektihenkilö, tapahtumatuottaja, eri palvelujen henkilöstö	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa	Uusien kuhmolaisten tapaaminen: maksuttomat tutustumisliput uimahallille, syntyneille pikkukarhut Kuhmon Raati - keskustelutilaisuus uimahallin laajuudesta Hyvin sanottu - keskustelufestari, teemat: suurpedot ja elämä rajaseudulla Kaavakävely rastirallina, terveysaseman seudun asemakaavan muutos Työpajat kyläyhdistysten kanssa (kylä- ja	Uusien kuhmolaisten tapaaminen: maksuttomat tutustumisliput uimahallille, syntyneille pikkukarhut Olohuone - toiminta nuorille aikuisille Kyläkahvit Kansanedustajien kansalaisjuhla Kaupungintalon avoimet ovet Vanhusten viikon monipuolinen tapahtumatarjonta	Uusien kuhmolaisten tapaaminen Olohuone –toiminta Tapahtumatuotanto luo uusia osallisuutta lisääviä matalan kynnyksen tapahtumia. Tavoitteena saada uusia osallistujia.

	uudelle kuntalaiselle			turvallisuussuunnitelmat) Kyläkahvit Vaikuta! - tapahtuma kaupungintalolla, 7.-8. lk		
	Yhdistysten tukeminen	Liikuntapalvelut, Nuorisopalvelut, Kulttuuripalvelut, Maaseutupalvelut, Kiinteistöpalvelut tilat, avustukset, yhteistyö	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä	Käyttöaste: Liikuntasalit 5/22 (ilta- ja viikonloppu) 50 % Uimahalli 6/2022 44 % Liikunta-avustukset 29 846 € Yhdistysten yhteisiä tapaamisia/ tapahtumia 4 kpl Kainuun sotuyhdistyksen kanssa yhteistyö tiivistynyt	Käyttöaste kaupungin liikuntasalit 9/2023 47 % Liikunta-avustukset 29 198,40 € Nuorten osallistava budjetointi Kyläyhdistysten energiatuki Yhteistapaamisia (6) ja -tapahtumia (3) järjestettiin Yhdistyshankkeen valmistelu	Avustustoiminnan edelleen kehittäminen Yhdistyshankerahoituksella yhdistysten tukitoimintojen kehittäminen
4.5.2 Osallistuminen kannattaa aina	Resurssien yhteiskäyttö palveluissa mm. välineistö	liikuntavälineistö, viestintävälineistö yli organisaatio rajojen	- Yhteiskäyttö toteutuu		Liikuntavälineitä kirjastosta lainattavissa Digivälineistöä urheiluseuratyöhön ja kunnan liikuntatyöhön Digisti Sporttia - hankkeelta	Yhteiskäyttö lisääntyy ja uusia toimintatapoja otetaan käyttöön

	Oppilashuollollisten tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tuominen toiminnan piiriin	perusopetus, lukio, varhaiskasvatus, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, Kainuun hyvinvointialue	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	<p>Etsivä nuorisotyö ja koulunuorisotyöntekijä Koulutsemppari alakoululla</p> <p>Liikunnanohjaajan työpanos alakoululla ja varhaiskasvatuksessa</p>	Etsivän nuorisotyön, koulunuorisotekijän, koulutsempparin ja liikunnanohjaajan oppilastuki
	<p>Lasten, oppilaiden ja huoltajien osallistaminen</p> <p>Vanhempainillat</p> <p>Tapahtumat</p> <p>Harrastustoiminta</p> <p>Vaikutusteemapäivät</p>	varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, keskuhallinto	<ul style="list-style-type: none"> - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista - Oppilaitosten fyysiset työolot häirinneet opiskelua 	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p> <p>Vaikutustapahtuma</p>	<p>Oppilaiden toiveisiin vastattua mm. koripallokerho, yläkoulun pihan penkit, yläkoulun pihan koristeline ja höntsävuoro sekä maksuton välipalakokeilu</p> <p>Perheliikuntatapahtumat</p> <p>Kestävän kehityksen budjetointi lapset ja nuoret osallistaen</p>	<p>Laaja nuorten kuuleminen järjestämällä Vaikutustapahtuma</p> <p>Kestävän kehityksen budjetointi lapsia ja nuoria osallistamalla -budjetoinnin toimenpiteiden edistäminen</p>
	Matalan kynnyksen kohtaamispaikat	kiinteistöpalvelut, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut,	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan käyttäjämerkitysten selvittäminen kyselyllä. - Käyttäjämäärien seuranta. 	Avoimet ja maksuttomat liikuntatilaisuudet touko-	Avoimet ja maksuttomat liikuntatilaisuudet touko-	Yhdistystoiminnan kehittämishanke

	<ul style="list-style-type: none"> - Tarinatupa - Lähiötupa - Kirjasto - Nuorisotila Yläkerta -Kuhmon 4H-yhdistyksen liikkuva nuorisotyö 	<p>Terva-asunnot, seurakunta, Työvire ry, Kainuun hyvinvointialue, yhdistykset</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan toimivien rakenteiden ja toimintamahdollisuuksien seuranta toiminnan kehittämisen tukena. - Kustannustehokkuus esim. toiminnan terveysvaikutuksilla. - Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lakisääteisyys ja monialaisen yhteistyön ymmärrys saada tehokkaammin yhdessä aikaan hyvinvointia kaikille kuntalaisille. - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	<p>kesäkuussa yht. 13 kertaa</p> <p>Kirjastolla järjestetty säännöllisesti matalan kynnyksen tapahtumia ja kokoontumisia</p> <p>Yhdistysten käytössä maksuttomia kokoontumistiloja</p>	<p>kesäkuussa yht. 11 kertaa</p> <p>Kirjastolla järjestetty säännöllisesti matalan kynnyksen tapahtumia ja kokoontumisia</p> <p>Yhdistysten käytössä maksuttomia kokoontumistiloja</p> <p>4H-liikkuvan nuorisotyötoiminta</p> <p>MLL-perhekerhot</p> <p>Lähiötupa</p> <p>Yhdistystoiminnan kehittämishankkeen valmistelu</p>	<p>Torin esiintymislava valmistuu</p>
	<p>Yhteistyötapaamiset yrittäjien kanssa</p>	<p>Elinvoimapalvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vähintään yksi hankintatapaaminen/vuosi, yrittäjien ilta ja muut vapaamuotoiset tapaamiset toteutettu onnistuneesti. 	<p>Yrittäjien aamukahvit</p>	<p>Yrittäjien aamukahvit</p> <p>Yrittäjien ilta</p> <p>Opinnollistamisella osaamista Kainuuseen -hanke: oppimisympäristöjen tunnistaminen yrityksistä</p>	<p>Yrittäjätapaamiset jatkuvat vakiintuneena toimintana</p> <p>OSKU-hanke</p>

	Mökkiläisrekisterin perustaminen	Mökkiläistoimikunta, keskushallinto	- Rekisteri perustettu		Mökkiläisten saavuttaminen sähköisen uutiskirjeen avulla	Uutiskirjeen postituslistalle ilmoittautuminen jatkuu
4.5.3 Kotiseutu- ja paikallistiedon kasvu sekä omien juurien arvostaminen	Yhteisölliset yhteiset luontoretket varhaiskasvatuksessa, kouluilla ja kuntalaisten vapaa-ajalla, kansalaisopiston luennot	OPS Sivistyspalvelut Liikuntapalvelut Vapaaehtoisjärjestöt	- Tapahtumat toteutuvat - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenparannusta viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus	Liikuntapalvelujen järjestämänä: Metsäliikuntaa yht. 4 kertaa, 30 osallistujaa Ruskareippailu	Lasten ja nuorten retki Harakkasaareen Ruskareippailu Oppiaineiden yhdistäminen luontoliikuntaan ja luontoretket Sotaveteraanijärjestön lähialueretkeily 2x/vuosi Kansalaisopiston luontoluennot	
	Koululaisten säännölliset käynnit Tuupalan museossa ja Talvisotamuseossa.	Museon työntekijät	- Päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa	Kouluryhmiä on käynyt museoissa säännöllisesti	Kouluryhmien osalta toteutunut	Kouluyhteistyö jatkuu vakiintuneena toimintana
	Yhteistyö paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa.	oppilaitokset	- Toteutuneet tapahtumat ja kävijämäärät		Kouluvierailuja järjestetty	
4.5.3 Pitkäaikaistyöttömyys vähenee	Tiivis yhteistyö ammattilaisten ja kuntalaisten kesken Työllisyyden edistämisen palvelut	Työllisyyden edistämisen palvelut, TE-toimisto, Nuorisopalvelut, oppilaitokset, yritykset,	- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Nuorisotyöttömät 18-24-vuotiaasta työvoimasta - Vaikeasti työllistyvät 15-64-vuotiaat	Työllisyydenhoidon kuntakokeilussa työttömien aktivointiaste nousut, kaupungin	Valmistelua työllisyys- ja elinkeinopalvelujen siirtämiseksi kunnille v. 2025	Osaamisen kehittäminen OSKU-hanke -> Koulutustarjonnan monipuolistuminen

		hankkeet Hyvinvointialue	- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64- vuotiaat - Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot - Itsearviointi elinvoiman edistämisestä	passiiviyömarkki natukimaksut laskeneet, Tahkohallin työllisyysprojektii n työllistynyt pisimpään työttömänä olleita palkkatyöhön, Työvire työllistänyt työttömiä osaamista kehittävään työhön -> osaamistodistus	Työhön valmentaja palkattu Työvireelle Green Care - toiminta alkoi Tahkohallilla (palkkatuki ja kuntouttava - työtoiminta)	
4.5.4 Osallistamisen osaamisen lisääminen kuntaorganisaatiossa	Henkilöstön säännöllinen koulutus, Kuhmon raati - tilaisuudet, tapahtumien järjestäminen yhteistyössä.	Kuhmon kaupungin työntekijät	- Aukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla - Ennakkovaikutusten käyttö kunnan toiminnassa	Esihenkilöiden sparraus Siqni- henkilöstökysely - > toimenpiteiden käynnistäminen	Kehittäjäkoulutuk sen kolmas aalto Esihenkilövalmen nukset Mielen hyvinvoinnin pilottikunta - koulutus Siqni- henkilöstökysely - > toimenpiteiden käynnistäminen ja vaikuttavuus Tapahtumatuottaj an työnkuvassa osallisuustyö	Siqni-kyselyn toimenpiteiden vaikuttavuus EVA-koulutus Kuhmon raati - tilaisuudet Osallistajan oppaan käyttöönnotto
	Täyttä elämää Kuhmossa - Kestävä kehitys	Projektihenkilö ja hankerahoitus	- Hankkeen toteutuminen - Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa		Hanke päättyi Kestävän kehityksen	Kestävän kehityksen sopimusmallin käyttöönnotto

	elämään arjen teoissa				yhteistyösopimukset Erätauko-koulutukset	Erätauko-koulutukset - osallisuusmalli osana EVA-työtä - prosessikuvaus
--	-----------------------	--	--	--	---	---

4.6 Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma 2021–2025

Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmassa on huomioitu Kuhmon kaupungin strategian ja laajaan hyvinvointisuunnitelman painopisteet.

Elinkaarimalli ehkäisevässä päihdetyössä	Toiminta * nykyiset hyvät käytännöt * uudet toimet	Aika- taulu	Vastuuhenkilö ja yhteistyökumppanit	Mittari/Indikaattori	TOT 2022	TOT 2023	Suunnitelma 2024
4.6.1 Yleinen ehkäisevä päihdetyö esim. ammattilaisten osaamisen lisääminen, koulutukset	Puheeksiotto - koulutus ammattilaisille Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelman julkaisu kaupungin nettisivuilla Ammattilaisten osallistuminen THL, AVI, EHYT ry koulutuksiin ja webinaareihin	2022 - 2023	Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston pj. ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö	Päihtyneiden säilönotot Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset Huumejäämät kaupungin jätevedenpuhdistamolla Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat	EPT-suunnitelma julkaistu Koulutuskalenterit jaettu säännöllisesti laajalle ept-ryhmälle Hyvän mielen kunta - hankkeen koulutukset hyödynnetty esim. Mielen ensiapu - koulutus	Koulutuskalenterit jaettu säännöllisesti laajalle ept-ryhmälle Hyvän mielen koulu -koulutus yläkoululle Hyvän mielen kunta – verkkokurssi kunnan hyvinvoinnin – ja terveyden edistämisen vastuuhenkilöille, päättäjille ja eri toimialoille	- Päihdekuntoutuksen prosessit ja palvelupolut selkeästi myös kuntapuolen toimijoiden tietoisuuteen -> tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa - Ilmiökahvilan järjestäminen: monitoimijakeskustelu Kuhmon päihdeilmiöistä ikäryhmittäin yhteistyössä EHYT ry:n kanssa

<p>4.6.2 Neuvolatoiminta ja varhaiskasvatus</p>	<p>Kainuun sote: audit- ja häkämittaus</p> <p>Hellä-hankkeen toimintamallia kehitetään ja otetaan käyttöön: mm. Neuvokasperhemalli</p> <p>Varhaiskasvatuksen asiakaspalvelujen kehittäminen</p>	<p>2022 - 2025</p>	<p>Kainuun hyvinvointialue</p> <p>varhaiskasvatus</p>	<p>Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista</p>	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p>	<p>Lasten ja nuorten harrasteseteli vähävaraisille perheille</p> <p>Harrastekortti eskarilaisille</p>	<p>Varhaiskasvatukseen Vesa-tietopalvelun käyttöönotto</p>
<p>4.6.3 Kouluikäiset -Alakoulu -Yläkoulu -Lukio -Taitotehdas -2.asteen opiskelijat -kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi -kolmas sektori</p>	<p>Tukitoimintoihin ohjaaminen tarvittaessa: Väliinpuotoamisen ehkäisy</p> <p>Perusopetuksen ja soten yhteistyön kehittäminen Hellä-hankkeessa</p> <p>Tuupalan koulukeskusChallenge- koulukiusaamistutkimuksessa mukana</p> <p>Vapaa-ajatoiminnan tukeminen: vähintään yksi harrastus jokaisella lapsella, harrastekortti, Kaiku-kortti, uimahallin junioripassi ja perhelippu, harrastemessut</p>	<p>2022 - 2025</p>	<p>sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue, Kainuun ammattiopisto, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut kolmas sektori</p>	<p>8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta,</p> <p>- Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiiniuotteiden käyttöä tai rahapelaamista</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p> <p>Päihtyneiden säilönotot</p>	<p>Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p> <p>Liikunnanohjauksen tukea lisätty koululiikuntaan Move-testien tulosten julkistusten jälkeen</p> <p>Liikunnanohjaajan puheenvuoro 5. lk vanhempainillassa</p> <p>Hyvän mielen kunta -hanke toteutunut -> Liikunta- ja kulttuurikaveritoiminta suunniteltu, koulutus ei toteutunut vähäisen ilmoittautumisen vuoksi</p> <p>Uimahallin palvelutarjonnan markkinointia lisättiin</p>	<p>Oppilashuoltotyöryhmä peruskokoonpanossa ja laajennettuna kokoontui säännöllisesti</p> <p>Lasten ja nuorten harrasteseteli</p> <p>Hellä hanke - päättyy</p> <p>Yläkoulun tapahtuma - ept/riippuvuuksien ehkäisy suunnittelun käynnistäminen</p> <p>OSKU -hanke</p> <p>TaitoTehtaan edelleen kehittämisen, osaamisen kehittäminen ja</p>	<p>- EPT-käytänteiden toteutuksesta kirjaus perusopetuksessa -> tarkistetaan ja tarvittaessa lisätään, että löytyy suunnitelmista</p> <p>- OSKU -hanke</p> <p>- Perusopetuksen tapahtuma - ept/riippuvuuksien ehkäisy toteutus</p> <p>- Harrastekortti ja nuorisopassi käytäntö jatkuu</p>

	Eri toimijoiden välinen yhteistyö tukitoimintojen järjestämiseksi			<p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut</p> <p>Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk</p> <p>Nuorisotoimen palvelut</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Oppilashuoltotyöryhmä peruskokoonpanossa ja laajennettuna kokoontui säännöllisesti</p> <p>Koulunuorisotyötä toteutettu kaupungin omana toimintana 1 htv</p> <p>Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus TUVA (entinen VALMA)</p> <p>Lakimuutos 18-vuotiaaksi asti opintovelvollisuus</p>	<p>työvoiman turvaaminen</p> <p>Harrastesetelin jatkokäytön arviointi</p>	
4.6.4 Nuoret -nuorisotyö -etsivä nuorisotyö -nuorten työpaja -työllisyyden kuntakokeilu	<p>Päihdevalistuspäivä, tietoiskut koululla ja nuorisotilalla, some kampanjoissa mukana oleminen. Nuorisotyön oma päihdeohjelma työpajatoiminnassa.</p> <p>4H:n Tule luo -liikkuva nuorisotyö -hanke vuoden 2022 loppuun</p>	2022 - 2025	<p>nuorisopalvelut, sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue</p>	<p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat</p> <p>Nuorisotyöttömät 18-24-vuotiaasta työvoimasta</p> <p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p>	<p>4H:n Tule luo -liikkuva nuorisotyö -hanke päättyi</p>	<p>Tule luo –liikkuva nuorisotyö</p> <p>Lasten ja nuorten harrasteseteli vähävaraisille, 29-vuotiaisiin saakka</p> <p>Työllisyyden kuntakokeilussa resurssilisäys nuorten asiakkaiden lakisääteisiin</p>	<p>- Ankkuritoiminta käynnissä</p> <p>Nuorisopalveluissa päihde-/peliviikolla toimintaa</p>

	<p>Eri toimijoiden yhteistyö nuorten kohtaamisessa</p> <p>Hyvä päivä -ryhmä</p> <p>Etsivän nuorisotyön toiminta</p>			<p>Huoltosuhde</p> <p>Nuorisotoimen palvelut</p>		<p>työllisyyspalveluihin</p> <p>Opinnollistamisella osaamista Kainuuseen -hanke -> henkilökohtainen ohjaaminen ja työpaikkojen etsintä</p> <p>Kuhmon nuorisotyön perussuunnitelma</p> <p>Kuhmon nuorisovaltuuston toiminta nuorisopalvelujen vetämänä</p> <p>Kuhmon edustus Kainuun HVA nuorisovaltuustossa</p> <p>Etsivän nuorisotyön tuki TUVAn opiskelijoille</p> <p>Hyvä päivä -toiminnan toteutus</p>	
4.6.5 Työkäiset työpaikat	<p>Työterveystarkastukset</p> <p>Työhyvinvointikyselyt</p>	2022–2025	<p>Työnantajat</p> <p>Henkilökohtainen oma vastuu</p>	<p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet</p>	<p>Siqni-kysely kaupungin henkilöstölle</p>	<p>Savuton Kuhmo -asiakirja ja Kuhmon kaupungin päihdeohjelma -</p>	<p>- Kuhinaan taukoliikuntavideoita</p>

<p>-työpaikkojen päihdeohjelmat -kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi- -kolmas sektori</p>	<p>Tyky-toiminta</p> <p>Ammattiyhdistystoiminta</p> <p>Kaupungin kulttuuri-, liikunta- ja kansalaisopistopalvelujen aktiivinen tarjoaminen kuntalaisille</p> <p>Yhdistystoiminnan tukeminen: avustukset, tilat, yhteistapaamiset</p> <p>Savuton Kuhmo -asiakirjan päivittäminen ja Kuhmon kaupungin päihdeohjelman päivittäminen</p> <p>Vanhempien tuki mm. vanhempien iltoja teemoittamalla (pääteet, syrjäytymisen ehkäisy, aikuissosiaalityön palveluiden esittely, kriisin kohtaaminen</p>	<p>henkilöstö</p> <p>kolmas sektori</p> <p>ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö, HR-asiiantuntija, YT-ryhmä</p> <p>ehkäisevän päihdetyön asiantuntijat, nuorisopalvelut, Kainuun hyvinvointialue, poliisi, kriisityö, työterveyshuolto, muut alojen asiantuntijat</p>	<p>Päihtyneiden säilönnöt</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Huoltosuhte</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Kaupungilla maksuttomia liikuntasalivuoroja, ePassin lounasetu ja hyvinvointipalvelut (bonusraha koko henkilöstölle hyvinvointipalveluihin), yhteisöllistä toimintaa mm. pikkujoulut, jouluruokailu</p> <p>Ammattiyhdistysten tuki työntekijöille työhön liittyvissä kysymyksissä sekä virkistysmahdollisuuksia ja hyvinvointia tukevaa toimintaa tarjoamalla</p>	<p>asiakirja menossa yt-ryhmän käsittelyyn ja siitä päätöksentekoon</p> <p>Liikuntaneuvonnan palveluketju osaksi liikuntapalvelujen työtä</p> <p>Siqni-kysely kaupungin henkilöstölle</p> <p>Työpaikkojen tyky-toiminta tukemassa monipuolisesti hyvinvointia</p> <p>Kuhinassa vinkkejä henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämiseksi</p>	<p>- Maksuton ja avoin yksilöllinen liikuntaneuvonta sis. elintapaohjausta</p> <p>- Kuntoutusmahdollisuuksien aktiivinen tiedottaminen kuntalaisille tarpeeksi varhaisessa vaiheessa</p>
---	--	---	--	--	---	--

<p>4.6.6 Työelämän ulkopuolella olevat - kotona lasta tai omaista hoitavat - työttömät - pitkällä sairauslomalla olevat - eläkeläiset - kolmas sektori</p>	<p>Kaikukortti, Museokortti, Liikunnan senioripassi, Perheliput uimahalli, Tuplatuote vesiliikuntaan, Työttömien hyvinvointietu liikuntaan, Varusmiesten, työttömien ja eläkeläisten hinta- edut, Kansalaisopiston opintose- teli, Perhekahvila- toiminta,</p> <p>Työllisyyden kuntakokeilu ja TE-toimisto: Työttömän tukitoimet työllistymiseen. Aktivointisuunnitelma, Työllistymissuunnitelma, Puheeksi ottaminen, Varhainen puuttuminen, Palvelutarpeen arviointi. Terveystarkastukseen ohjaaminen. Tahkollahin - työllistämiprojekti</p> <p>Työkyky-koordinaattorin palvelut.</p>	<p>2022 - 2025</p>	<p>Kainuun hyvinvointialue, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut, kansalaisopisto, nuorisopalvelut, MLL (Mannerheimin Lastensuojeluliitto), TE-toimisto, Työllisyys- hoidon palvelu- alue, Kuhmon Työ- vire ry, yhdistykset, seurakunta, Terva- asunnot</p>	<p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet</p> <p>Vaikeasti työllistyvät 15-64-vuotiaista</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat</p> <p>Päihtyneiden säilö- notot Poliisin tietoon tulleet kaikki huumaus- aineerikokset</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Perhe- liikuntatilaisuuksia järjestetty keväällä säännöllisesti: perhe- uinti ja -liikunta - Uimahallin erikois- liput käytössä - Työttömien hyvinvointietua tarjottiin kohderyhmälle. Toiminta vaatii vielä kehittämistä</p> <p>- Kaiku- kortin jatkuminen varmistettu</p> <p>- MLL:n perhekerhot kokoontuivat säännöllisesti. Kaupunki ja EVL seurakunta MLL:n tukena tilojen järjestelyissä</p>	<p>Kuntouttavaan työtoimintaan aktiivinen osallistuminen, palveluketju on todettu toimivaksi</p> <p>Työelämä tutuksi - työharjoittelupaikkojen tarjoaminen korkeakouluopintoihin suuntaaville</p> <p>MLL perhekerhotoiminta</p> <p>Maksuttomat perhe- liikuntatapahtumat</p> <p>Omaishoitajien vertaistukitapaamiset yhdistystoimintana</p> <p>Kansanterveys-, eläkeläis- ja urheiluyhdistysten aktiivinen harrastustoiminta</p> <p>Asumisneuvojan palvelut</p> <p>Jalkautuva asiakastyö sosiaalityön,</p>	<p>- Maksuton ja avoin yksilöllinen liikuntaneuvonta sis. elintapaohjaus</p> <p>- Kuntoutusmahdollisuuksien aktiivinen tiedottaminen ja niihin kannustaminen kuntalaisille tarpeeksi varhaisessa vaiheessa</p>
--	--	--------------------	--	---	---	--	--

	Moniammatillinen yhteistyö. Lähiötupa Tarinatupa					päihdetyön ja kuntakokeilun työllisyysohjaajan kanssa pitkäaikaistyöttömille	
4.6.7 Pakkatoiminta - kysynnän ja tarjonnan vuorovaikutus (yhteistyö esim. kauppojen ja ravintoloiden kanssa) - festarit - ym.	Yrittäjienhuolet mm. alaikäisten päihteiden käytöstä, näpistyksistä, havainnot alkoholi-, peli ja tupakkakulttuurista	2022 - 2025	Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, vetovoimaisuuden palvelualue, Kainuun hyvinvointialue, yrittäjät	Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset	Ei ole toteutunut	Ei ole toteutunut	

<p>4.6.8 Yhteisöjen toiminta</p>	<p>Lähiötuvan yhteisöllinen ja kahvilatoiminta, hävikkiruuan jakaminen</p> <p>Diakoniavastaanotto, taloudellinen avustaminen ja keskusteluapu</p> <p>Seurakunnan matalan kynnyksen kohtaamistilaisuudet ja diakonian keittoateria</p> <p>Seurakunnan nuorten kerhotoiminta ja rippikoulut</p> <p>Aktiivinen yhdistystoiminta</p>	<p>2022-2025</p>	<p>Terva-asunnot, Kainuun hyvinvointialue, Kuhmon työvire ry, Ev.lut. seurakunta: kirkkoherra, diakoniatyöntekijä, nuorisotyöntekijät, isokset, Helluntaiseurakunta, Martat, vapaaehtoistoimijat</p>	<p>4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi</p> <p>Päihtyneiden säilönnöt</p> <p>Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Nuorisotoimen palvelut</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Eri yhdistysten kohtaamismahdollisuuksia luotu mm. tapaamisilla, harrastemessuilla</p> <p>Lähiötuvan työntekijä palkkatukityöllistettyä</p> <p>EVL diakonian keittoateria tarjottu kerran kuukaudessa ja hävikkiruokaa noin joka kolmas kuukausi</p> <p>Lähiötuvan raamattupiiri toteutuu kerran viikossa</p> <p>Diakoniavastaanotto ajanvarauksella</p>	<p>Maksuttomia kokoontumispaikkoja</p> <p>Yhteisvastuukeräyksen paikallistuotto kohdentui Harrastemessuille</p> <p>Lähiötuvan avoimet ovet</p>	<p>- Nuorten aikuisten kulttuuriolohuone - toiminnan jatkuminen</p> <p>- Lähiötuvan toiminta jatkuu</p> <p>- EVL seurakunnan diakonia- ja nuorisotyö toteutuu yhteistoimintana esim. kaupungin kanssa yhteistyössä</p> <p>Nuorisotilojen käyttövuorot</p>
<p>4.6.9 EPT-viikko vko 45 -teeman viestintä - tapahtumat - peliviikko 45 -ruutu aika</p>	<p>Vuosittaiseen teemaan liittyvä viestintä kaupungin somekanavissa ja mediatiedote paikallislehteen</p> <p>Ehyt ry kampanja materiaalin hyödyntäminen, näkyväksi tekeminen</p>	<p>syksyisin vko 45 2022-2025</p>	<p>viestintätiimi, sivistyspalvelut, nuorisopalvelut, Kainuun hyvinvointialue</p>	<p>Päihtyneiden säilönnöt</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p>	<p>Nuorisopalveluilla peliviikko ja päihdekäyttäytymisen puuttumista</p> <p>Mielenterveys- ja päihdeyksikössä on huomioitu viikko tarjoamalla glögiä ja pipareita. Otettu puheeksi lääkkeiden käyttö.</p>	<p>EPT-viikon materiaali jaettu eri toimijoille sähköpostitse</p> <p>Kirjastolla pelitapahtuma peliviikolla</p> <p>Toimintayksiköissä suunniteltu yksikkökohtaiset viikon tapahtumat</p>	<p>- Ilmiökahvilan järjestäminen: monitoimijakeskustelu Kuhmon päihdeilmiöistä ikäryhmittäin yhteistyössä EHYT ry:n kanssa</p>

	Jokainen yksikkö/yhteisö tekee vuosittaisen toteutuksen omaan toimintaansa sopivaksi					Ammattilaisille suunnattu tapahtuma: puhujina kokemusasiantuntija ja mt/päihdeyksikön asiantuntija	
4.6.10 Haittojen ehkäisy lähiyhteisöissä esim. perheet, asuinalueet, kylät "paikallisparlamentit" ja muut vapaat yhteisöt (4.sektori)	Kaupungin vaikuttamistoimielinten aktivoiminen mukaan EPT-työhön: Nuorisovaltuusto, Vanhus- ja vammaisneuvosto, Maaseudun neuvottelukunta, Mökkiläistoimikunta Lähiötupa, matalan kynnyksen kohtaamispaikka, (moniongelmainen asuinalue)	2022 - 2025	ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työryhmä, ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö, demokratiayhdyshenkilö, vaikuttamistoimielinten puheenjohtajat, Lähiötuvan ohjausryhmä	4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana Päihtyneiden säilönnöt Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat	Lähiötuvan avoimet ovet -tapahtumalla pyrittiin saamaan toimintaan tutustujia ja välitettyä tietoa osallistumismahdollisuuksista Lähiötuvan uutena yhteistyötahona on toiminut Tahkohalli Hävikkiruuan hyödyntäminen Lähiötuvan toiminnassa	Asumisneuvonnan kehittämishanke Hävikkiruuan hyödyntäminen Lähiötuvan, evl srka ja Helluntaiseurakunnan toiminnassa Diakoniatyön keittoaterioita tarjottu sitä tarvitseville Kyläkahvit Korkkarit kattoon ryhmätoiminta säännöllistä aikuissosiaalityön ja evl srk yhteistyönä Miesten vertaisryhmän säännölliset kokoontumiset aikuissosiaalityön ja mielenterveyspal	- Asumisneuvonnan kehittämishanke jatkuu - Hävikkiruuan hyötykäyttö pyritään pitämään ennallaan - EVL srk tarjoaa Arkisen aterian 1x/kk

				Vuokra- asuntojen osuus kunnan eri osissa		velujen yhteistyönä	
--	--	--	--	--	--	------------------------	--

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Vuosiraportin 2023 ja vuoden 2024 suunnitelman käsittely

- Hyvinvointijohtoryhmä 29.8.2023
- Elinvoimavaliokunta 25.10.2023 § 104, 14.11.2023 Ajankohtaiskatsaus § 112
- Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta 26.10.2023 § 122, 9.11.2023 Ajankohtaiskatsaus § 135
- Ehkäisevän päihdetyön ja Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto 12.10.2023
- Nuorisovaltuusto 7.11.2023
Nuorisovaltuuston lausunto suunnitelmaan 7.11.2023:
Nuorisovaltuusto kokee, että he haluavat osallistua hyvinvointityöskentelyyn ja saavat paljon tietoa myös tämän asiakirjan pohjalta.
Raportti ja suunnitelma vaikuttavat hyvältä. Nuorisovaltuusto huomauttaa kuitenkin, että kuhmolaiset nuoret, jotka ovat muussa kuin perusopetuksen tai lukion koulutuksessa, olisi myös huomioitava suunnitelmissa ja palvelutarjonnassa. Ammattiopiston opiskelijat kokevat eriarvoisuutta lukiolaisiin nähden.
Nuoret kokevat, että heillä ei ole riittävästi tietoa eri mahdollisuuksista ja palveluista, joita yhteiskunta ja kunta tarjoavat, esimerkiksi mielenterveyspalvelut ja alle 29-vuotiaiden nuorisopalvelut.
Nuorisovaltuusto toteaa myös, että valtakunnan tason päätöksenteko ei miellytä nuoria, koska leikkausten vaikutukset tulevat näkymään nuorten hyvinvoinnissa ja mielen pahoinvoinnissa. Uhkana on, että valmistuminen tulee viivästymään, kun etuja leikataan ja opiskelijana joudutaan menemään töihin, että pystytään taloudellisesti elämään. Voimavarat eivät riitä saattamaan opintoja valmiiksi tavoiteaikataulussa, jos osa nuorten ajasta menee työntekoon.
- Kaupunginhallitus 28.11.2023 § 309
- Kaupunginvaltuusto 19.12.2023 § 79

5 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiaktivaattori Riikka Kähkönen

Hyvinvointijohtoryhmä:

- Eila Viln puheenjohtaja, sivistysjohtaja, lukion rehtori
- Marjut Kyllönen, rehtori perusopetus
- Petra Määttä, erityislastentarhanopettaja
- Miia Kettunen, HR-asiantuntija
- Juhana Juntunen, kaupunginjohtaja
- Juha Heinonen, työllisyysasiantuntija
- Minna Jokelainen, operatiivinen johtaja Kuhmon VesiEnergia
- Ritva Juntunen, nuorisopalveluvastaava
- Tero Uhlbäck, kunnossapitopäällikkö
- Elisa Kerola, rehtori musiikkiopisto
- Hanne Heikkinen, kirjastotoimenjohtaja
- Merja Haverinen, Kainuun hyvinvointialue Kuhmon vastaanoton työyksikön päällikkö
- Päivi Ahola-Anttonen, Kainuun hyvinvointialue johtava sosiaalityöntekijä
- Virpi Pikkarainen, Nuorisovaltuusto
- Maija Inget, Vanhus- ja vammaisneuvosto

Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto:

- Juha Heinonen puheenjohtaja, työllisyysasiantuntija
- Marika Huusko, etsivänuorisotyö
- Ritva Juntunen, nuorisopalveluvastaava, työllisyysohjaaja
- Marjut Kyllönen, rehtori perusopetus
- Teija Kyllönen, nuorisotyöntekijä
- Silja Piirainen, etsivänuorisotyö
- Anna Heikkinen, TE-toimisto
- Kirsi Appelgren, Kainuun hyvinvointialue koulukuraattori
- Anu Haverinen, Kuhmon EVL seurakunta diakoniatyö
- Seija Lukkarinen, Kainuun hyvinvointialue mielenterveys- ja päihdeyksikkö
- Piia Myllylä, asumisneuvoja
- Katriina Sorjonen, 4H-yhdistys
- Ulla Toivanen-Närhi, Kainuun hyvinvointialue kuntouttava työtoiminta
- Sirpa Pulkkinen, Kainuun hyvinvointialue
- Linda Kinnunen, nuorisovaltuusto

6 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Kaupunginhallitus 28.11.2023 § 309

Kaupunginvaltuusto 19.12.2023 § 79

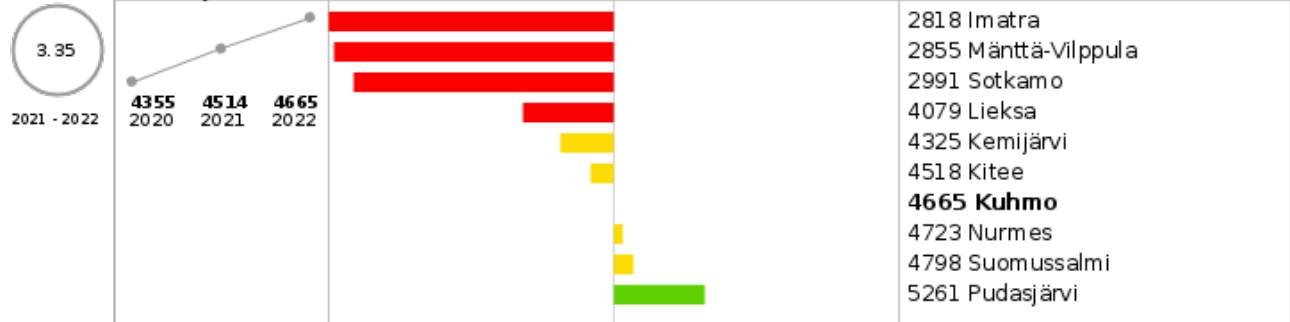
7 Liitteet

7.1 Liite otsikkoon 1

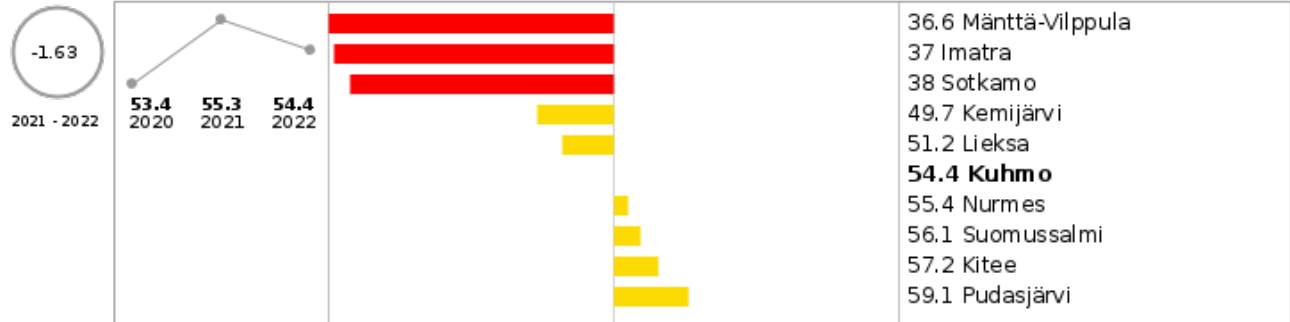
7.1.1 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Talous Tulot

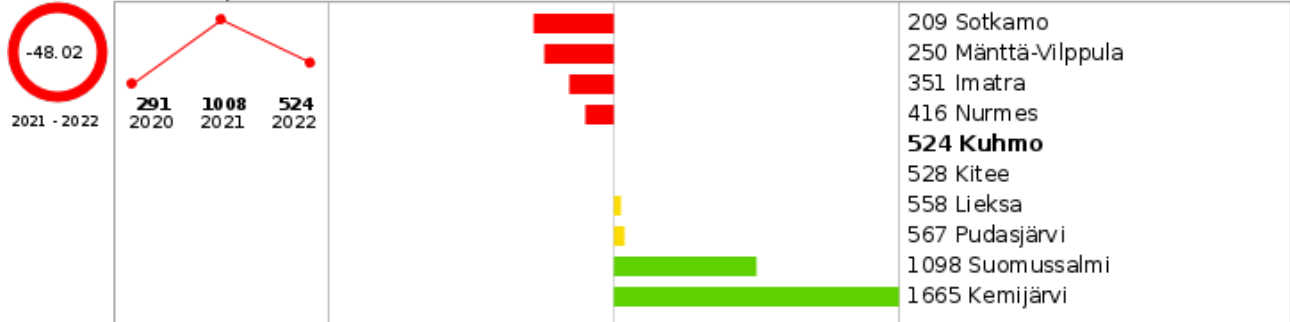
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

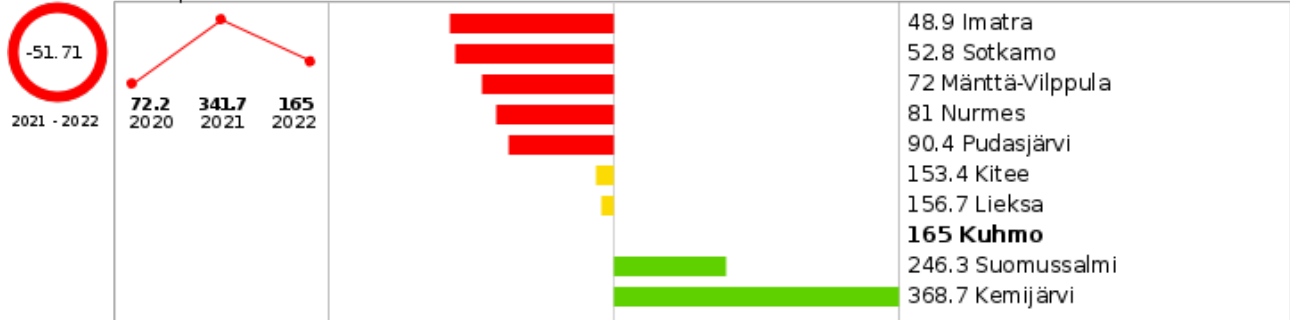
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

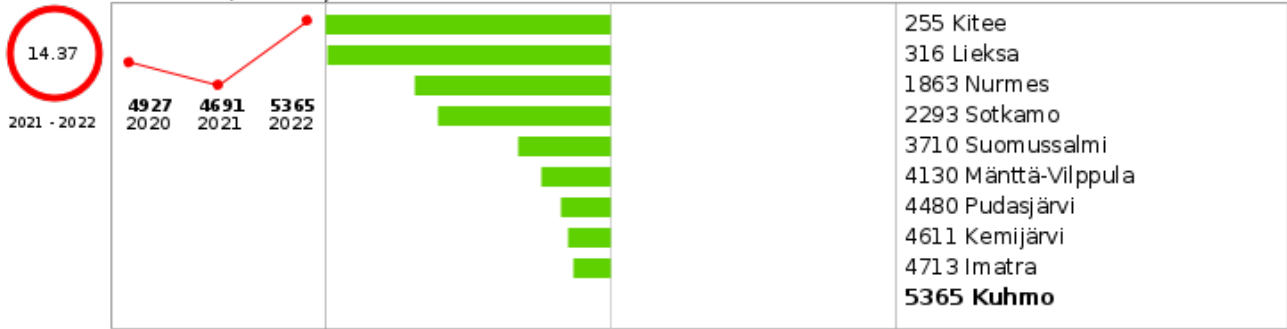
Vuosikate, euroa / asukas

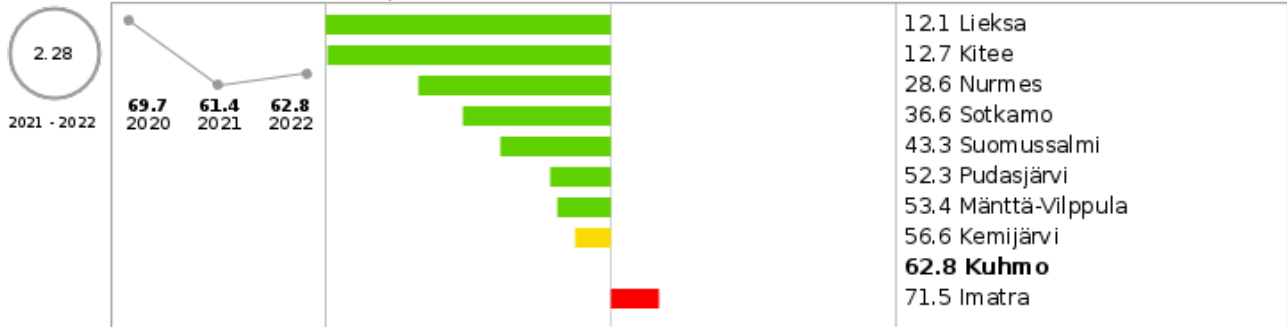
Vuosikate, % poistoista

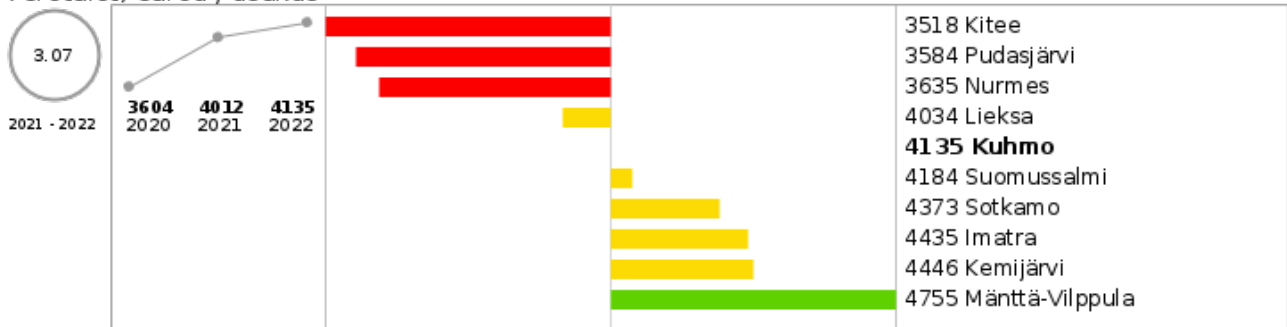
Lainakanta 31.12., euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

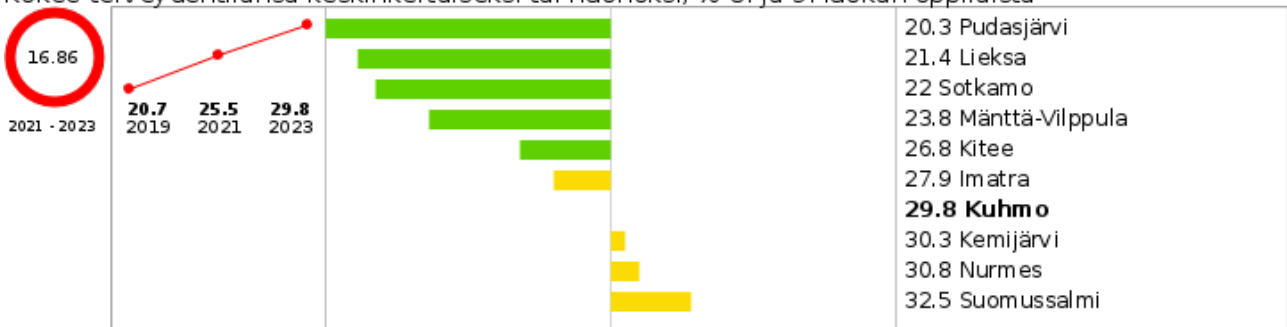

Verotulot, euroa / asukas

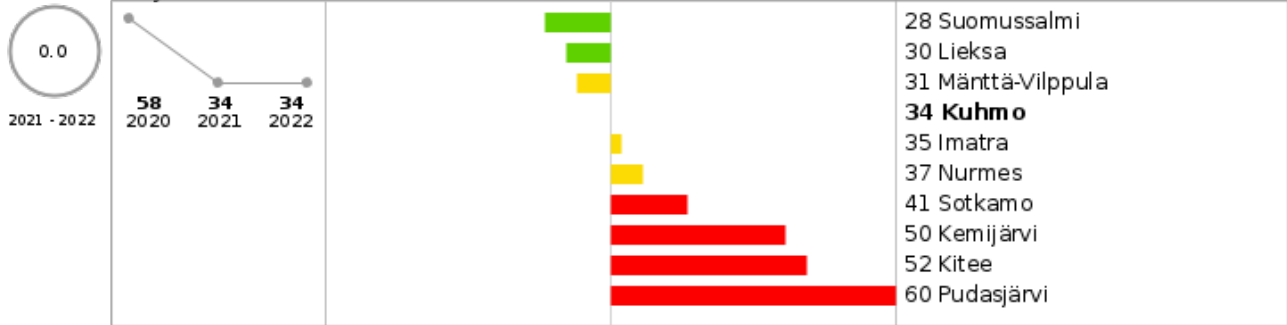

HYTE-kerroin

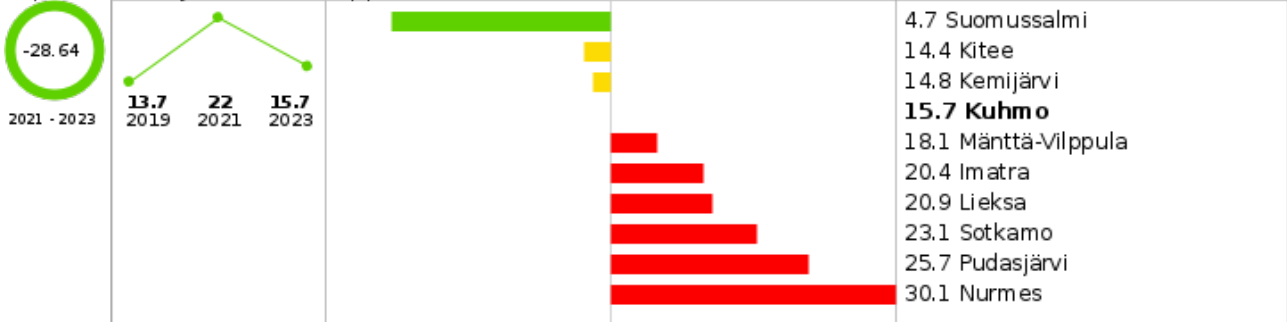
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

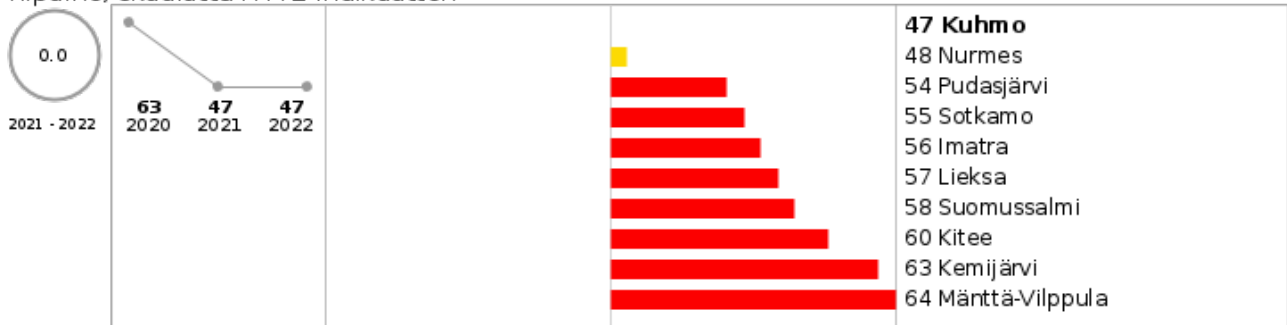
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

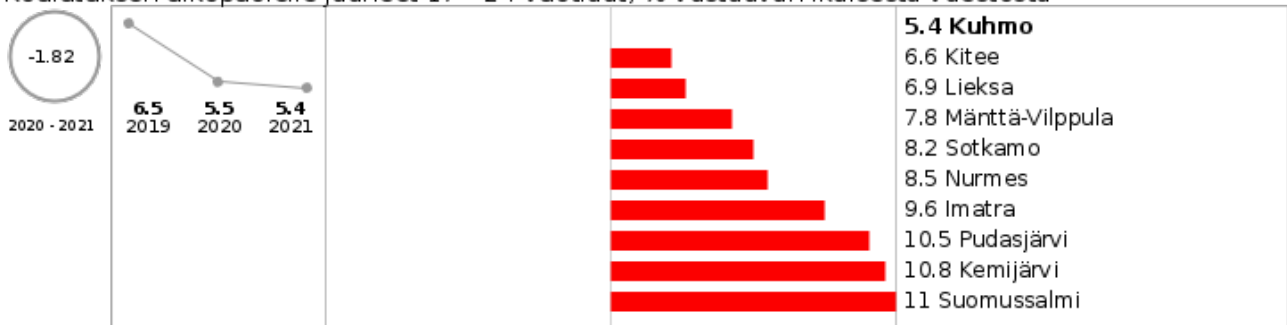
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

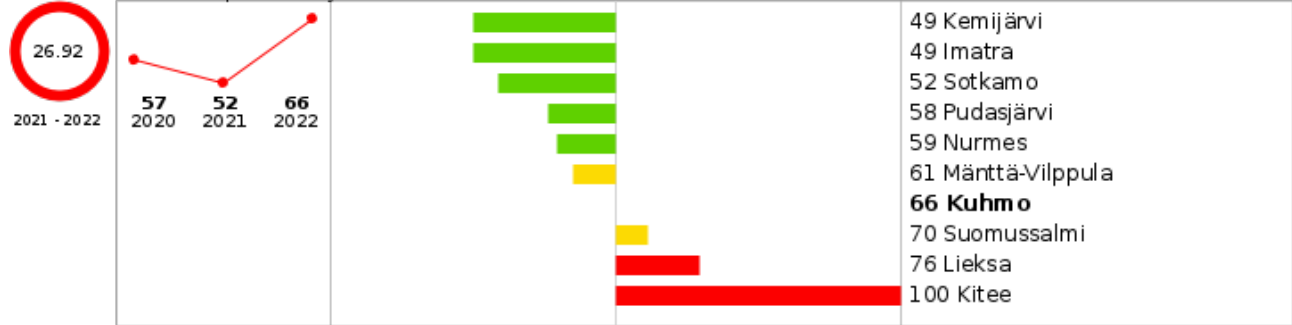
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

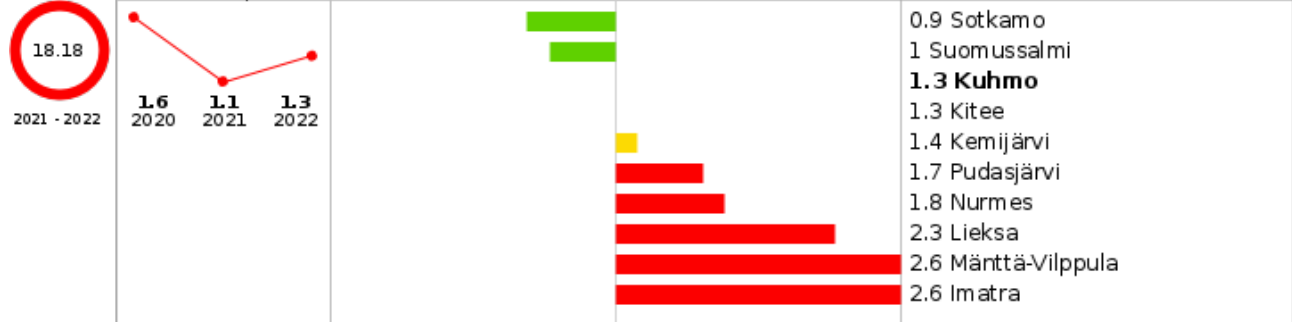
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

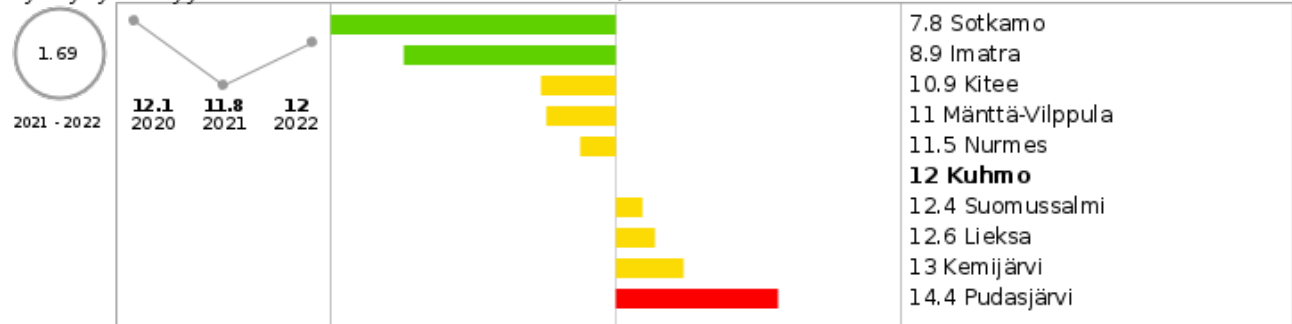
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

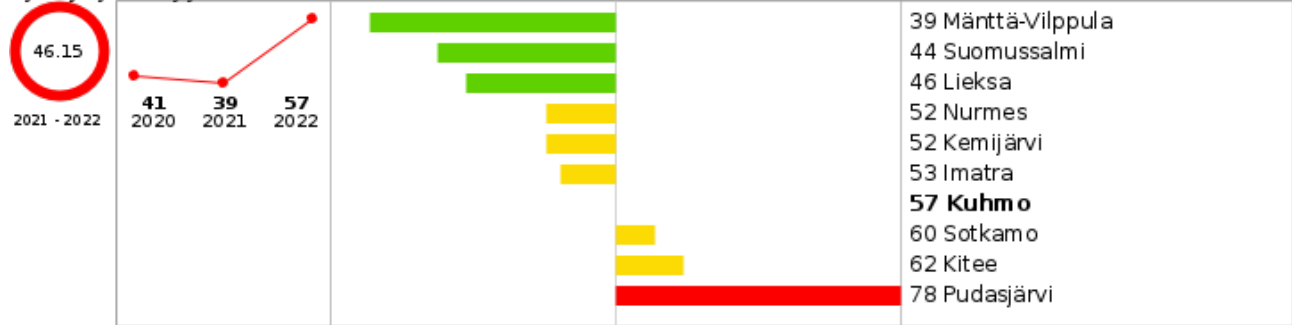
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

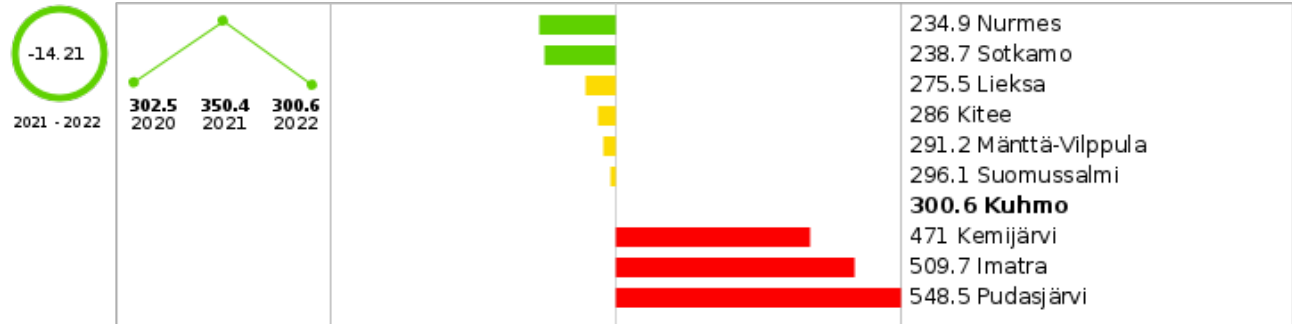
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

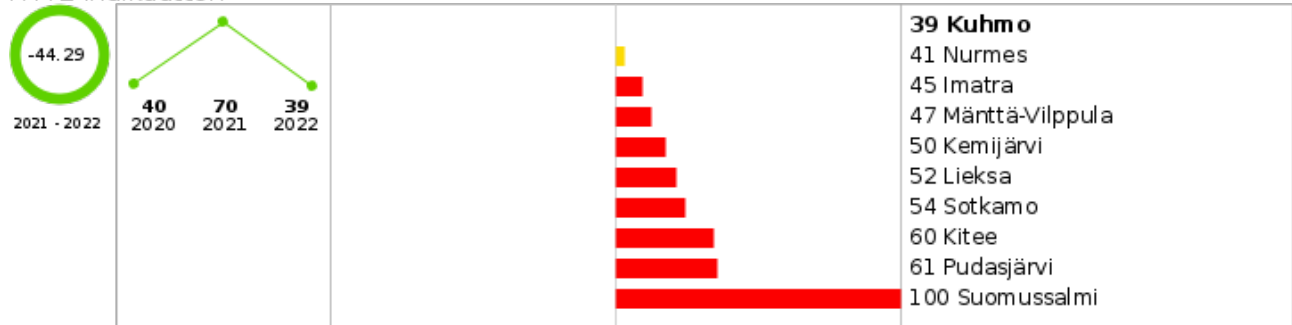
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikaista

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

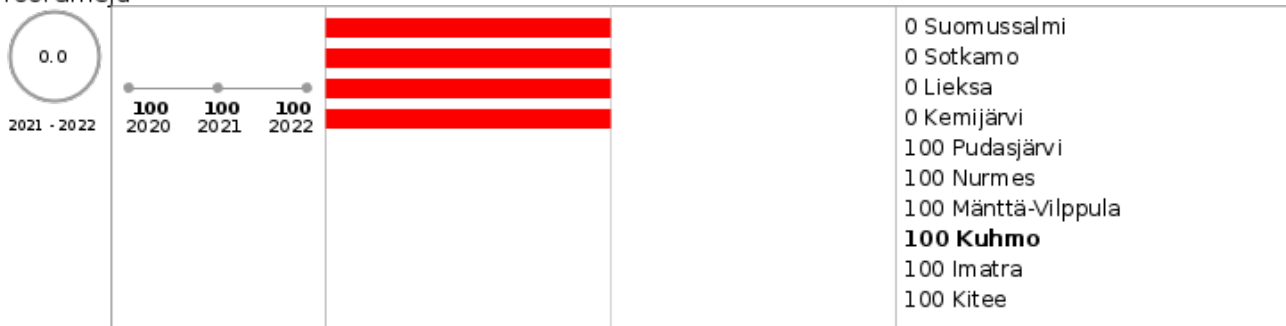
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

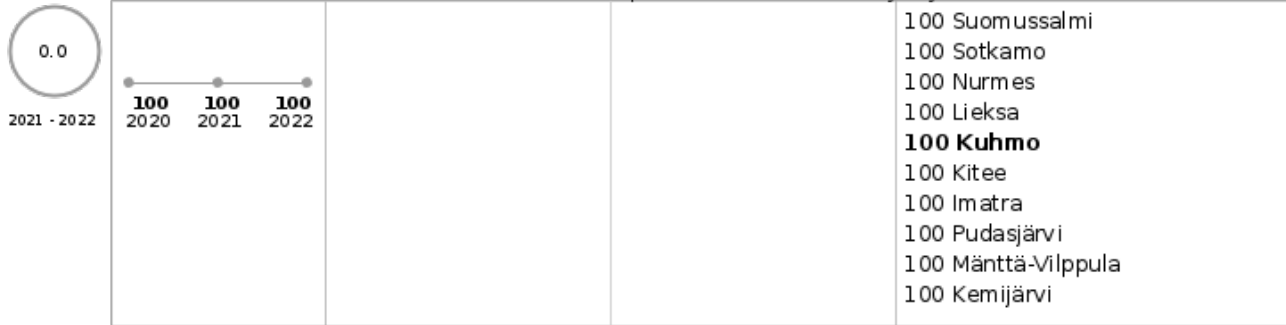
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

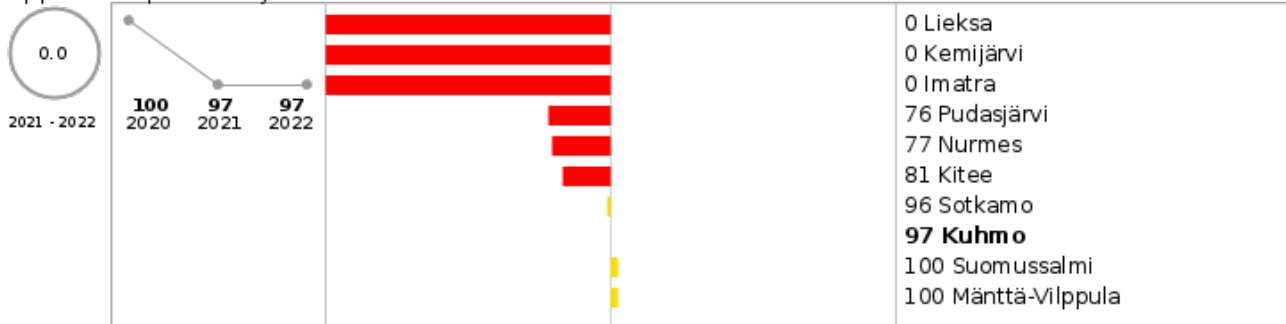
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

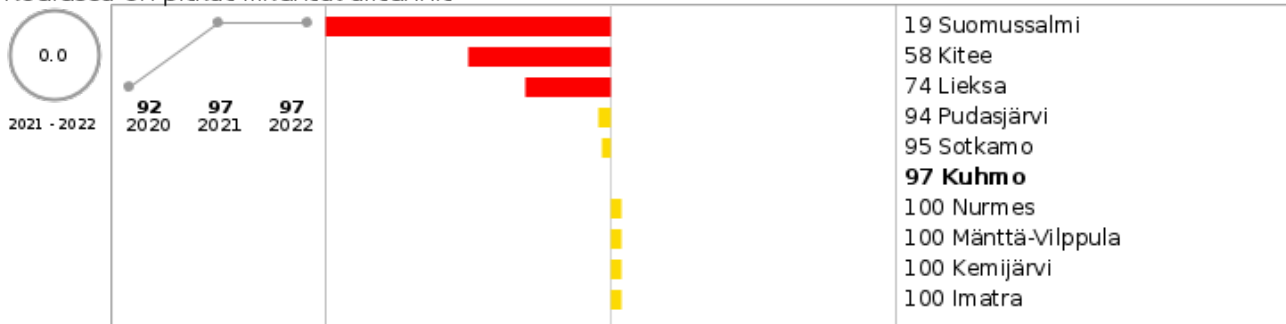
Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

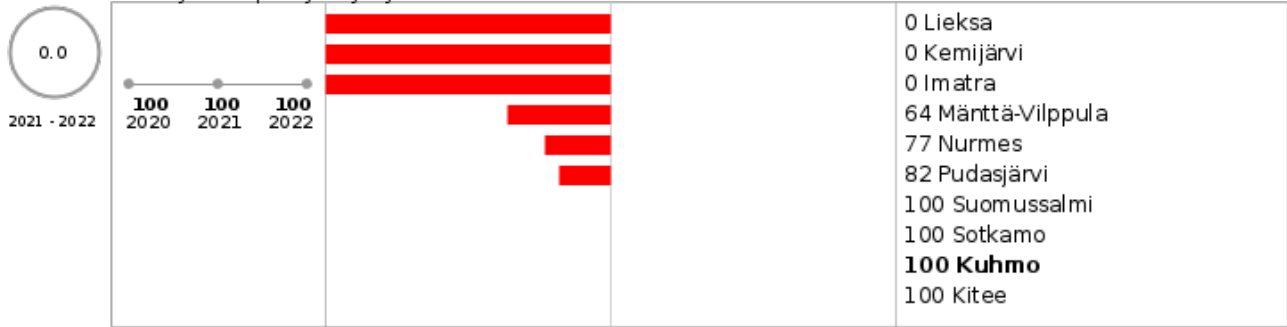
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

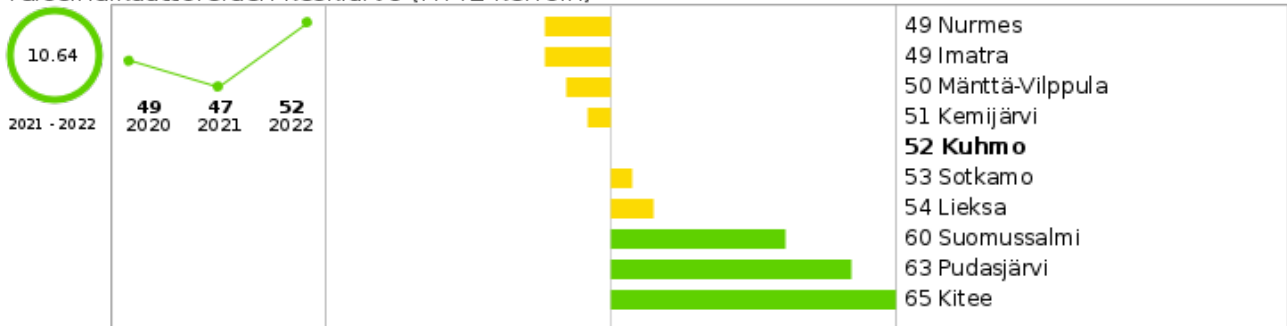
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

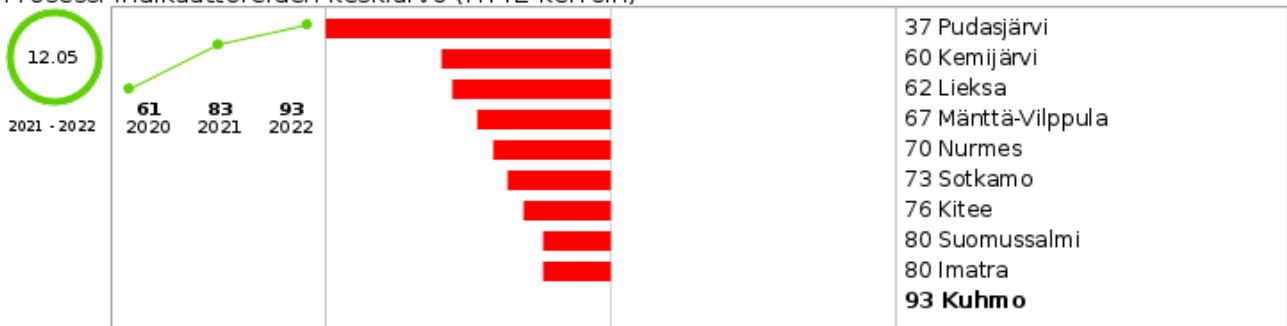
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä - TEA, pistemäärä

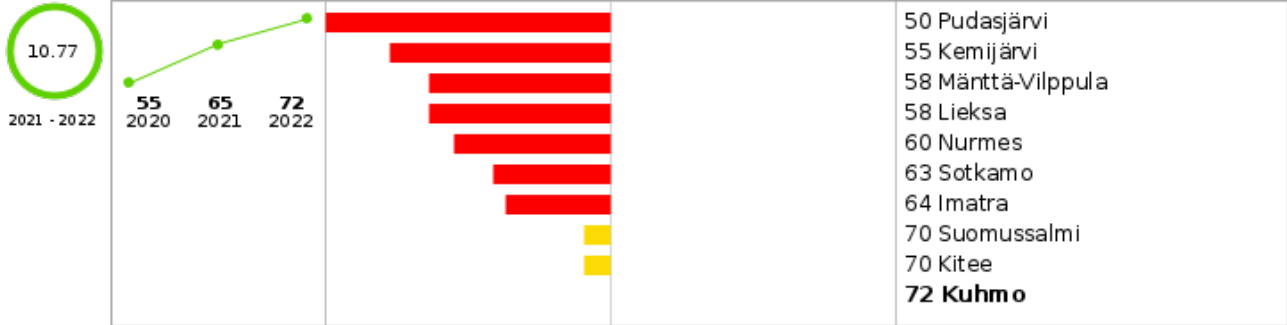
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

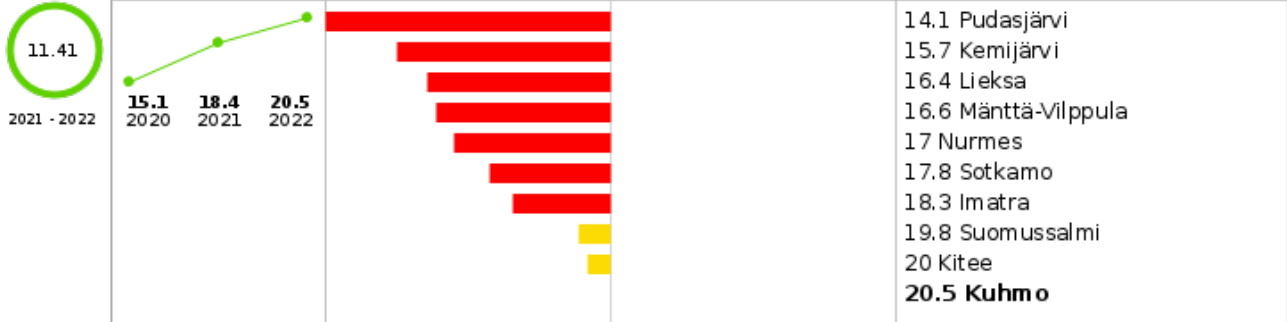
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

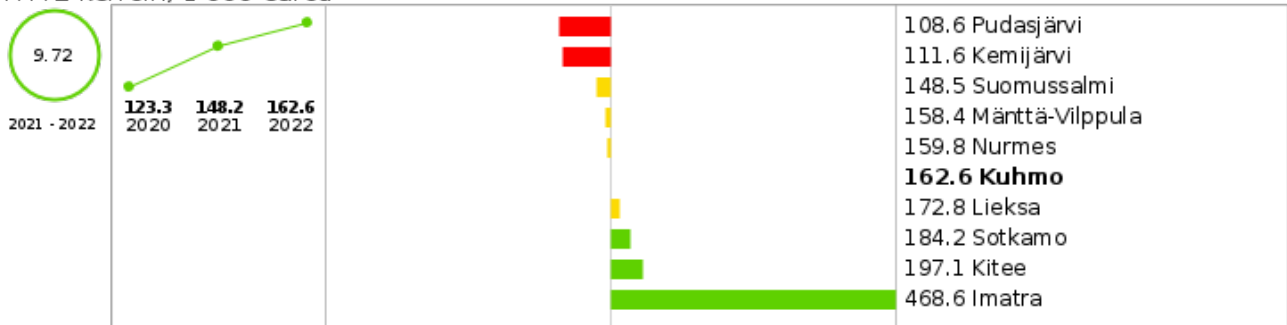
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

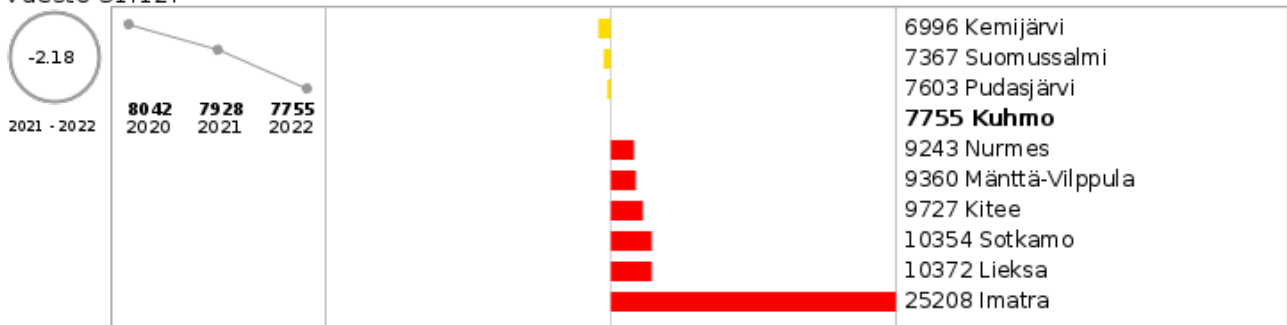
HYTE-kerroin, 1 000 euroa

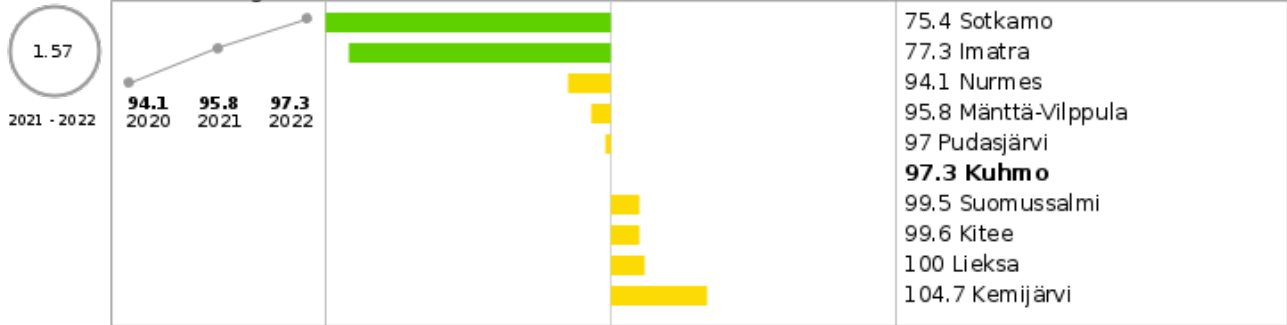
Elinvoima

Väestö

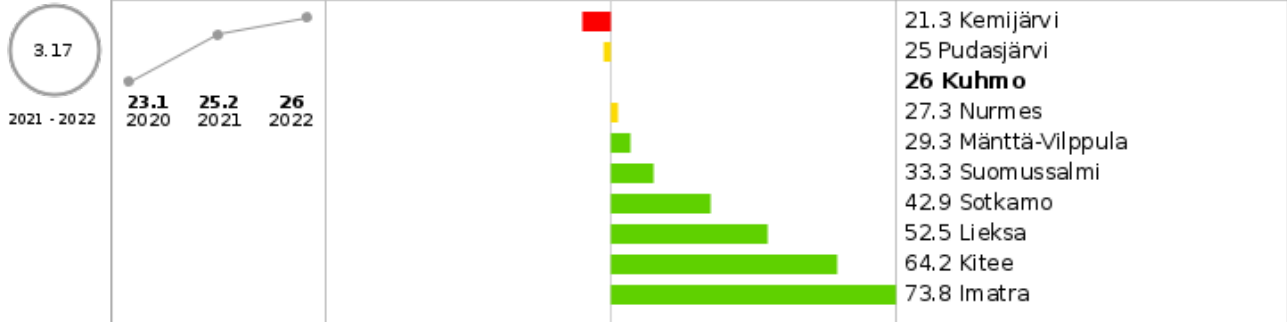
Väestö 31.12.

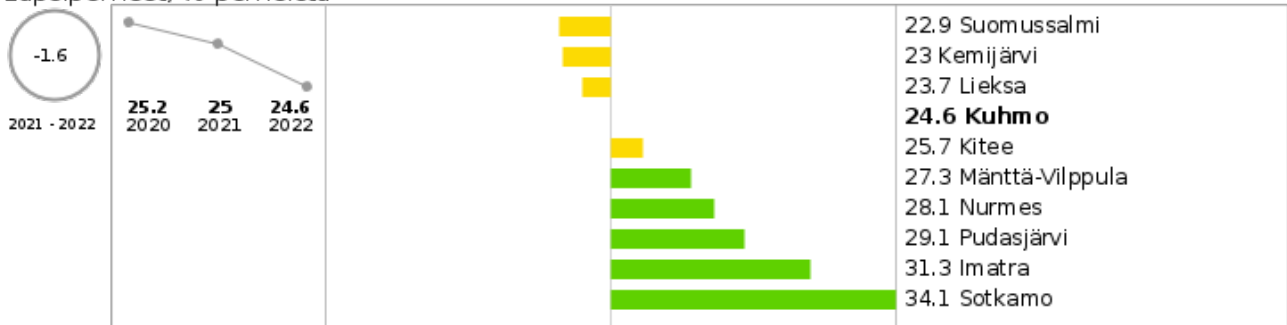
Huoltosuhte, demografinen

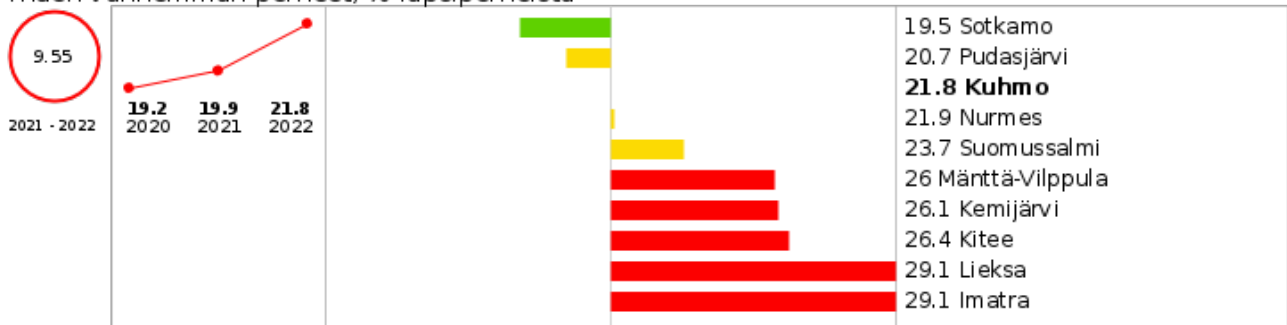
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

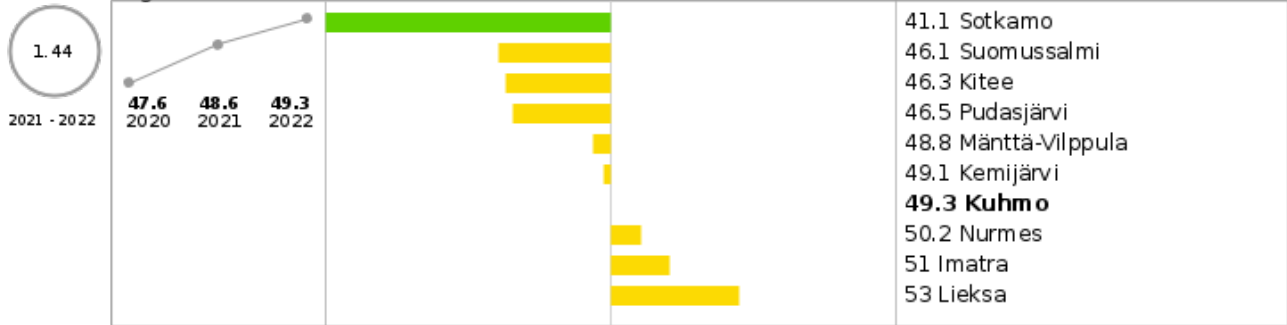
Lapsiperheet, % perheistä

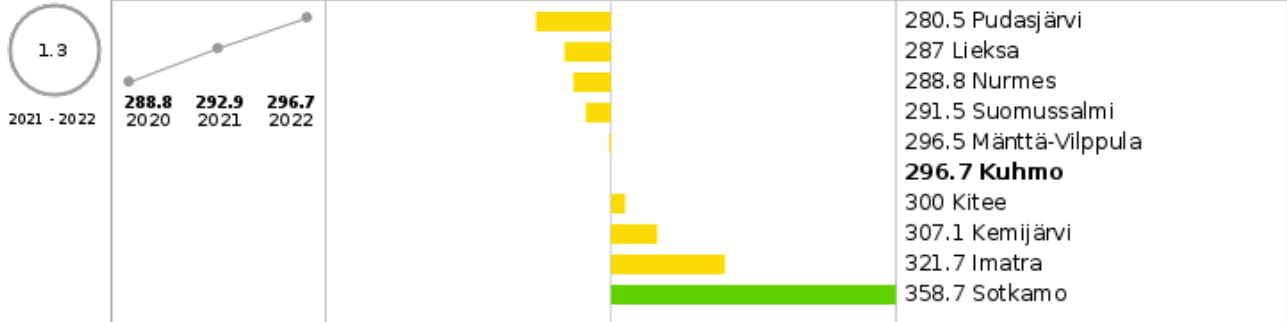
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

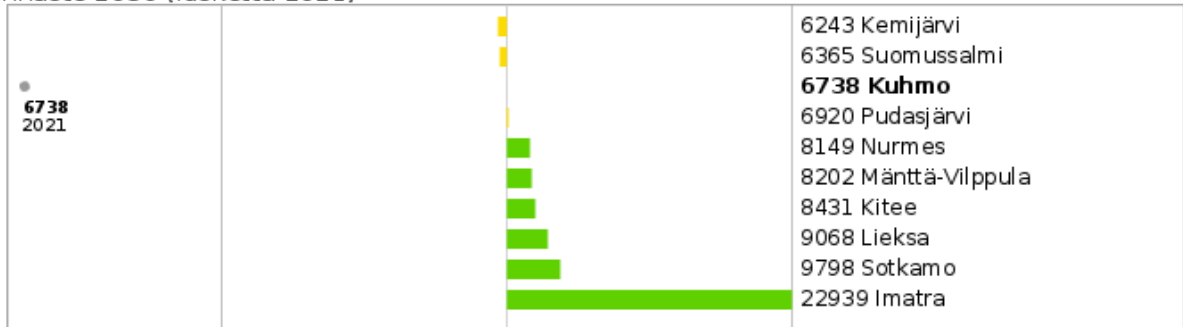
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

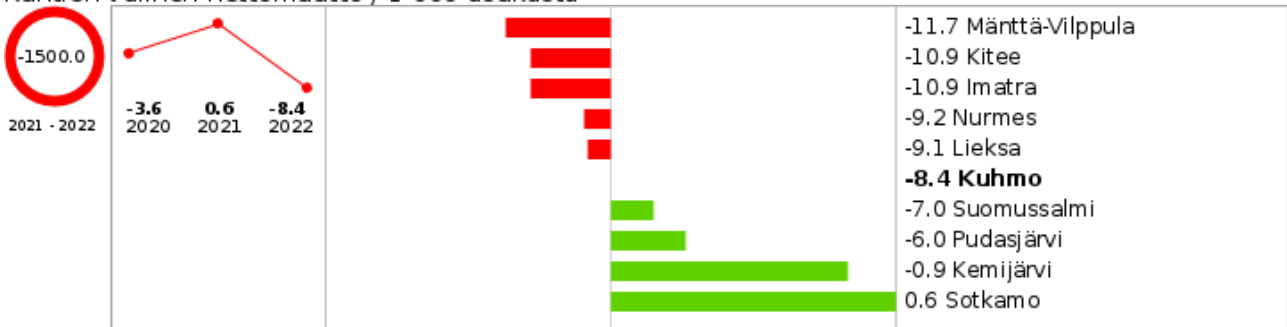
Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

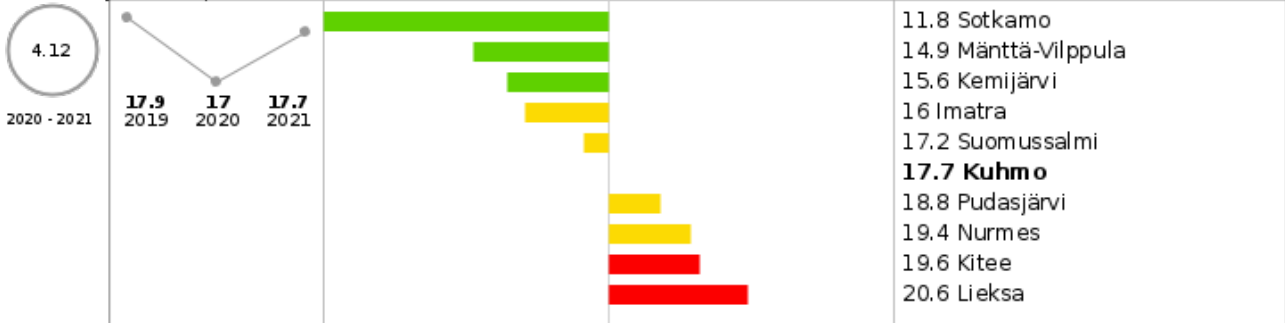

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

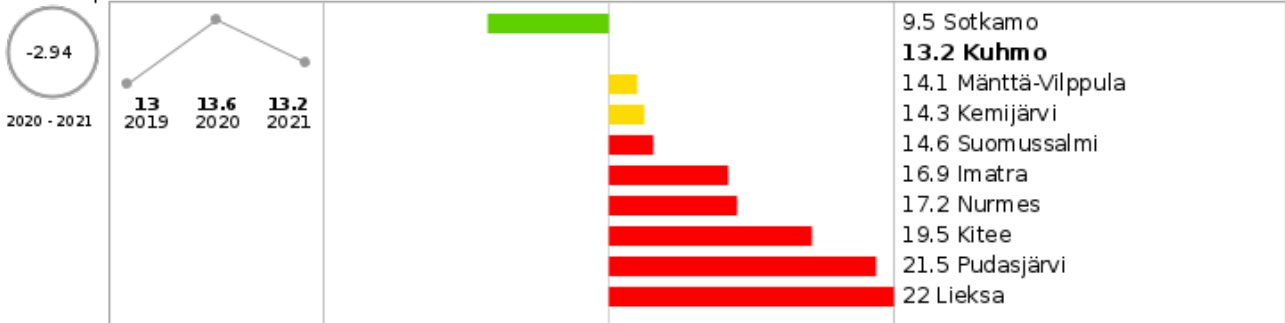

Elinvoima

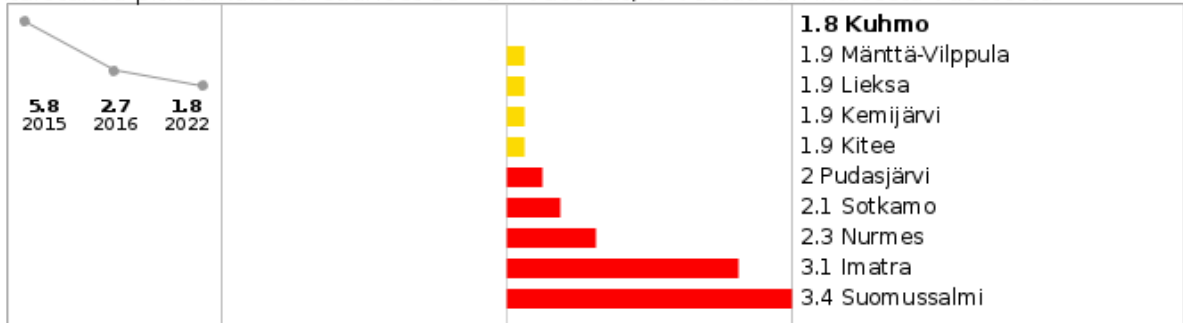
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

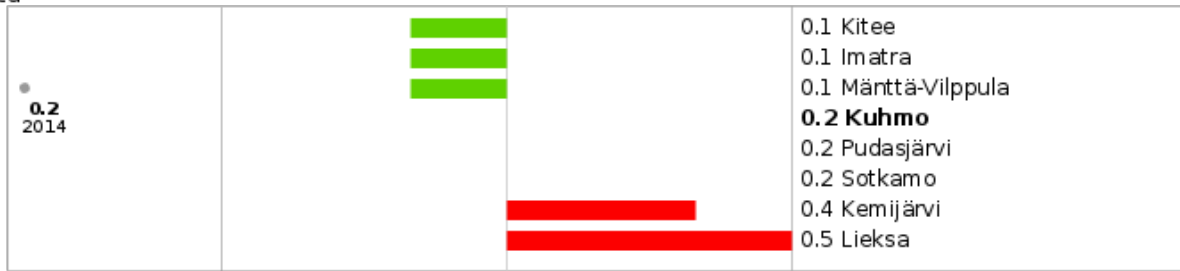
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

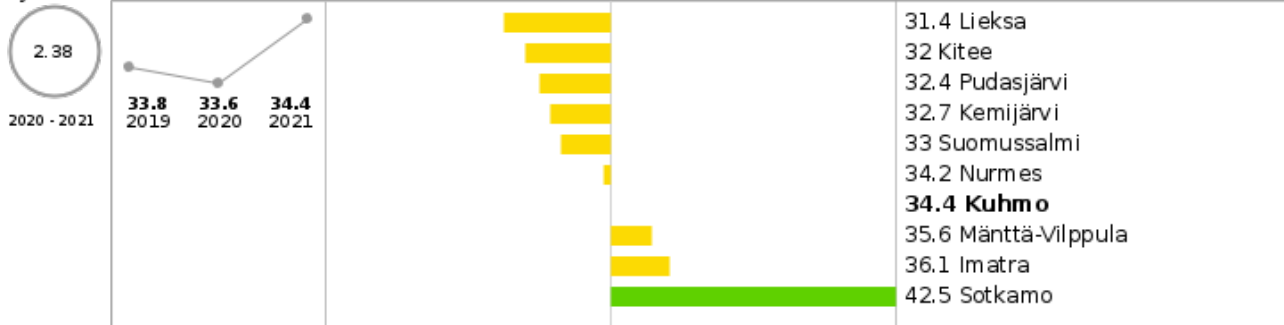
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

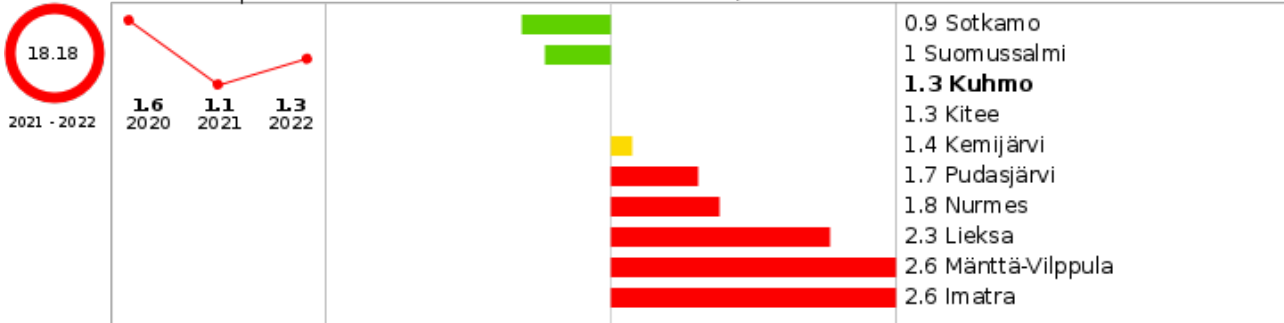
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA – Yhteenveto

Kuntataloudessa on havaittavissa heikkenemistä, kun vuosikate on kääntynyt laskuun ja lainakanta nousuun. Elinvoimamittareista voimakkaimpia negatiivisia trendejä on havaittavissa etenkin yhden vanhemman perheiden määrän kasvamisen ja kuntien välisen nettomuuton osalta.

Huolestuttavaa 8. ja 9. luokan oppilailta on

- Kokemus omasta terveydentilastaan. Keskinertaiseksi tai huonoksi terveydentilansa kokee kolmannes. Heikkenemistä on tapahtunut koronaa edeltävään aikaan 17 %.
- Ylipainon lisääntyminen korona-aikana, joskin ylipainon osuus on lähtenyt laskuun arjen normalisoiduttua.

Koulutuksen ulkopuolille jääneiden osuus kuumolaisista 17-24-vuotiaista on kasvanut vuodesta 2021 vuoteen 2022, jolloin yhä useampi on jäänyt ilman koulutuspaikkaa. Myös toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden työkäisten skaalattu indikaattoritieto on Kuhmon osalta heikentynyt, vaikka Kuhmossa muutos on ollut hyvin pieni vertailuvuosien välillä. Vastaava heikentävä trendi on havaittavissa työkyvyttömyyseläkettä saavien työkäisten indikaattorivertailussa. Vertailu on tehty vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna.

Ikääntyneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyneet tapaturmat ovat kehittyneet kuhmolaisten osalta suotuisaan suuntaan.

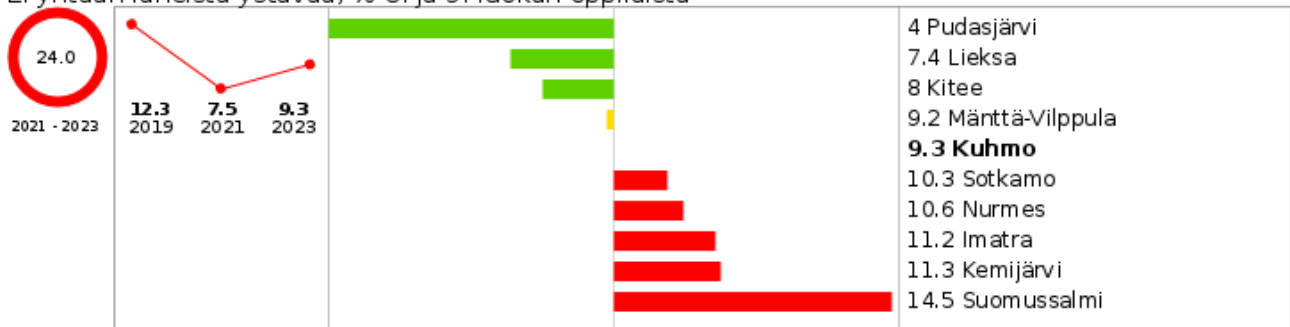
TEA-viisarin osoittamat hyvinvointirakenteet ovat Kuhmossa yleisesti ottaen hyvällä tasolla. Ainoastaan indikaattori, joka osoittaa onko kunnalla jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kunnassa järjestettävää kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa tai muuta vastaavaa vapaaehtoistoimintaa, on jäänyt arvoltaan nollassa.

Tulosindikaattoreiden osalta Kuhmo sijoittuu HYTE-kertoimessa hieman puolenvälin paremmalle puolelle. Prosessi-indikaattoreiden HYTE-kertoimella mitattuna olemme vertailukuntien paras keskiarvon ollessa 93 (paras arvo 100). Sekä tulos- että prosessi-indikaattorit ovat kehittyneet vertailujaksolla parempaan suuntaan. Näin ollen HYTE-kerroin Kuhmossa on ollut vuonna 2022 yhteensä 72. Euroissa tämä tarkoittaa 162,6 t.

7.1.2 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

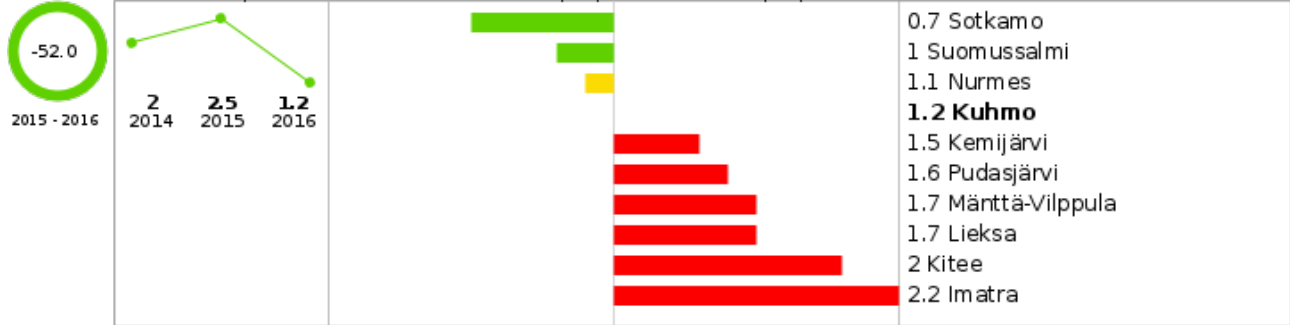
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

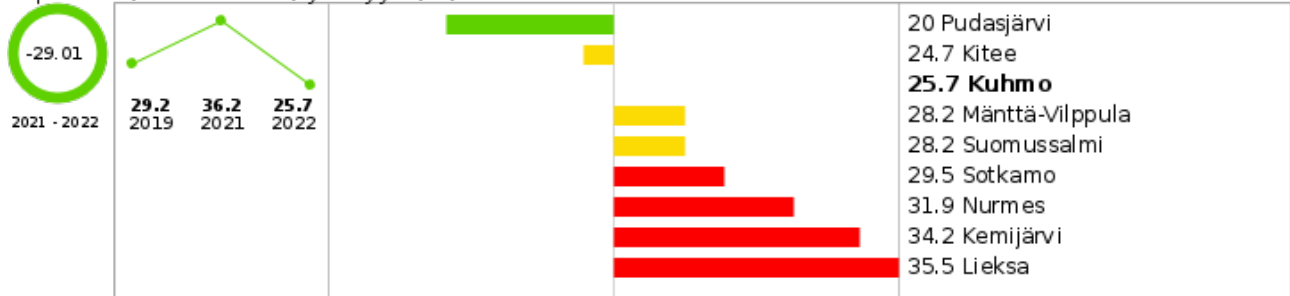
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

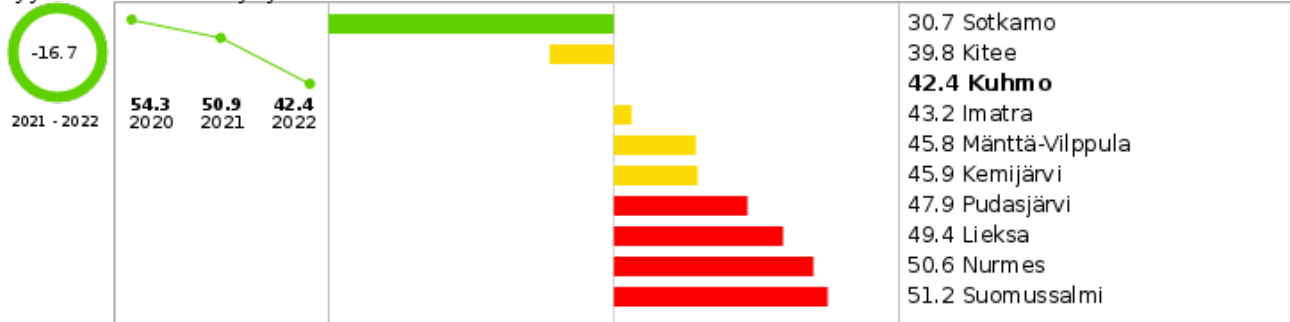
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 6-vuotiailla

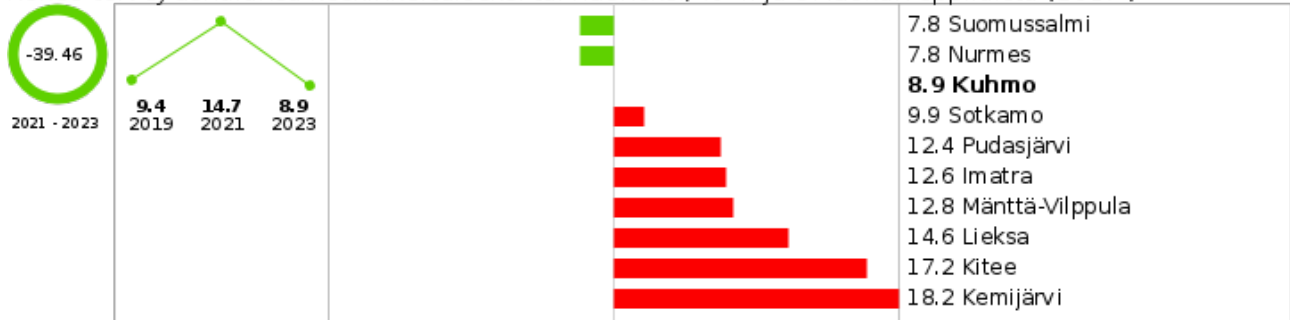
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 7 - 12-vuotiailla

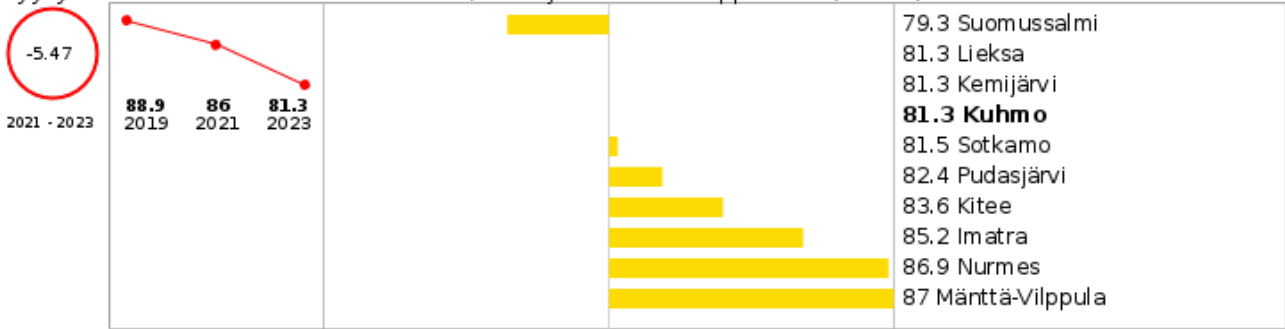
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

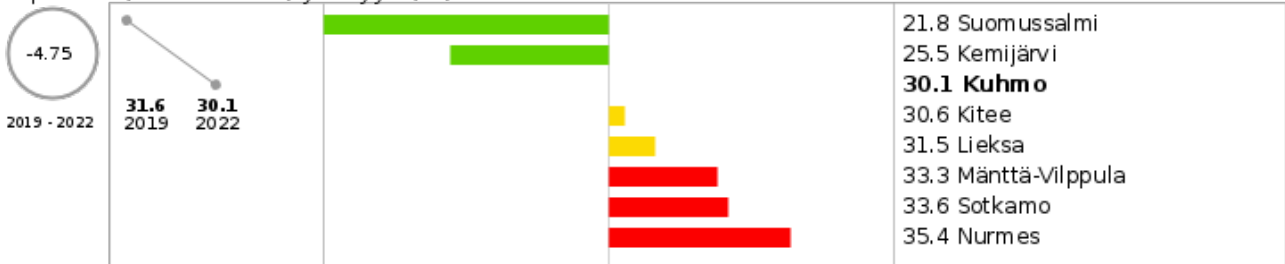
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

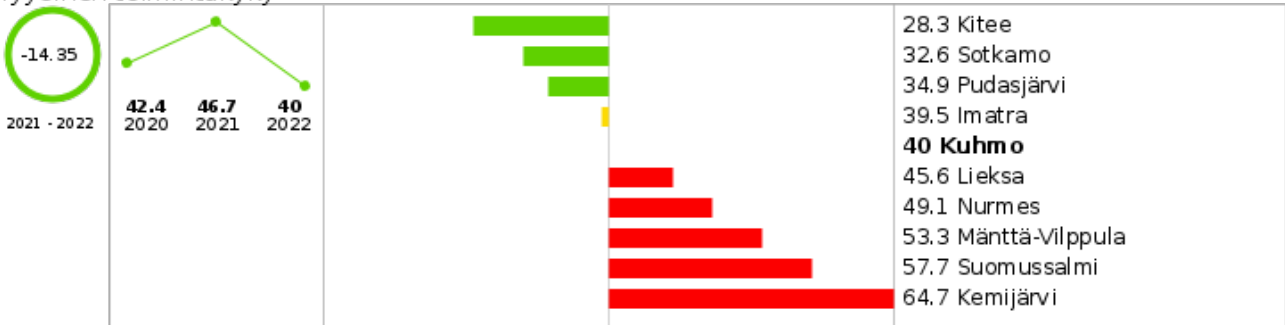
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

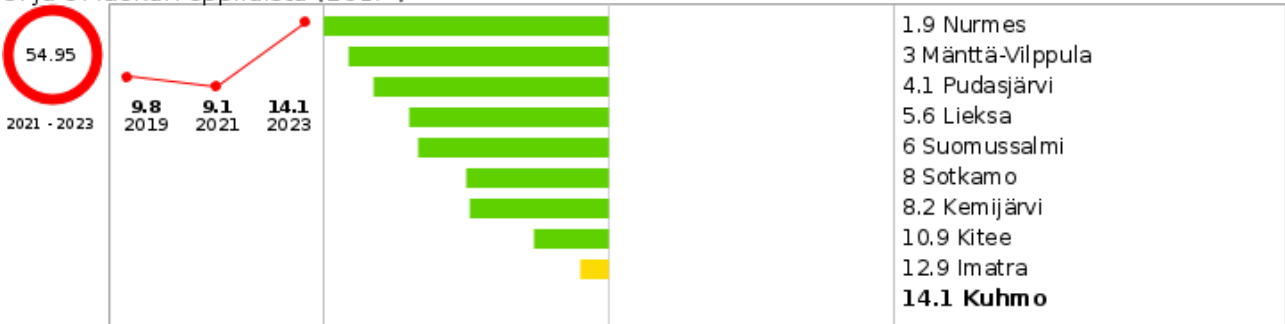
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla

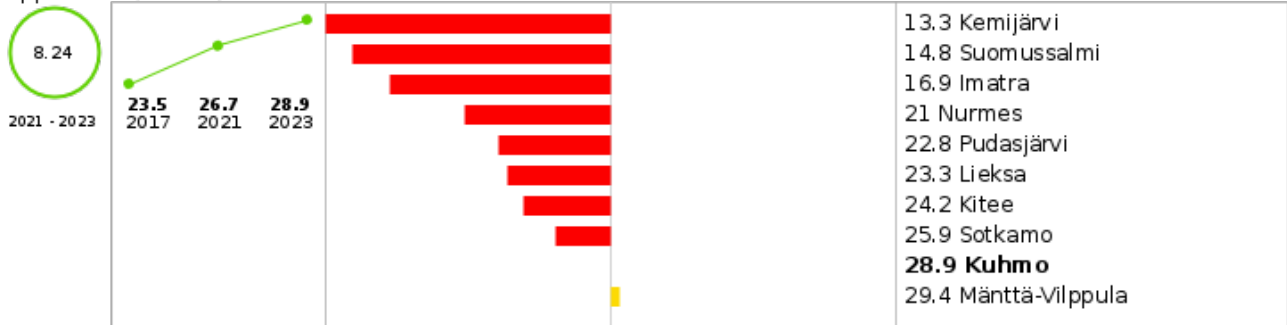
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

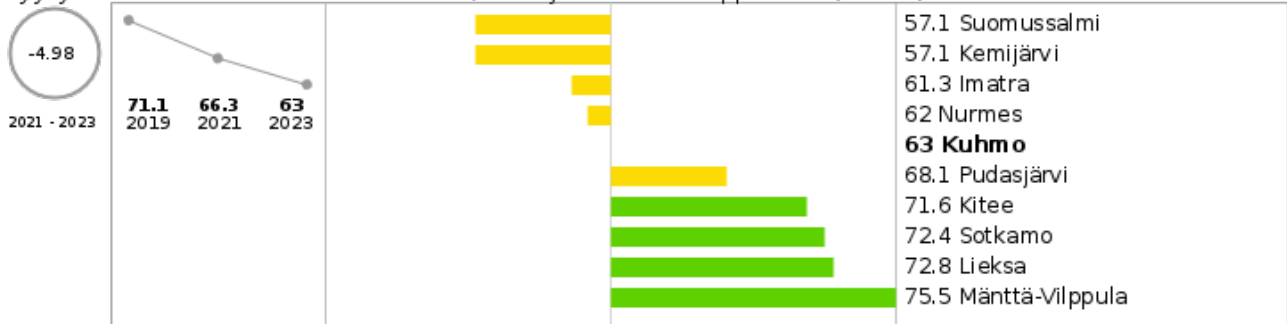
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

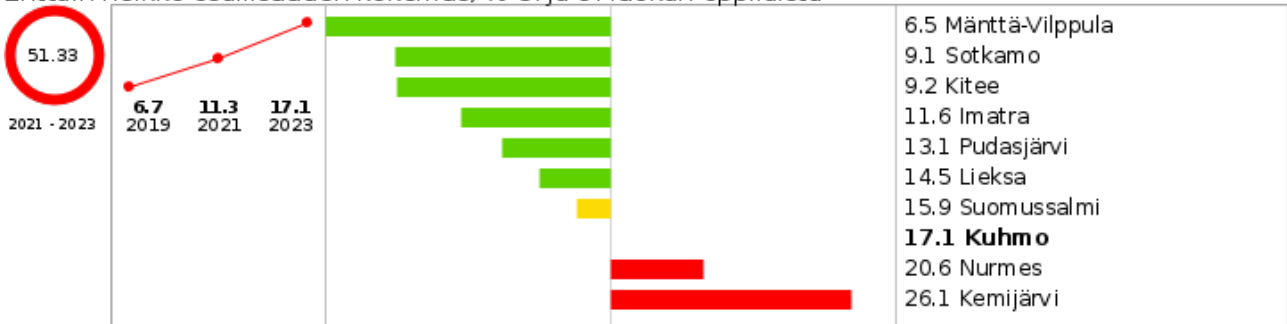
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

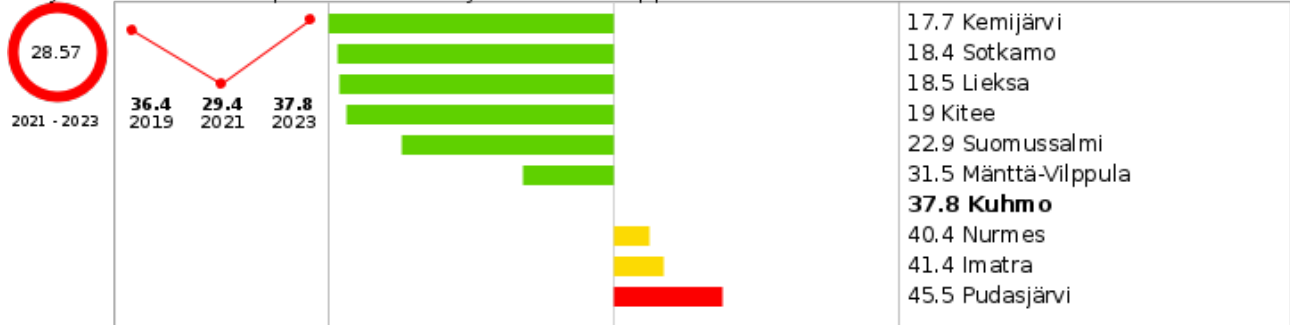

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista

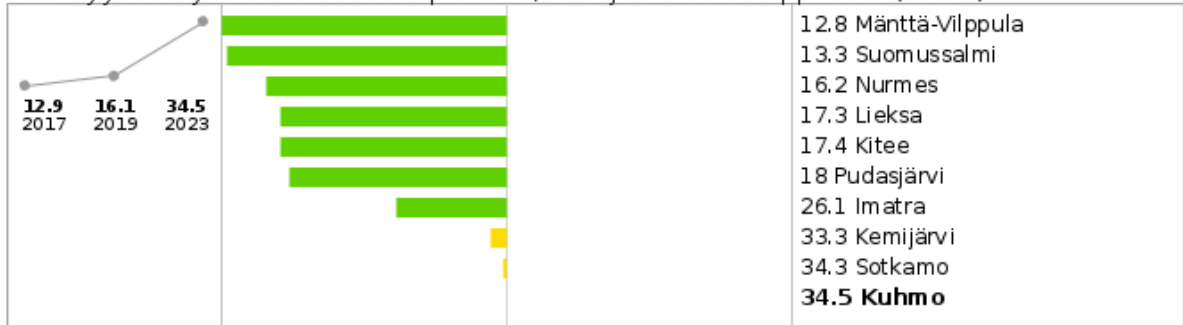

Opiskelu, työ ja toimeentulo

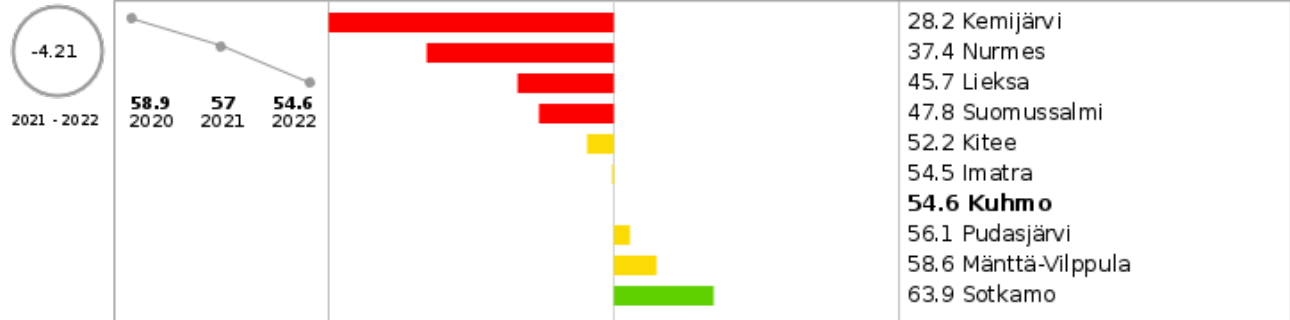
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

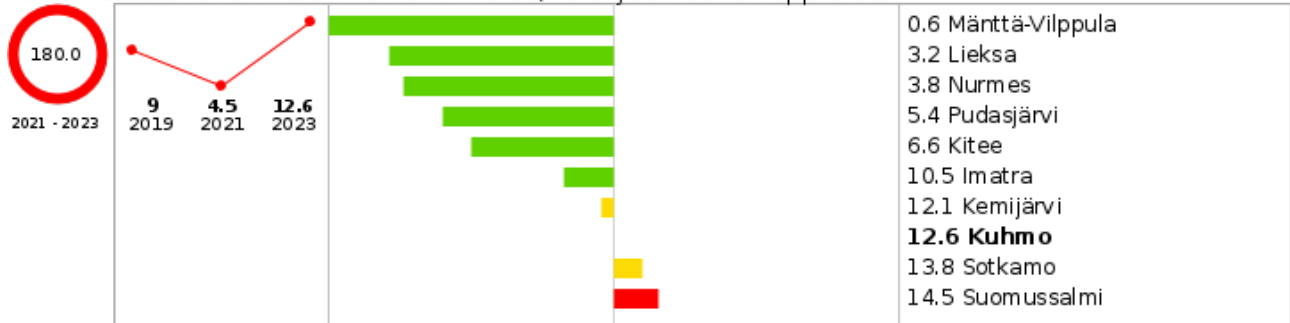

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2 km [%]

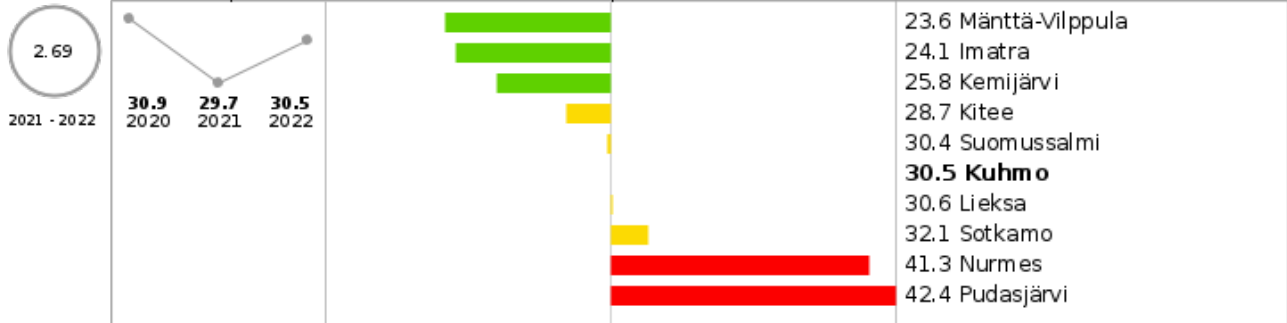

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

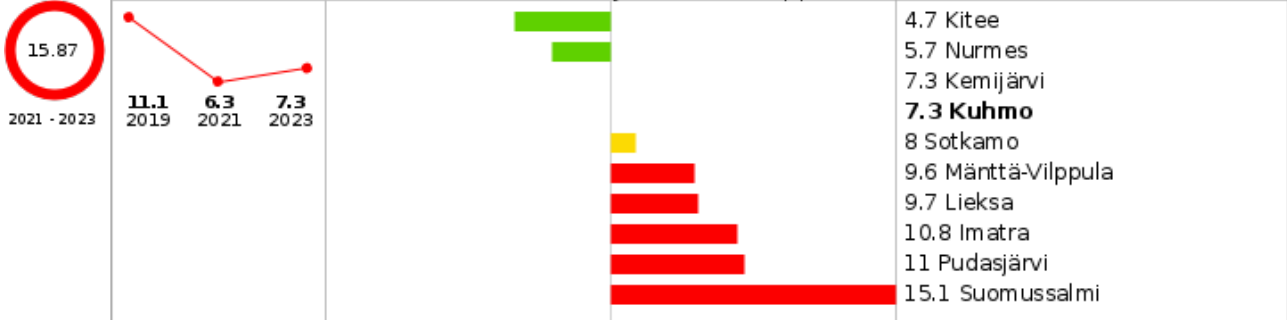
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

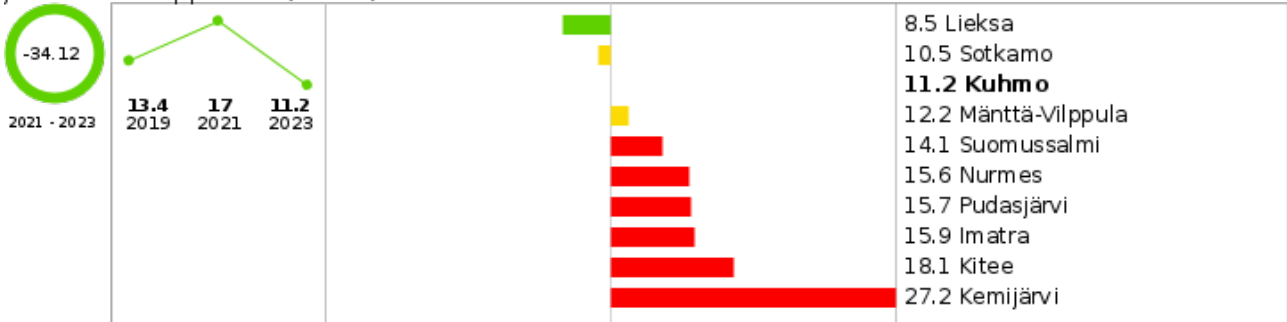
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

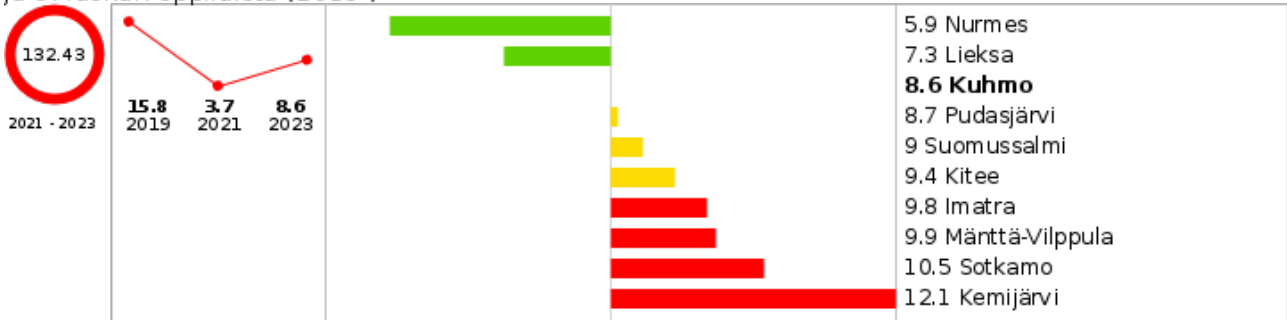
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajaväen aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

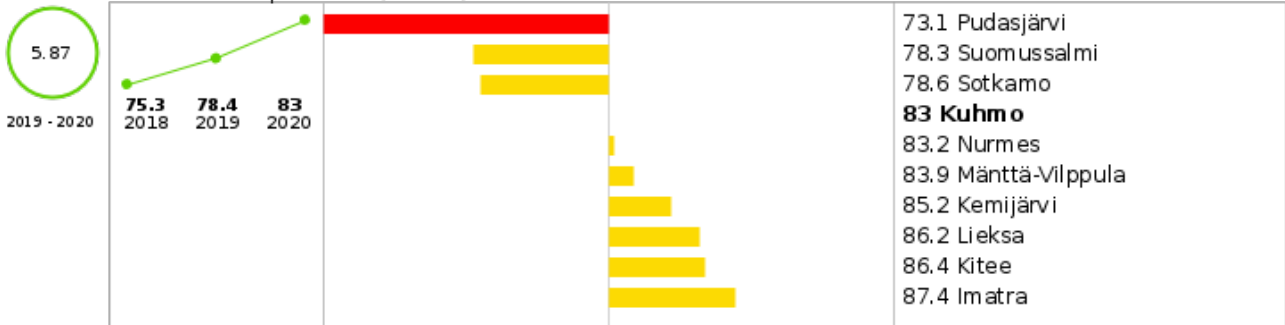

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajaväen aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

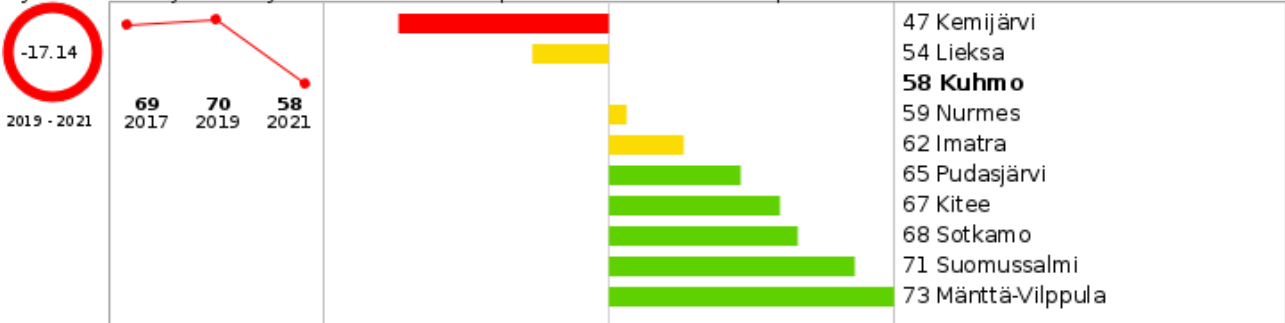
Palvelut Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Koulu

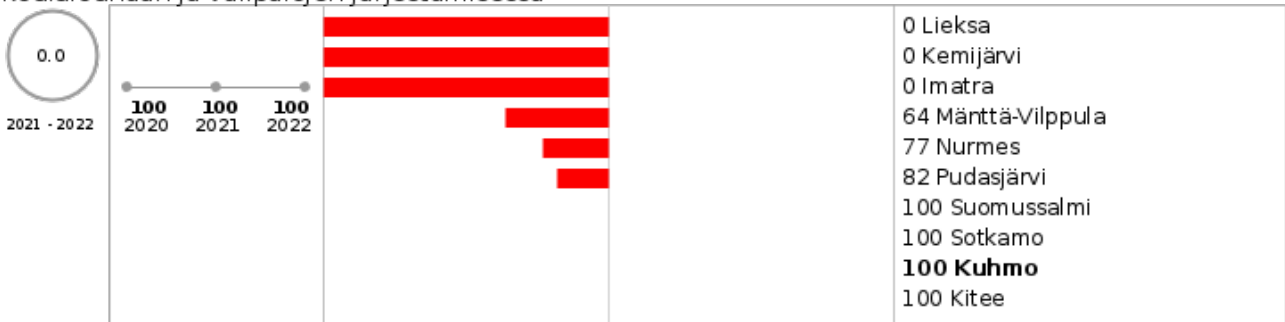
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista

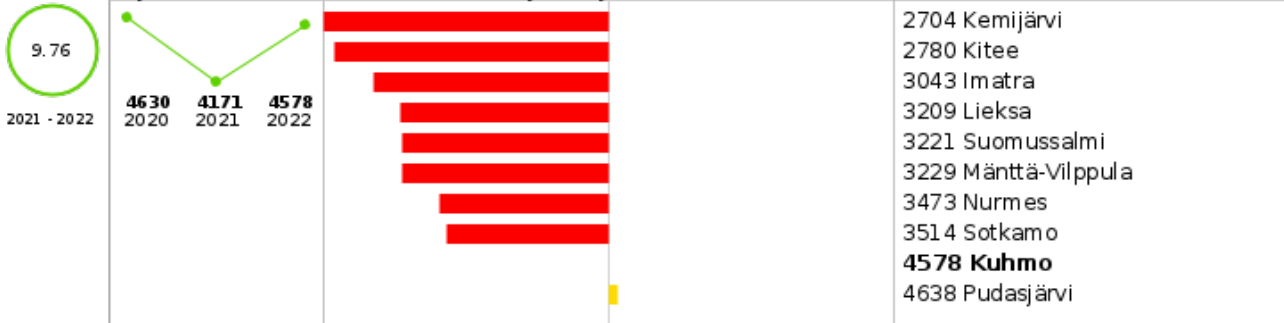

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET – Yhteenveto

Lastenneuvolakäynnit toteutuvat Kuhmossa hyvin verrokkikuntiin verrattuna.

Viimeisimmän indikaattoritiedon mukaan Kuhmossa varhaiskasvatuksen ulkopuolille 3-5-vuotiaista jää ainoastaan 17 %. Varhaiskasvatukseen osallistumisessa on havaittavissa kasvava trendi. 78 % varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista on osaviikkoisia ja neljännes osapäiväisiä (taulukko liitteenä).

4. ja 5. lk oppilaat:

- 5. lk Move! -mittauksen viimeisin tulos aiheuttaa huolta lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn heikkenemisestä. Trendi on ollut heikkenevä 2020-luvun ajan.
- Kokemus elmään tyytyväisyydestä on ollut heikkenevä kolmen edellisen kouluterveyskyselyn mittausajanjaksolla. Trendi on huolestuttava.
- Vanhempien ja muiden huoltajien aikuisten fyysisen väkivallan kokemuksessa on tapahtunut parannusta aiempiin seurantavuosiin verrattuna. Yhä harvempi kuhmolainen 4. ja 5. luokkalainen kokee lähisuhdeväkivaltaa.

8. ja 9 lk oppilaat:

- Ennen korona-aikaa läheisen ystävän puuttuminen on ollut useammalla kuhmolaisella kuin korona-ajan jälkeen. Tilanteen kehittymistä tulee seurata, koska asiassa näyttäisi olevan vuosittaista vaihtelua.
- Yläkoululaisilla on huolestuttava trendi terveydentilansa kokemuksesta. Kolmannes oppilaista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi ja heikkenemistä tässä on havaittavissa vuosi vuodelta enemmän.
- Heikkenevä trendi on havaittavissa myös elämänsä tyytyväisyydestä kysyttäessä. Vuosi vuodelta oppilailta on tullut heikompi vastaustulos myös tältä osin.
- Oppilaat kokevat myös heikkoa osallisuuden tunnetta. Koronaa edeltävään aikaan verrattuna osallisuuden heikko kokemus on kasvanut yli 10 %.
- Vahvaa mielenterveyttä on kokenut kyselyhetkellä lähes kolmannes yläkoulun oppilaista, jonka myötä tämän indikaattorin trendi on positiivinen.
- Viimeisimmän kouluterveyskyselyn tuloksissa tapahtunut selkeä nousu huolta herättävästä riippuvuuskäyttäytymisestä päihteiden, tupakkatuotteiden ja rahapelaamisen osalta.

- Lähes 40 % ei syö koululounasta päivittäin. Tulos on vastaavalla tasolla kuin ennen koronaa. Korona-aikana syömättömien osuus kävi 30 %, mutta tilanne on jälleen kääntynyt huonompaan suuntaan.
- 35 % kokee, että fyysiset työolot häiritsevät opiskelua. Sijoitumme vertailukuntiin nähden tällä indikaattoritiedolla heikoiten ja trendi on ollut heikkenevä vuodesta 2017 alkaen.
- Koulukiusattuna olevien määrä on kääntynyt nousuun edellisestä kouluterveyskyselystä. Lähes 12 % on ollut kiusattuna vähintään kerran viikossa, kun aiemmin vastaava luku oli 4,5.
- Edellisen kouluterveyskyselyn aikaan kuhmolaisista koki lähisuhdeväkivaltaa vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten taholta ainoastaan vajaa 4 %. Nyt tilanne on kääntynyt nousuun ja lähes 9 % on ilmoittanut kokeneensa viimeisen vuoden aikana fyysistä väkivaltaa läheisiltään.

Peruskoulun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pistemäärä on laskenut edellisen vertailujakson aikana 70:stä 58:aan. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin terveydenedistämistä toteutuu kunnassa (maksimipisteet 100).

7.1.3 NUORET JA NUORET AIKUISET

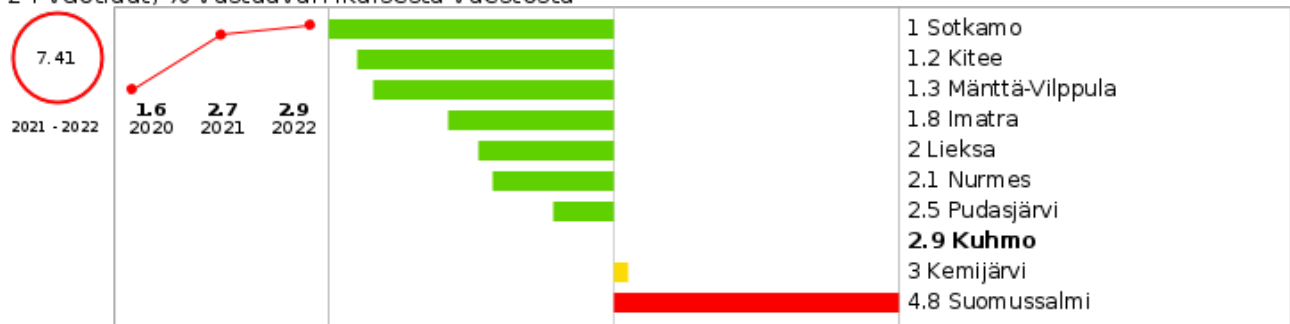
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

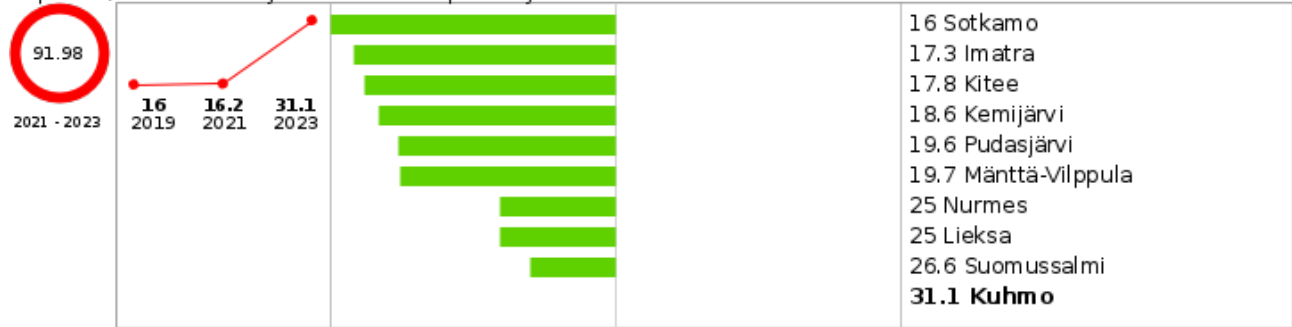
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

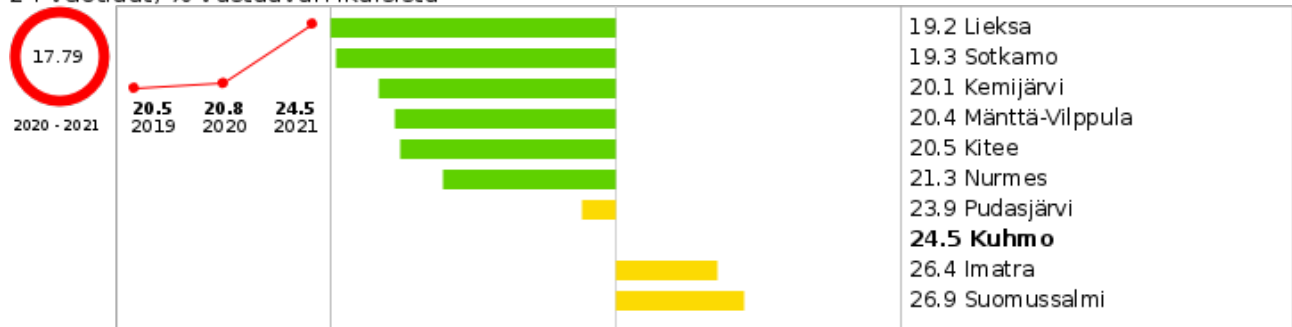
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

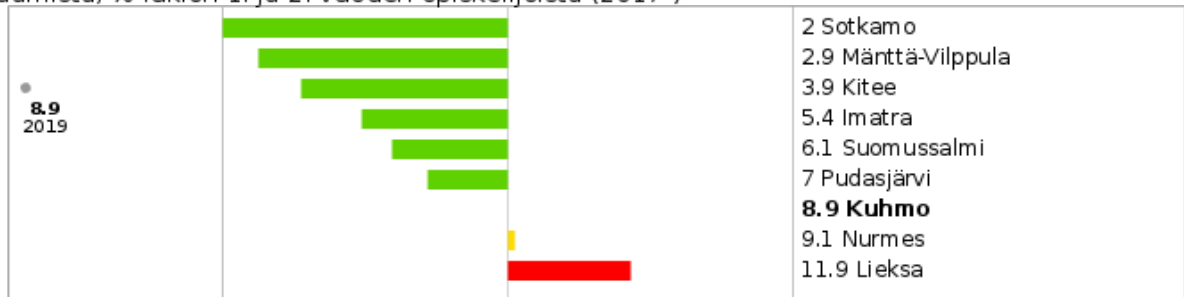
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

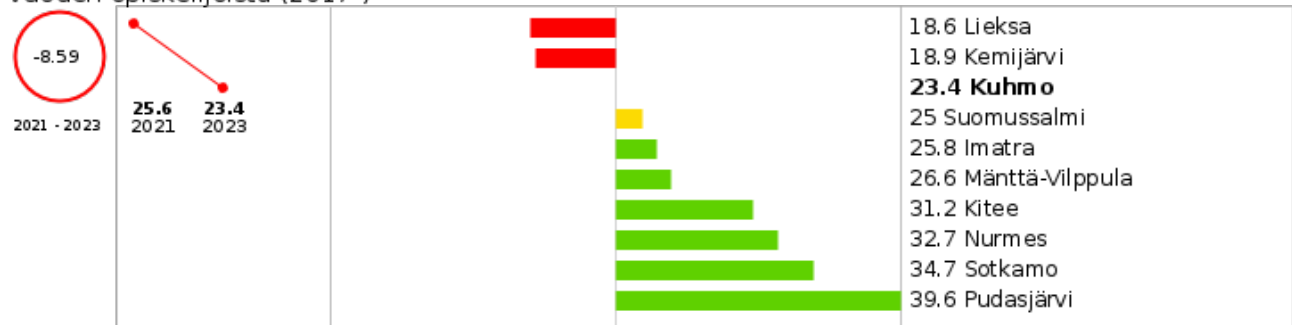
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

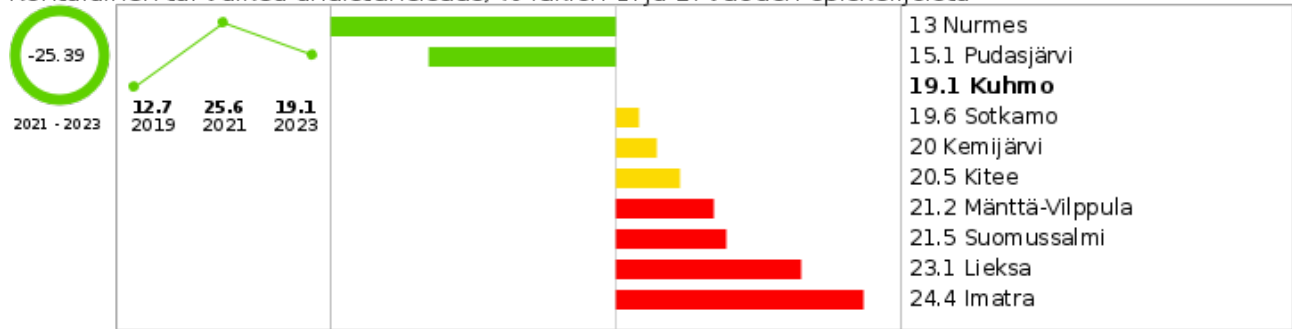
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

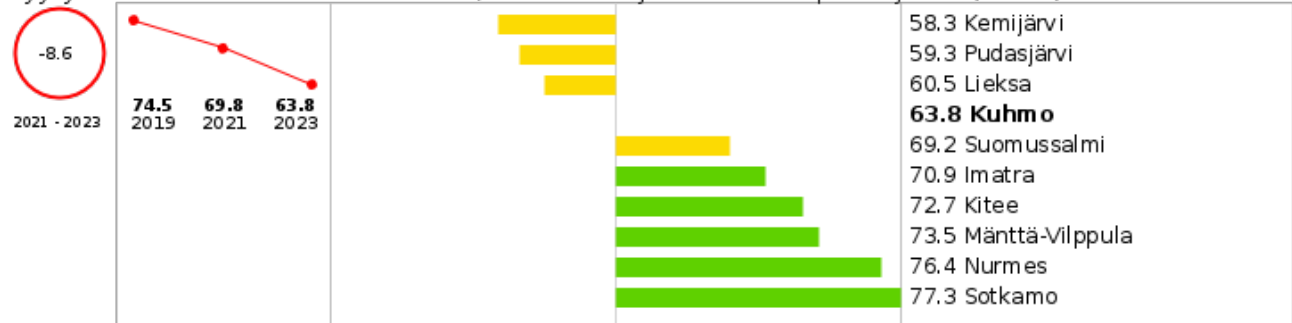
Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

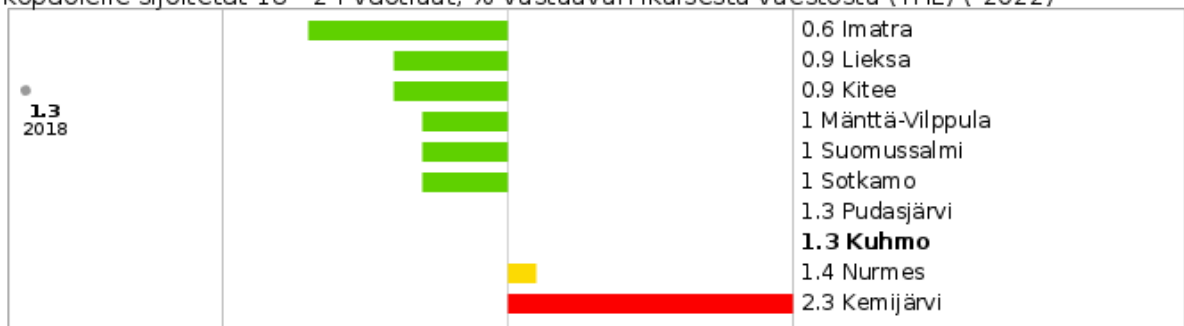

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

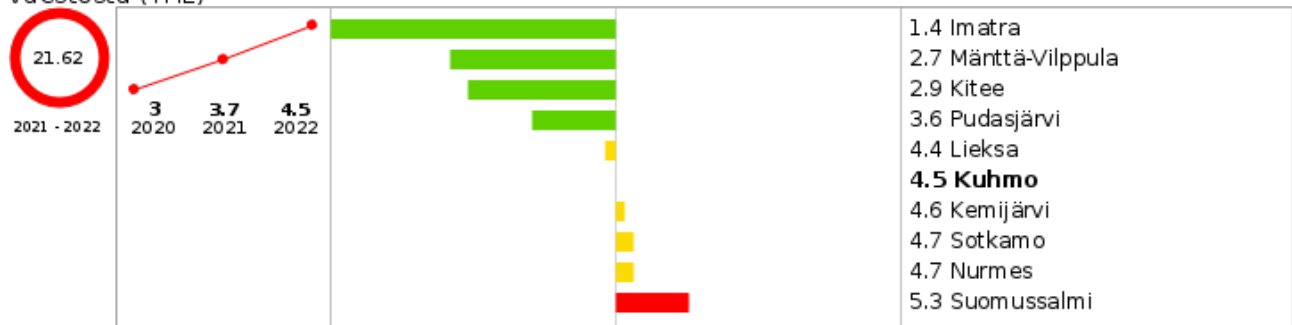
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lästensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat:

- Huolta herättävää on läheisen ystävän puuttuminen. Trendi on lähtenyt heikkenemään korona-ajan jälkeen ja tällä hetkellä 15 % opiskelijoista on ilman läheistä ystävää.
- Huolta herättävää on myös suuri muutos lukioikäisten painon muutoksessa. Yli kolmannes on tällä hetkellä ylipainoisia. Muutos koronaa edeltävään aikaan on merkittävä.
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on vähentynyt 25 %:sta 20 %:iin, mutta edelleen on tavoiteltavaa ennen korona-aikaa tavoiteltavaan tasoon.
- Elämäänsä tyytyväisyyden kokemuksen trendi on ollut laskeva koko 2020-luvun alkuvuosien ajan. Muutos koronaa edeltävään tasoon on yli 10 %.
- Myös vahvaa mielenterveyttä kokeneiden osuus on hieman laskenut, joten mielenhyvinvoinnin indikaattoreiden muutoskehitystä tulee tarkastella tulevina vuosina.

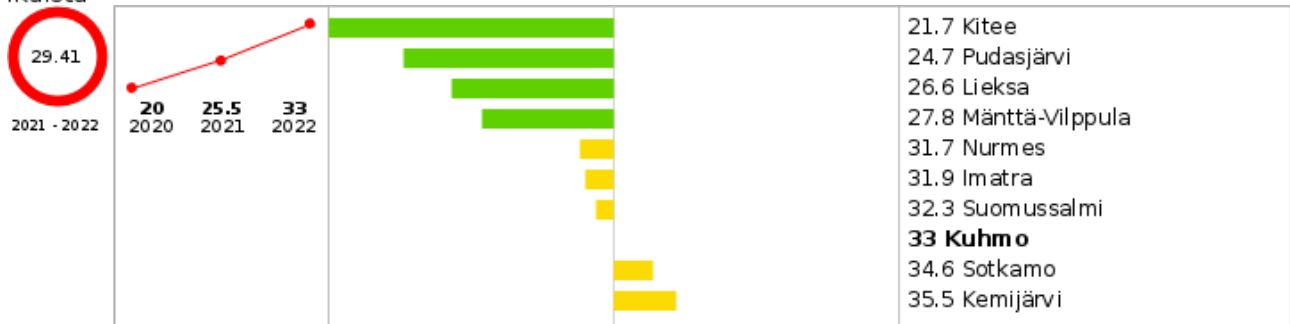
Syrjäytymisriskissä olevien 18-24-vuotiaiden osuus on lähtenyt nousuun korona-aikana. Trendin kehittymistä tulee seurata.

7.1.4 TYÖIKÄISET

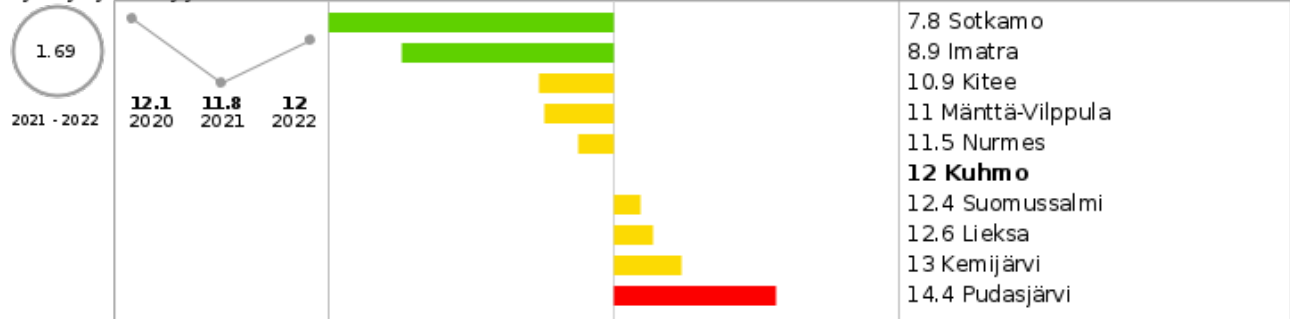
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

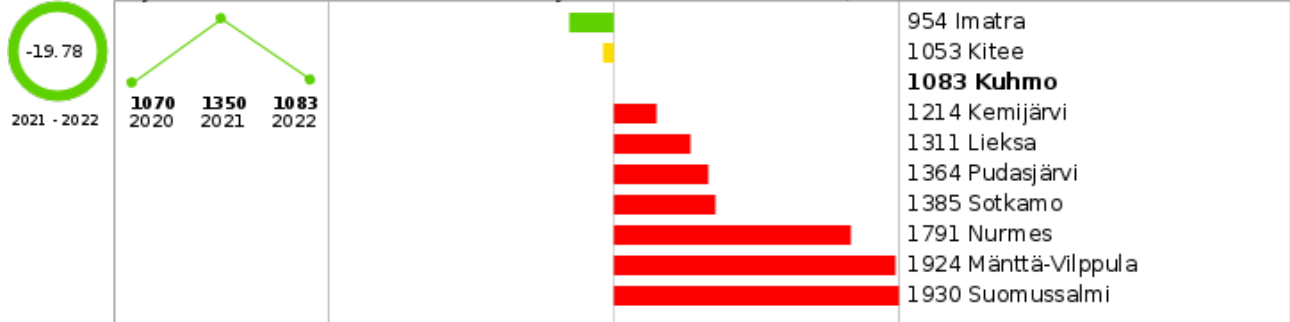

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

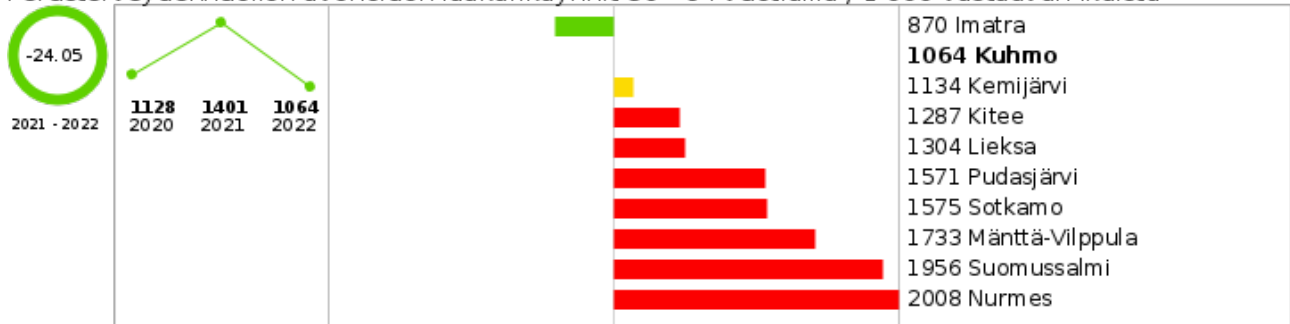

Palvelut Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

TYÖIKÄISET – Yhteenveto

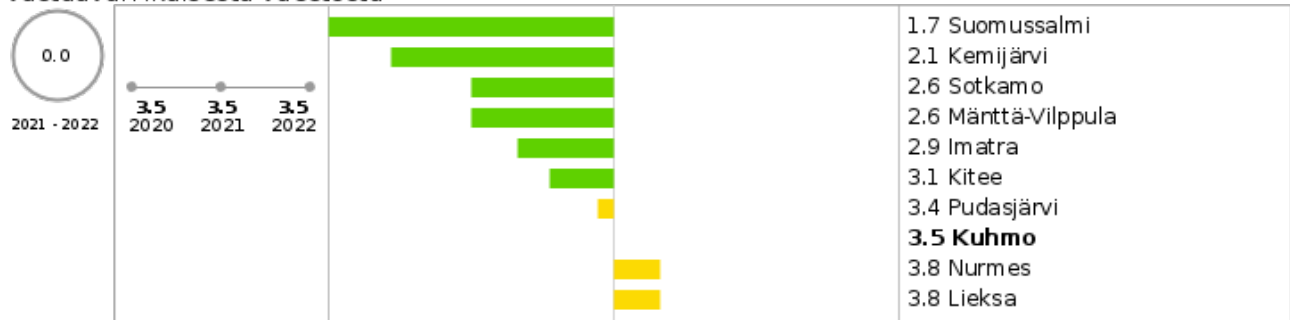
Työikäisistä kuhmolaisista mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saa yli kolmasosa. Korona-ajasta alkaen trendi on ollut vuosi vuodelta heikkenevä. Trendi on huolestuttava.

Perusterveydenhuollon avohoitokäyntien määrässä on tapahtunut vuonna 2021 kasvupiikki, josta ollaan palattu takaisin vuoden 2020 tasolle.

7.1.5 IKÄIHMISET

Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

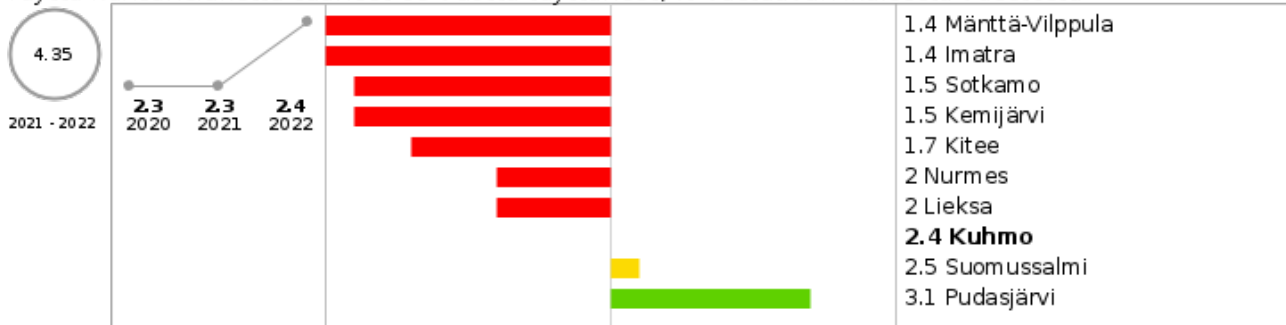

Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

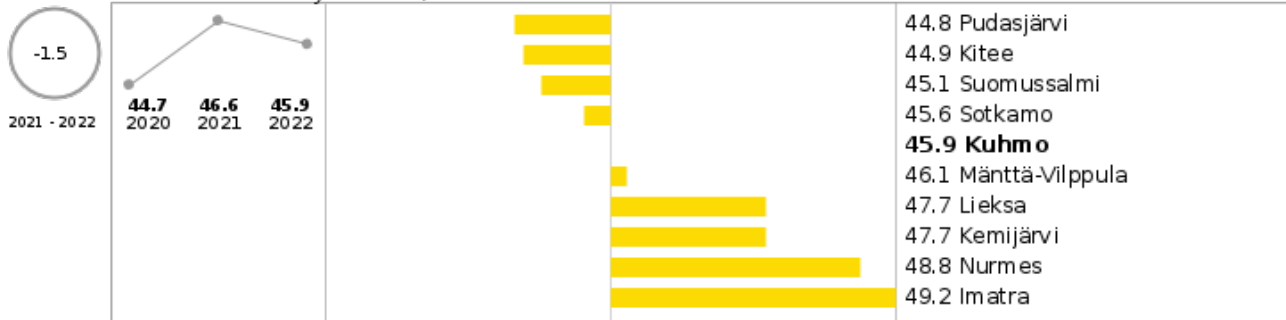

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

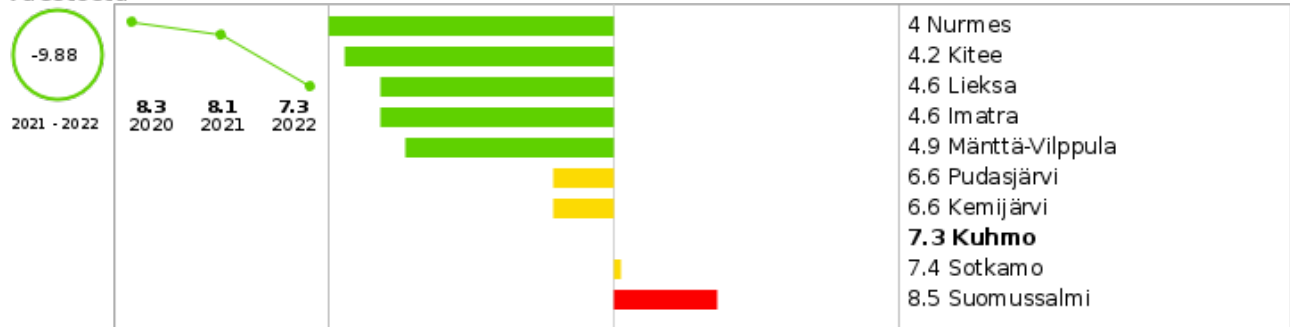

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Palvelut Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

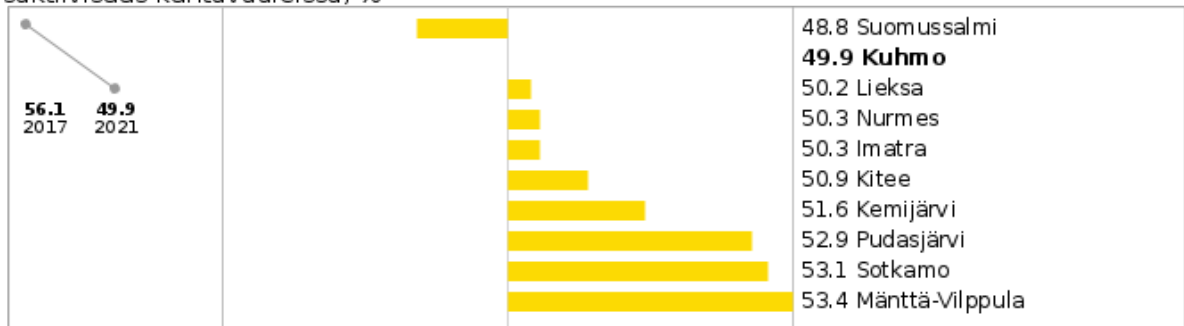
IKÄIHMISET – Yhteenveto

Ikäntyneiden indikaattorituloksissa ei ole havaittavissa suuria vuosivaihteluja. Mittareiden tulokset ovat hyvin tasaiset.

7.1.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

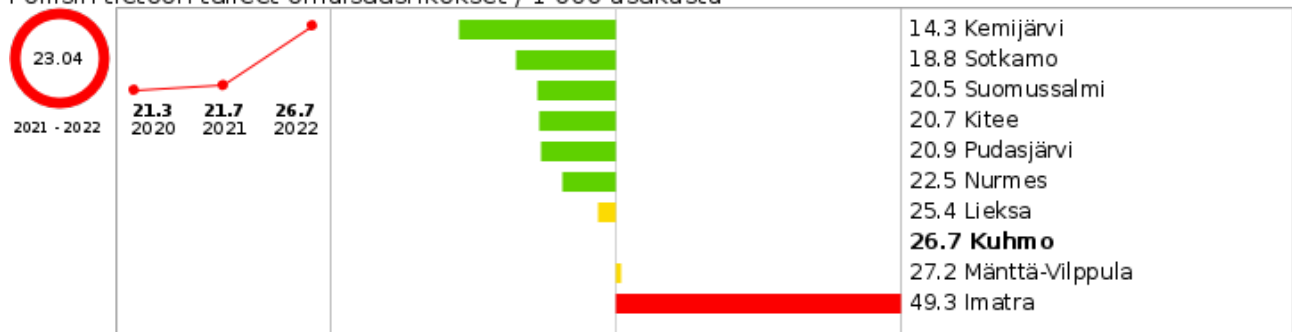

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, Enintään 500m [%]

Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat, % asukkaista

Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt, lkm
Liitteessä tietoa Kuhmon tilanteesta.

Primääristen pienhiukkasten päästöt (PM2.5, tonnia)

Ilmanpäästöt ovat Kuhmossa olleet hyvin maltilliset vuoden 2020 raportoinnissa (karttaliite).

Melusta kärsivien ihmisten määrä kunnittain, yli 55 dB vuorokausitaso tai 50 dB yöaikaan (yli 100 000 asukkaan kaupungit)

Raportointi mahdollista saada vain suurten kuntien osalta.

Vuokra-asuntojen osuus kunnan eri osissa / kaupunginosittain

Vuokra-asuntotoiminnasta vastaa Kiinteistö Oy Kuhmon terva-asunnot, jolla on yhteensä 595 arava- ja vapaarahoitteista asuntoa keskustassa, Akonlahdella, Saarikoskella, Levälahdella ja sivukylillä.

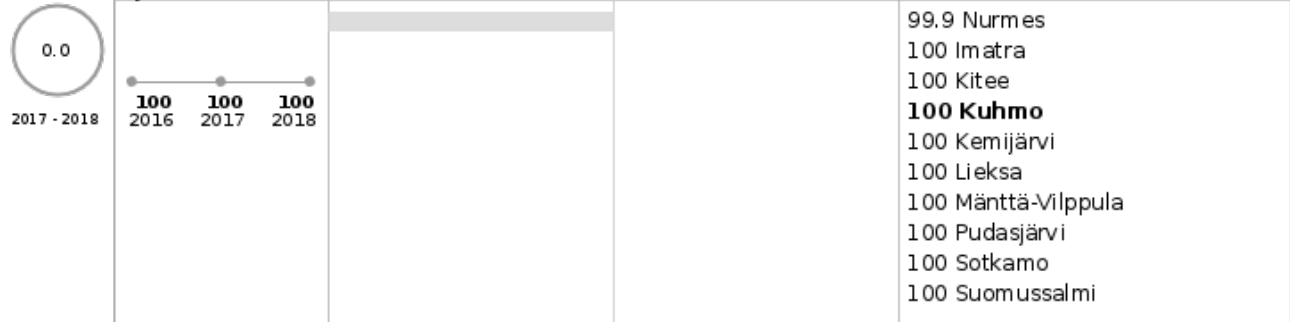
Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen

Indikaattoritiedot ovat saatavilla ainoastaan suurimmista kaupungeista tai hyvinvointialueittain.

Itsearviointi kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämisestä

Yhdenvertaisuussuunnitelmien työstö on käynnistynyt vuonna 2023.

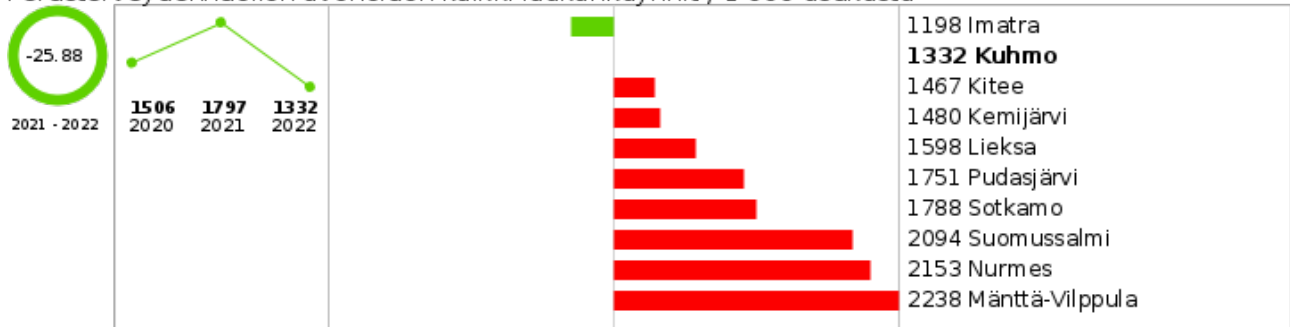
Lähivirkistykseen soveltuvien alueiden saavutettavuus, väestö, enintään 1000 m [%]

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit / vuosi

Kuhmon tiedot liitteenä.

Kulttuuripalveluiden saavutettavuus: kirjastojen, museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa, % väestöstä

Tiedot kirjaston saavutettavuudesta liitteenä.

Liikuntatoimen palvelut

Liikuntakustannusten ja -investointien tiedot Kuhmon osalta liitteenä.

KAIKKI IKÄRYHMÄT – Yhteenveto

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset vaihtelevat Kuhmossa vuosittain. Vuodelle 2022 kasvua on tullut vuodesta 2021 ja olemme verrokkikuntien vertailussa sijoittuneet toiseksi heikoiten. Vuonna 2022 on Kuhmossa niin ikään kasvanut poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset. Kasvua tässä on ollut vuosien 2020–2021 tasoon verrattuna 5 %.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä on kääntynyt laskuun Kuhmossa vuonna 2021. Pärjäämme määrien vertailussa verrokkikuntiin nähden hyvin.

Vapaana sivistystyönä järjestetyssä koulutuksessa annetut opetustunnit ovat Kuhmossa nousseet vertailujakson aikana 2019–2021 n. 12 % (taulukko liitteenä).

Kirjaston saavutettavuus Kuhmossa 3 km 63 % asukkaista, 10 km 73,7 % ja 20 km 81,9 % (taulukko liitteenä).

Liikuntainvestoinnit ja -nettokustannukset ovat Kuhmossa selvästi muuta maata alhaisemmat pl. vuoden 2017 investointia, jolloin uusi urheilukenttä rakennettiin (taulukko liitteenä).

Kuhmossa liikennevahingoissa vammautuneiden määrä on kasvanut vuosittain vuodesta 2019 alkaen. Vuonna 2021 vammautuneiden lukumäärä oli 38. Liikennekuolemilta tällä ajanjaksolla on välttytty. Yleisimmin vahingonaiheuttajana on ollut yli 45-vuotias mies. Peruutusvahingot ovat vahinkotyyppiltään suurin yksittäinen syy. (taulukot liitteenä)

[LIITTEET INDIKAATTORITIEDOIHIN.docx](#)

7.2 Liite otsikkoon 4

Lapsen tuen malli Kainuussa, TOKI-hanke

